ථූපවංසො

නමො තස්ස භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස

යස්මිං සයිංසු ජිනධාතුවරා සමන්තා
ඡබ්බණ්ණ රංසි විසරෙහි සමුජ්ජලන්තා,
නිම්මාය ලොකහිතහෙතු ජිනස්ස රූපං
තං ථූපමබ්භුත තමං සිරසා නමිත්වා;
වක්ඛාමහං සකල ලොක හිතාවහස්ස
ථූපස්ස සබ්බ ජන නණ්දන කාරණස්ස,
වංසං සුරාසුර නරිණ්දවරෙහි නිච්චං
සම්පූජිතස්ස රතනුජ්ජල ථූපිකස්ස;

කිඤ්චාපි සො යතිජනෙන පුරාතනෙන
අත්වාය සීහළජනස්ස කතො පුරාපි,
වාක්කෙන සිහළභවෙන’හිසඞ්ඛමත්තා
අත්ථං න සාධහති සබ්බජනස්ස සම්මා;

යස්මා ච මාගධ නිරුත්තිකතොපි ථූප-
වංසො විරුද්ධනය සද්ද සමාකුලො සො,
වත්තබ්බමෙව ච බහුම්පි යතො න වුත්තං
තම්හා අහං පුනපි වංසමි’මං වදාමි;

සුණාථ සාධවො සබ්බෙ පරිපුණ්ණමනාකුලං
වුච්චමානං මයා සාධු වංසං ථූපස්ස සත්ථුනොති;

තත්ථ ථූපස්ස වංසං වක්ඛාමීති එත්ථ තථාගතො අරහං සම්මා සම්බුද්ධො ථූපාරහො, පච්චෙකබුද්ධො ථූපාරහො, තථාගතස්ස සාවකො ථූපාරහො, රාජා චක්කවත්ති ථූපාරහොති වචනතො ථූපාරහානං බුද්ධාදීනං ධාතුයො පතිට්ඨාපෙත්වා කත චෙතියං අබ්භුනන තට්ඨෙන ථූපොති වුච්චති, ඉධ පන කඤ්චන මාලික මහාථූපො අධිප්පෙතො, සො කස්ස ධාතුයො පතිට්ඨාපෙත්වා කතොති චෙ? යොදීපඞ්කරාදීනං චතුවීසතියා බුද්ධානං සන්තිකෙ ලද්ධව්‍යාකරණො සමතිංසපාරමියො පූරෙත්වා පරමාභිසම්බොධිං පත්වා ධම්මචක්කප්පවත්තනතො පට්ඨාය යාව සුභද්ද පරිබ්බාජක විනයාන සබ්බ බුද්ධකිච්චානි නිට්ඨාපෙත්වා අනුපාදියෙසාය නිබ්බානධාතුයා පරිනිබ්බුතො තස්ස භගවතො අරහතො සම්මා සම්බුද්ධස්ස ධාතුයො පතිට්ඨාපෙත්වා කතො අයමෙත්ථ සඞ්ඛෙපො, විත්ථාරො පන වෙදිතබ්බො?

2. ඉතො කිර කප්පසතසහස්සාධිකානං චතුන්නං අසඞ්ඛෙය්‍යානං මත්ථකෙ අමරවතී නාම නගරං අහොසි. තත්ථ සුමෙධො නාම බ්‍රාහ්මණො පටිවසති. සො අඤ්ඤං කම්මං අකත්වා බ්‍රහ්මණසිප්පමෙව උග්ගණ්හි තස්ස දහරකාලෙයෙව මාතාපිතරො කාලමකංසු. අථස්ස රාසිවඩ්ඪනකො අමච්චො ආය පොත්ථකං ආහරිත්වා සුවණ්ණ රජත මණිමුත්තාදි හරිතෙ ගබ්භෙ විවරිත්වා එත්තකං තෙ කුමාර මාතු සන්තකං, එත්තකං පිතුසන්තකං, එත්තකං අය්‍යක පය්‍යකානන්ති යාව සත්තමා කුලපරිවට්ටා ධකං ආචික්ඛිත්වා එතම්පටිජග්ගාහීති ආහ. සො සාධූති සම්පටිච්ඡිත්වා අගාරං අජ්ඣාවසන්තො එකදිවසං චින්තෙසි.

3. පුනබ්භවෙ පටිසණ්ධිගහණං තාම දුක්ඛං, තථා නිබ්බත්ත නිබ්බත්තට්ඨානෙ සරීරභෙදනං අභඤ්ච ජාතිධම්මො ජරාධම්මො ව්‍යාධිධම්මො මරණධම්මො. එවං භූතෙන මයා අජාති අජරං අව්‍යාධිං අමරණං සුඛං සීතලං නිබ්බානං ගවෙසිතුං වට්ටතීති නෙක්ඛම්මකාරණං චින්තෙත්වා පුන චින්තෙසි ඉමං ධනං සබ්බං මය්හං පිතු පිතාමහාදයො පරලොකං ගච්ඡන්තා එක කහාපණම්පි ගහෙත්වා නගතා මයා පන ගහෙත්වා ගමනකාරණං කාතුං වට්ටතීති නගරෙ හෙරිං චරාපෙත්වා මහාජනස්ස දානං දත්වා හිමවන්තස්ස පවිසිත්වා තාපස පබ්බජ්ජං පබ්බජිත්වා සත්තාහබ්භන්තරෙයෙව අභිඤ්ඤා ච සමාපත්තියො ච නිබ්බත්තෙත්ව සමාපත්තිසුඛෙන වීතිනාමෙසි.

තදා දීපඞ්කරො නාම සත්ථා පරයාභිසම්බොධිං පත්වා සත්ත සත්තාහං බොධිසමීපෙවෙව විතිනාමෙත්වා සුනණ්දාරාමෙ ධම්මචක්කං පවත්තෙත්වා කොටිසත්තානං දෙවමනුස්සානං ධම්මමතං පායෙත්වා චාතුද්දීපික මහාමෙසො විය ධම්මවස්සං වස්සෙන්තො චතූහි ඛීණාසය සතසහස්සෙහි පරිවුතො අනුපුබ්බෙන චාරකං චරමානො රම්ම නගරං පත්වා සුදස්සන මහාවිහාරෙ පටිවසති තදා රම්මනගරවාසිනො සප්පි ඵණිතාදීනි භෙසජ්ජානි ගහෙත්වා පුප්ඵ ධූප ගණ්ධහත්ථා යෙන බුද්ධො තෙනපසඞ්කමිත්වා සත්ථාරං වණ්දිත්වා පුප්ඵාදීහි පූජෙත්වා එකමන්තං නිසීදිත්වා ධම්මං සුත්වා ස්වාතනාය භගවන්තං නිමන්තෙත්වා උට්ඨායාසනා දසබලං පදක්ඛිනං කත්වා පක්කමිංසු.

තෙ පුන දිවසෙ අසදිස මහාදානං සජ්ජෙත්වා දසබලස්ස ආගමන මග්ගං සොධෙන්ති. තස්මිං කාලෙ සුමෙධතාපසො අත්තනො අස්සම පදතො උග්ගන්ත්වා රම්මනගරවාසීනං තෙසං මනුස්සානං උපරිභාගෙන ආකාසෙන ගච්ඡන්තා තෙ හට්ඨපහට්ඨෙ මග්ගං සොධෙන්තෙ දිස්වා කින්නු ඛො කාරණන්ති චින්තෙන්තො සබ්බෙසං පස්සන්තානංයෙව ආකාසතො ඔරු එකමන්තෙ ඨත්ථායහ තෙ මනුස්සෙ පුච්ඡි.'හම්භො කස්ස පන ඉමං මග්ගං සොධෙථා'ති තෙ ආහංසු භන්තෙ සුමෙධ තුම්හෙ කිං නං ජානාථ, දීපඞ්කරො නාම සත්ථා පරමාභිසම්බොධිං පත්වා පවත්තවර ධම්මචක්කො ජනපද චාරිකං චරමානො අනුක්කමෙන අම්හාකං නගරං පත්වා සුදස්සන මහාවිහාරෙ පටිවසති. මයං තං භගවන්තං නිමන්තයිම්හ තස්ස භගවතො ආගමනමග්ගං සොධෙමාති. තං සුත්වා සුමෙධපණ්ඩිතො චින්තෙසි. බුද්ධොති ඛො පනෙස සොසොපි දුල්ලභො, පගෙව බුද්ධුප්පාදො තෙන හි මයාපි ඉමෙහි මනුස්සෙහි සද්ධිං දසබලස්ස ආගමනමග්ගං සොධෙතුං වට්ටතීති සො තෙ මනුස්සෙ ආහ, සචෙ හො තුම්හෙ ඉමං මග්ග බුද්ධස්ස සොධෙථ - සයහම්පි එකං ඔකාසං සම්පටිච්ඡත්වා අයං සුමෙධපණ්ඩිතො මහිද්ධිකො මහානුභාවොති ජානන්තා දුබ්බිසොධනං උදකසම්භින්නං අතිවිසමං එකං ඔකාසං සල්ලක්ඛෙත්වා ඉමං හකාසං තුම්හෙ සොධෙථ. අලඞ්කරොථාති අදංසු.

සුමෙධපණ්ඩිතො බුද්ධාරම්මණ පීතිං උප්පාදෙත්වා චින්තෙසි. අහම්පනිමං ඔකාසං ඉද්ධියා පරමදස්සනීය කාතුං පහොමි එවං කතො පන මං න පරිතොසෙති අජ්ජ පන මයා කායවෙය්‍යාවච්චං කාතුං වට්ටතීති පංසුං ආහරිත්වා තං පහෙසං පූරෙනි, තස්ස පන තස්මිං පදෙසෙ අසොධිතෙ ජයසුමන කුසුම සදිසි වණ්ණං දුපට්ටචීවරං තිමණ්ඩලං පටිච්ඡාදෙත්වා නිවාසෙත්වා තස්සුපරි යුණ්ණමාපඞ්ගෙන කුසුමකලාපං පරක්ඛිපන්තො විය විජ්ජුල්ලතා සස්සිරිකං කායබණ්ධනං බණ්ධිත්වා කනක ගිරිසිඛර මත්ථකෙ ලාඛාරසං පරිසිඤ්චන්තෙ විය සුවණ්ණචෙතියං පවාළජාලෙන පරික්ඛිපන්තො විය සුවණ්ණඞ්සකං රත්තකම්බලෙන පටිමුඤ්චන්තො විය සරද සමය රජනිකරං රත්තවලාහකෙන පටිච්ඡාදෙන්තො විය ච ලාඛාරසෙන තින්න කිං සුකක්සුමවණ්ණං රත්තවර පසුකූල චීවරං පාරිපිත්වා ගණ්ධකූගිද්ව රතො කනකගුහාතො සීහො විය නික්ඛමිත්වා ජළභිඤ්ඤානංයෙව චතූහි ඛීණාසව සතසහස්සෙහි පරිවුතො අමරගණ පරිවුතො දසසතනයනො විය බ්‍රහ්මගණපරිවුතො මහා බ්‍රහ්මා විය ච අපරිමිත සමය සමුපචිතාය කුසලබලජනිතාය අනොපමයා බුද්ධලීලාය තාරාගණපරිවුතො සරද සමය රජනිකරො විය ගගනතලං අලඞ්ගත පටියත්තං මග්ගං පටිපජ්ජි.

5. සුමෙධතාපසොපි තෙන අලඞ්කත පටියත්තෙන මග්ගෙන ආගච්ඡන්තස්ස දීපඞ්කරස්ස භගවතො ද්වත්තිංස වරලක්ඛණ පතිමණ්ඩිතං අසතියා අනුබ්‍යඤ්ජනෙහි අනුබ්‍යඤ්ජිතං බ්‍යාමප්පභාපරික්ඛෙප සස්සිරිකං ඉණ්දනීලමණිසංකාසොආකාසෙ නානප්පකාරා විජ්ජුල්ලතා විය ඡබ්බණ්ණබුද්ධරංසියො විස්සජ්ජෙන්තං රූපග්ගප්පත්තං අත්තභාවං ඔලොකෙත්වා අජ්ජ මයා දසබලස්ස ජීවිතපරිච්චාගං කාතුං වට්ටති මා භගවා කලලෙ අක්කමි මණිමයං ලකසෙතුං අක්කමන්තො විය සද්ධිං චතූහි ඛීණාසව සතසහස්සෙහි මම පිට්ඨිං අක්කමන්තො ගච්ඡතු තං මෙ භවිස්සති දීඝරත්තං හිතාය සුඛායාති කෙසෙ මොචෙත්වා අජිනජටා වාකචීරානි කලෙල පත්ථරිත්වා තත්ථෙව කලලපිට්ඨෙ නිපජ්ජි නිපන්නො ච සචෙ අහං ඉච්ඡෙය්‍යං සබ්බකිලෙසෙ ඣාපෙත්වා සඞ්ඝනවකො හුත්වා රම්මනගරං පවිසෙය්‍යං අඤ්ඤාතකවෙසෙන පන මෙ කිලෙසෙ ණ්ධපෙත්වා නිබ්බානපත්තියා කිච්චං නත්ථි, යංනූනාහං දීපඞ්කර දසබලො විය පරමාභිසම්බොධිං පත්වා ධම්මනාවං ආරොපෙත්වා මහාජනං සංසාරසාගරා උත්තාරෙත්වා පච්ඡා පරිනිබ්බායෙය්‍යං. ඉදං මෙ පතිරූපන්ති චින්තෙත්වා අට්ඨධම්මෙ සමොධානෙත්වා බුද්ධභාවාය අභිනීහාරං කත්වා නිපජ්ජ.

දීපඞ්කරොපි භගවා ආගත්ත්වා සුමෙධපණ්ඩිතස්ස සීසසාගෙ ඨත්වා කලලපිට්ඨෙ නිපන්නං තාපසං දිස්වා අයං තාපසො බුද්ධත්ථාය අභිනීහාරං කත්වා නිපන්තො, ඉජ්ඣිස්සති නු ඛො එතස්ස පත්ථනා උදාහු නොති උපධාරෙන්තො - අනාගතෙ ගොතමො නාම බුද්ධො භවිස්සතීති ඤත්වා ඨිතකොව පරිස මජ්ඣෙ ව්‍යාකාසි, පස්සථ නො තුම්හෙ භික්ඛවෙ ඉමං උග්ගතපං තාපසං කලලපිට්ඨෙ නිපන්නනන්ති. එවං භන්තෙ, අයං යිද්ධත්ථාය අභිනීහාරං කත්වා නිපන්නො සමිජ්ඣිස්සති ඉමස්ස පත්ථතා කප්පසත සහස්සාධිකානං චතුන්තං අසඞ්ඛෙය්‍යානං මත්ථකෙ ගොතමො නාම බුද්ධො භවිස්සතීති සබ්බං ව්‍යාකාසි.

වුත්තඤ්හෙතං බුද්ධවංසෙ.

දීපඞ්කරො ලොකවිදූ - ආහුතීනං පටිග්ගහො,
උස්සීසකෙ මං ඨත්වාන - ඉදං වචනමබ්‍රවි;

පස්සථ ඉමං තාපසං - ජටිල උග්ගතාපසං අපරිමෙය්‍යො ඉතො කප්පෙ - අයං බුද්ධො භවිස්සති. අහු කපිලවහයා රම්මා - නික්ඛමිත්වා තථාගතො. පධානං පදහිත්වාන - කත්වා දුක්කර කාරිකං

බුද්ධෙ ලොකෙ - කෙචි.

අජපාල රුක්ඛමූලස්මිං - නිසීදිත්වා තථාගතො,
තත්ථ පායාසමග්ගය්හ - නෙරඤ්ජරමුපෙහෙති;

නෙරඤ්ජරාය තීරම්හි - පායාසාදාය සො ජිනො,
පටියත්තවරමග්ගෙන - බොධිමූලඤ්හි එහිති;

තතො පදක්ඛිණං කත්වා - බොධිමණ්ඩං අනුත්තරො
අස්සත්ථරාක්ඛමූලම්හි - වුජ්ඣිස්සති මහායසො;

ඉමස්සජනිකා මාතා - මායා නාම භවිස්සති, පිතා සුද්ධොදනො නාම - අයං හෙස්සති ගොතමො. අනාසවා වීතරාගා - සන්තචිත්තා සමාහිතා,

කොලිතො උපතිස්සො ච - අග්ගා හෙස්සන්ති සාවකා;
ආනන්දො නාමුපට්ඨාකො - උපට්ඨිස්සති'මං ජිනං;

ඛෙමා උප්පලවණ්ණා ච - අග්ගා හෙස්සන්ති සාවිකා;
අනාසවා වීතරාගා - සන්තචිත්තා සමාහිතා;

බොධි තස්ස භගවතො අස්සත්ථොති පවුච්චතී''ති.

අභිනීහාර කථා

6. තතො දීපඞ්කරො දසබලො බොධිසත්තං පසංසිත්වා අට්ඨහි පුප්ඵ මුට්ඨීහි පූජෙත්වා පදක්ඛිණං කත්වා පක්කාමි. තෙපි චතුසත සහස්ස ඛීණාසවා බොධිසත්තං පුප්ඵෙහි ච ගණ්ධෙහි ච පූජෙත්වා පදප්ඵණං කත්වා පක්කමිංසු. දෙවමනුස්සා ච තථෙව පූජෙත්වා වණ්දිත්වා අථ බො බොධිසත්තො දසබලස්ස ව්‍යාකරණං සුත්වා බුද්ධභාවං කරතලගතමිව මඤ්ඤමානො පමුදිත හදයො සබ්බෙසු පටික්කන්තෙසු සයනා වුට්ඨාය පුප්ඵරාසි මත්ථකෙ පල්ලඞ්කං ආභුජිත්වා නිසින්නො බුද්ධකාරකධම්මෙ උපධාරෙන්තො කහනනු බො බුද්ධකාරක ධම්මා, කිං උද්ධං අධො දිසාසු විදිසාසූති අනුක්කමෙන සකලං ධම්මධාතුං විචිනන්තො පොරාණකබොධිසත්තෙහි ආසෙවිත නිසෙවිත පඨමං දානපාරමිං දිස්වා තත්ථ දළහිසමාදාන කත්වා එවං අනුක්කමෙන සීල - නෙක්ඛම්ම - පඤ්ඤා - වීරිය - ඛන්ති - සච්ච - අධිට්ඨාන - මෙත්තා - උපෙක්ඛා පාරමියොච දිස්වා තත්ථදළ්හ සමාදානං කත්වා දෙවතාහි අභිත්ථුතො ආකාසමබභුග්ගනත්ව හිම හිමවන්තමෙව අගමාසි.

දීපඞ්කරොපි සත්ථා චතූහි ඛීණාසව සතසහස්සෙහි පරිවුතො රම්මනගරවාසීහි පූජීයමානො දෙවතාහි අභිනණ්දියමානො අලඞ්කත පටියත්තෙන මග්ගෙන රම්මනගරං පවිසිත්වා පඤ්ඤත්තවරබුද්ධාසනෙ නිසීදි. භික්ඛුසඞ්ඝොපි අත්තනො අත්තනො පත්තාසනෙ නිසීදි. රම්මනගරවාසිනොපි උපාසකා බුද්ධපමුඛස්ස භික්ඛුසඞ්ඝස්ස මහාදානං දත්වා භගවන්තං භුත්තාවිං ඔනීත පත්තපාණිං මාලාගණ්ධාදීහි පූජෙත්වා දානානුමොදනං සොතුකාමා නිසීදිංසු. භගවාපි තෙසං අනුමොදනං කරොන්තො දානකථං සීලකථං සග්ගිකථං කාමානං ආදීනවං ඔකාරං සංකිලෙසං නෙක්ඛම්මෙ ආනිසංසඤ්ච පකාසෙත්වා අමත පරියොසානං ධම්මකථං කථෙසි.

එවං තස්ස මහජනස්ස ධම්මං දෙසෙත්වා එකච්චෙ සරණෙසු එකච්චෙ පඤ්චසු සීලෙසු එකච්චෙ සොතාපත්තිඵලෙ එකච්චෙ සකදාගාමි ඵලෙ එකච්චෙ අනාගාමී ඵලෙ එකච්චෙ චතුසුපි ඵලෙසු එකච්චෙ තීසු විජ්ජාසු එකච්චෙ ඡළභිඤ්ඤාසු එකච්චෙ අට්ඨසු සමාපත්තිසු පතිට්ඨාපෙත්වා උට්ඨායාසනා රම්මනගරතො නික්ඛමිත්වා සුදස්සන මහාවිහාරමෙව පාවිසි.

වුත්තඤ්හෙතං

''තදා තෙ භොජයිත්වාන - සසඞ්ඝං ලොකනායකං,
උපගඤ්ඡුං සරණං තස්ස - දීපඞ්කරස්ස සත්ථුනො,
සරණාගමනෙ කඤ්චි - නිවසෙති තථාගතො
කඤ්චි පඤ්චසු සීලෙසු - සීලෙ දසවිධෙ පරං;

කස්සචි දෙති සාමඤ්ඤං - චතුරො ඵලමුත්තමෙ,
කස්සචි අසථෙ ධම්මෙ - දෙති සො පටිසම්භිදා;

කස්සචි වරසමාපත්තියො - අට්ඨ දෙති නරාසභො,
තිස්සො කස්සචි විජ්ජායො - ඡළභිඤ්ඤ පවෙච්ඡති;

තෙන යොගෙන ජනකායං - ඔවදෙති මහාමුනි,
තෙන විත්ථාරිකං ආසී - ලොකනාථස්ස සාසනං;

මහාහනූසභක්ඛණ්ධො - දීපඞ්කරසනාමකො,
බහූ ජනෙ තාරයති - පරිමොචෙති දුග්ගතිං;

බොධනෙය්‍යං ජනං දිස්වා - සතසහස්සෙපි යොජනෙ
ඛණෙන උපගන්ත්වාන - බොධෙති තං මහාමුනී''ති;

ඉති සො දීපඞ්කරො සත්ථා වස්සසත සහස්සානි ඨත්වා සත්තානං බණ්ධනමොක්ඛං කුරුමානො සබ්බබුද්ධකිච්චානි නිට්ඨාපෙත්වා නණ්දාරාමෙ අනුපාදිසෙසාය නිබ්බානධාතුයා පරිනිබ්බායිනහෙව ධාතුයො තස්ස - සත්ථුනො විකිරිංසු තා. ඨීතා එකඝනා හුත්වා - සුවණ්ණපටිමා විය සකලජම්බුදීපවාසිනො මනුස්සා සනකොටිටිමසුවණ්ණට්ඨිකාහි එවං ඡත්තිංස යොජනිකං මහාථූපමකංසු නිවෙදසි - කෙචි.

තෙන වුත්තං

''දීපඞ්කරො ජිනො සත්ථා - නණ්දාරාමම්හි නිබ්බුතො,
තත්ථෙව තස්ස ජිනථූපො - ඡත්තිංසුබ්බෙධ යොජනො'';

''පත්ත චීවර පරික්ඛාර - පරිභොගඤ්ච සත්ථුනො,
බොධිමූලෙ තදා ථූපො - තීණි යොජනමුග්ගතො''ති;

7. දීපඞ්කරස්ස පන භගවතො අපරභාගො එකං අසඞ්ඛෙය්‍යං අතික්කමිත්වා කොණ්ඩඤ්ඤො නාම සත්ථා උදපාදි. තදා බොධිසත්තො විජිතාවි නාම චක්කවත්ති හුත්වා කොටිසතසහස්ස සඞ්ඛස්ස බුද්ධ පමුඛස්ස භික්ඛුසඞ්ඝස්ස මහාදානං අදායි සත්ථා බොධිසත්තං බුද්ධො භවිස්සතීති ව්‍යාකරිත්වා ධම්මං දෙසෙසි සො සත්ථු ධම්මංකථං සුත්වා රජ්ජං නිය්‍යාදෙත්වා පබ්බජි සො තීණි පිටකානි උග්ගහෙත්වා අට්ඨ සමාපත්තියො පඤ්චඅභිඤ්ඤායොච උප්පාදෙත්වා අපරිහීනජ්ඣානො බ්‍රහ්මලොකෙ නිබ්බත්ති. සොපි බුද්ධො වස්සසතසහස්සානි ඨත්වා සබ්බබුද්ධකිච්චානි නිට්ඨාපෙත්වා චණ්දාරාමෙ පරිනිබ්බායි තස්සාපි භගවතො ධාතුයා න විකිරිංසු සකලජම්බුදීපවාසිනො මනුස්සා සමාගන්ත්වා සත්තයොජනිකාසත්තරතනමයං හරිතාලමනොසිලායමත්තිකාකිච්චං තෙල සප්පිහි උදකකිච්චං කත්වා චෙතියං නිට්ඨාපෙසුං

කොණ්ඩඤ්ඤෙ කිර සම්බුද්ධො - චණ්දාරාමෙ මනොරමෙ,
නිබ්බායි චෙතියො තස්ස - සත්තයොජනිකො කතොති;

තස්ස අපරභාගෙ එකං අසංඛ්‍යයං අතික්කමිත්වා එකස්මිංයෙව කප්පෙ චත්තාරො බුද්ධා උප්පජ්ජිංසු - මඞ්ගලො සුමනො රෙවතො සොභිතොති. මඞ්ගලස්ස පන භගවතො කාලෙ බොධිසත්තො සුරුචි නාම බ්‍රාහ්මණො හුත්වා සත්ථාරං නිමන්තෙස්සාමීති උපසඞ්කමිත්වා මධුර ධම්මංකතං සුත්වා ස්වාතනාය නිමන්තෙත්වා කොටිසතසහස්ස සඞ්ඛස්ස බුද්ධපමුඛස්ස සඞ්ඝස්ස සත්තාහං ගවපානං නාම දානමදාසි සත්ථා අනුමොදනං කරොන්තො මහාපුරිසං ආමන්තෙත්වා ත්වං කප්පසතසහස්සාධිකානං ද්වින්නං අසඞ්ඛෙය්‍යානං මත්ථකෙ ගොතමො නාම බුද්ධො භවිස්සසීති ව්‍යාකාසි මහාපුරිසො ව්‍යාකරණං සුත්වා අහං කිර බුද්ධො භවිස්සාමි කො මෙ ඝරාවාසෙන අත්ථො පබ්බජිස්සාමීති චින්තත්වා තථාරූපං සම්පත්තිං කෙළපිණ්ඩං විය පහාය සත්ථු සන්තිකෙ පබ්බජිත්වා බුද්ධවචනං උග්ගණ්හිත්වා අභිඤ්ඤා ච සමාපත්තියො ච නිබ්බත්තෙත්වා ආයුපරියොසානෙ බ්‍රහ්මලොකෙ නිබ්බත්ති, තස්මිම්පි බුද්ධෙ පරිනිබ්බුතෙ ධාතුයො න විකිරිංසු, ජම්බුදීපවාසිනො පුබ්බෙ විය තිංසයොජනකං ථූපමකංසු.

තෙන වුත්තං ''උය්‍යානෙ වසභො නාම - බුද්ධො නිබ්බායි මඞ්ගලො, තත්ථෙව තස්ස ජිනථූපො - තිංසයොජනමුග්ගිතො''ති.

තස්ස අපරභාගෙ සුමනො නාම සත්ථා උදපාදි තදා මහාසත්තො අතුලො නාම නාගරාජා හුත්වා නිබ්බත්ති- මහිද්ධිකො මහානුභාවො සො බුද්ධො උප්පන්නොති සුත්වා ඤාතිසඞ්ඝපරිවුතො නාගභවනා නික්ඛමිත්වා කොටිසතසහස්ස භික්ඛුපරිවාරස්ස තස්ස භගවතො දිබ්බතුරියෙහි උපහාරං කාරෙත්වා මහාදානං පවත්තෙත්වා පච්චෙකං දුස්සයුගානි දත්වා සරණෙසු පතිට්ඨාසි සොපි නං සත්ථා අනාගතෙ බුද්ධො භවිස්සසීති ව්‍යාකාසි තස්මිම්පි බුද්ධෙ පරිනිබ්බුතෙ ධාතුයො න විකිරිංසු ජම්බුදීපවාසනො පුබ්බෙ විය චතුයොජනිකං ථූපමකංසු.

තෙන වුත්තං

''සුමනො යසධරො - බුද්ධො අග්ගාරාමම්හ නිබ්බුතො,
තත්ථෙව තස්ස ජිනථූපො - චතුයොජනමුග්ගතො''ති;

තස්ස අපරභාගෙ රෙවතො නාම සත්ථා උදපාදි තදා බොධිසත්තො අතිදෙවො නාම බ්‍රාහ්මණො හුත්වා සත්ථු ධම්මදෙසන සුත්වා සරණෙසු පතිට්ඨාය සිරසි අඤ්ජලිං පග්ගහෙත්වා තස්ස සත්ථුනො කිලෙසප්පහානෙ වණ්ණං වත්වා උත්තරාසඞ්ගෙන පූජමකාසි. සොපි නං සත්ථා බුද්ධො භවිස්සතිති ව්‍යාකාසි තස්මිං පන බුද්ධෙ පරිනිබ්බුතෙ ධාතුයො විකිරිංසු.

තෙන වුත්තං

''රෙවතො පවරො බුද්ධො - නිබ්බුතො සො මහාපුරෙ,
ධාතු විත්ථාරිකං ආසී - තෙසු තෙසු පදෙසතො''ති;

තස්ස අපරභාගෙ සොභිතො නාම සත්ථා උදපාදි තදා බොධිසත්තො අජිතො නාම බ්‍රාහ්මණො හුත්වා සත්ථු ධම්මදෙසනං සුත්වා සරණෙසු පතිට්ටාය බුද්ධපමුඛස්ස සඞ්ඝස්ස මහාදානං අදාසි. සොපි නං සත්ථා බුද්ධො භවිස්සසීති ව්‍යාකාසි තස්සාපි භගවතො ධාතුයො විකිරිංසු.

තෙන වුත්තං

''සොභිතො වරසම්බුද්ධො - සීහරාමම්හි නිබ්බුතො,
ධාතුවිත්ථාරිකං ආසී - තෙසු තෙසු පදෙසතො''ති;

තස්ස අපරභාගෙ එකමසඞ්ඛෙය්‍යං අතික්කමිත්වා එකස්මිංයෙව කප්පෙ තයො බුද්ධා නිබ්බත්තිංසු - අනොමදස්සි පදුමො නාරදොති. අනොමදස්සිස්ස භගවතො කාලෙ බොධිසත්තො එකො

1. යසවරො ධීරො - කෙවි.

යක්ඛ සෙනාපති අහොසි මහිද්ධිකො මහානුභාවො අනෙක කොටිසතසහස්සානං යක්ඛානං අධිපති. සො බුද්ධො උප්පන්නොති සුත්වා ආගන්ත්වා බුද්ධපමුඛස්ස සඞ්ඝස්ස මහාදානමදාසි සත්ථාපි තං අනාගතෙ බුද්ධො භවිස්සසීති ව්‍යාකාසි. අනොමදස්සිම්හි පන භගවති පරිනිබ්බුතෙ ධාතුයො න විකිරිංසු ජම්බුදීපවාසිනො පඤ්චවීසයොජනකං ථූපං කරිංසු

තෙන වුත්තං

''අනොමදස්සි ජිනො සත්ථා - ධම්මාරාමම්හි නිබ්බුතො,
තත්ථෙව තස්ස ජිනථූපො - උබ්බෙධා පණ්ණුවීසතී'ති;

තස්ස අපරභාගෙ පදුමො නාම සත්ථා උදපාදි තථාගතෙ අගාමකාරඤ්ඤෙ විහරෙන්තා බොධිසත්තො සීහො හුත්වා සත්ථාරං නිරොධසමාපත්තියා සමාපන්නං දිස්වා පසන්නචිත්තො වන්දිත්වා පදක්ඛිණං කත්වා පීතිසොමනස්සජාතො තික්ඛත්තුං සීහනාදං නදිත්වා සත්තාහං බුද්ධාරම්මණං පීතිං අවිජහිත්වා පීතිසුඛෙනෙව ගොචරාය අපක්කමිත්වා ජීවිතපරිච්චාගං කත්වා පයිරුපාසමානො අට්ඨාසි සත්ථා සත්තාහච්චයෙන නිරොධා වුට්ඨිතො සීහං ඔලොකෙත්වා භික්ඛුසඞ්ඝෙපි චිත්තං පසාදෙත්වා සඞ්ඝං වන්දිස්සතී''ති භික්ඛුසඞ්ඝො ආගච්ඡතූති චින්තෙසි භික්ඛු තාවදෙව ආගමිංසු සීහො සඞ්ඝෙ චිත්තං පසාදෙසි. සත්ථා තස්ස මනං ඔලොකෙත්වා අනාගතෙ බුද්ධො භවිස්සතීති ව්‍යාකාසි තස්ස පන භගවතො ධාතුයො විකිරිංසු.

තෙන වුත්තං

''පදුමො ජිනවරො සත්ථා - ධම්මාරාමම්හි නිබ්බුතො,
ධාතු විත්ථාරිකං ආසි - තෙසු තෙසු පදෙසතො''ති;

තස්ස අපරභාගෙ නාරදො නාම සත්ථා අහොසි තදා බොධිසත්තො, ඉසිපබ්බජ්ජං පබ්බජිත්වා පඤ්චසු අභිඤ්ඤාසු අට්ඨසුච සමාපත්තිසුචිණ්ණවසී හුත්වා බුද්ධපමුඛස්ස සඞ්ඝස්ස මහාදානං දත්වා ලොහිත චන්දනෙන පූජමකාසි සොපි නං අනාගතෙ බුද්ධො භවිස්සතීති ව්‍යාකාසි නාරද පන භගවතො ධාතුයො එකඝනා අහෙසුං. සබ්බෙ දෙව මනුස්සා සන්නිපතිත්වා චතුයොජනිකං ථූපං කරිංසු.

තෙන වුත්තං

''නාරදො ජිනවසභො - නිබ්බුතො සුදස්සනෙ පුරෙ,
තත්ථෙව තස්ස ථූපවරො - චතුයොජනමුග්ගතො''ති;

තස්ස අපරභාගෙ එකමසඞ්ඛෙය්‍යමතික්කමිත්වා ඉතො කප්පසතසහස්ස මත්ථකෙ එකස්මිං කප්පෙ පදුමුත්තරො නාම සත්ථා උදපාදි. තදා බොධිසත්තො ජටිලො නාම මහාරට්ඨිකො හුත්වා බුද්ධපමුඛස්ස සඞ්ඝස්ස චීවරදානමදාසි. සොපි තං අනාගතෙ බුද්ධො භවිස්සතීති ව්‍යාකාසි. පදුමුත්තරස්සාපි භගවතො ධාතුයො එකඝනා අහෙසුං. සබ්බෙ දෙවමනුස්සා සන්නිපතිත්වා ද්වාදස යොජනිකං මහාථූපමකංසු.

තෙන වුත්තං

''පදුමුත්තරො ජිනො බුද්ධො - නන්දාරාමම්හි නිබ්බුතො,
තත්ථෙව තස්ස ථූපවරො - ද්වාදසුබ්බෙධයොජනො''ති;

තස්ස අපරභාගෙ තිංසකප්ප සහස්සානි අතික්කමිත්වා සුමෙධො සුජාතො චාති එකස්මිං කප්පෙ ද්වෙ බුද්ධා නිබ්බත්තිංසු සුමෙධස්ස පන භගවතො කාලෙ බොධිසත්තො උත්තරො නාම මානවො හුත්වා නිදහිත්වා ඨපිතංයෙව අසීතිකොටිධනං විස්සජ්ජෙත්වා බුද්ධපමුඛස්ස සඞ්ඝස්ස මහාදානං දත්වා ධම්මං සුත්වා සරණෙසු පතිට්ඨාය නික්ඛමිත්වා පබ්බජි සොපි නං අනාගතෙ බුද්ධො භවිස්සතීති ව්‍යාකාසි. සුමෙධස්ස පන භගවතො ධාතුයො විකිරිංසු

තෙන වුත්තං

''සුමෙධො ජිනවරො බුද්ධො - මෙධාරාමම්හි නිබ්බුතො,
ධාතුවිත්ථාරිකං ආසි - තෙසු තෙසු පදෙසතො''ති;

තස්ස අපරභාගෙ සුජාතො නාම සත්ථා උදපාදි. තදා බොධිසත්තොචක්කවත්තිරාජා හුත්වා බුද්ධො උප්පන්නොති සුත්වා උපසංකමිත්වා ධම්මං සුත්වා බුද්ධපමුඛස්ස සඞ්ඝස්ස සද්ධිං සත්තහි රතනෙහි චතුමහාදීපං රජ්ජං දත්වා සත්ථු සන්තිකෙ පබ්බජි සකලරට්ඨවාසිනො රට්ඨුප්පාදං ගහෙත්වා ආරාමික කිච්චං සාධෙන්තා බුද්ධපමුඛස්ස සඞ්ඝස්ස නිච්චං මහාදානමදංසු. සොපි නං සත්ථා අනාගතෙ බුද්ධොභවිස්සතීති ව්‍යාකාසි සුජාතස්ස පන භගවතො ධාතුයො එකඝනා අහෙසුං ජම්බුදීපවාසිනො තිගාවුතං ථූපමකංසු

තෙන වුත්තං

''සුජාතො ජිනවරො බුද්ධො සීලාරාමම්හි නිබ්බුතො,
තත්ථෙව චෙතියො තස්ස - තීණි ගාවුතමුග්ගතො''ති;

තස්ස අපරභාගෙ අට්ඨාරස කප්පසතමත්ථකෙ එකස්මිං කප්පෙ පියදස්සි අත්ථදස්සි ධම්මදස්සීති තයො බුද්ධා නිබ්බත්තිංසු පියදස්සි බුද්ධකාලෙ බොධිසත්තො කස්සපො නාම මාණවො තිණ්ණං වෙදානං පාරගතො හුත්වා සත්ථු ධම්මදෙසනං සුත්වා කොටිසතසහස්ස ධන පරිච්චාගෙන සඞ්ඝාරාමං කාරෙත්වා සරණෙසු ච සීලෙසු ච පතිට්ඨාසි අථ නං සත්ථා අට්ඨාරස කප්ප සතච්චයෙන බුද්ධො භවිස්සතීති ව්‍යාකාසි පියදස්සිස්ස භගවතොපි ධාතුයො එකඝනාව අහෙසුං ජම්බුදීපවාසිනො සන්නිපතිත්වා තියොජනිකං මහාථූපමකංසු.

තෙන වුත්තං

''පියදස්සි මුනිවරො - සලලාරාමම්හි නිබ්බුතො,
තත්ථෙව තස්ස ජිනථූපො - තීණි යොජනමුග්ගතො''ති;

තස්ස අපරභාගෙ අත්ථදස්සි නාම භගවා උදපාදි තදා බොධිසත්තො මහිද්ධිකො මහානුභාවො සුසිමො නාම තාපසො හුත්වා භගවතො සන්තිකෙ ධම්මං සුත්වා පසීදිත්වා දිබ්බානි මණ්දාරව පදුමපාරිච්ඡත්තකාදීනි පුප්ඵානි ආහරිත්වා චාතුද්වීපික මහාමෙඝො විය පුප්ඵවස්සං වස්සෙත්වා සමන්තතො පුප්ඵමණ්ඩප පුප්ඵඅගඝිය තොරණාදීනි කත්වා මණ්දාරව පුප්ඵච්ඡත්තෙන දසබලං පූජෙසි සොපි නං භගවා අනාගතො ගොතමො නාම බුද්ධො භවිස්සතීති වාකාසි. තස්ස පන භගවතො ධාතුයො විකිරිංසු.

තෙන වුත්තං

''අත්ථදස්සි ජිනවරො - අනොමාරාමම්හි නිබ්බුතො,
ධාතුවිත්ථාරිකං ආසි - තෙසු තෙසු ච රට්ඨතො''ති;

තස්ස අපරභාගෙ ධම්මදස්සි නාම සත්ථා උදපාදි. තදා බොධිසත්තො සක්කො දෙවරාජා දිබ්බගණ්ධපුප්ඵෙහි ච දිබ්බතුරියෙහි ච පූජං අකාසි සොපි නං බුද්ධො භවිස්සතීති ව්‍යාකාසි. ධම්මදස්සිස්ස පන භගවතො ධාතුයො එකඝනා අහෙසුං. ජම්බුදීපවාසිනො තියොජනිකං ථූපමකංසු.

තෙන වුත්තං

''ධම්මදස්සි මහාවීරො-කෙලාසාරමම්හි නිබ්බුතො,
තත්ථෙව ථූපවරො තස්ස-තීණි යොජනමුග්ගතො''ති;

තස්ස අපරභාගෙ චතුනවුතිකප්ප මත්ථකෙ එකස්මිං කප්පෙ එකොව සිද්ධත්ථො නාම සත්ථා උදපාදි. තදා බොධිසත්තො උග්ගතෙජො අභිඤ්ඤාබල සම්පන්නො මඞ්ගලො නාම තාපසො හුත්වා මහාජම්බුඵලං ආහරිත්වා තථාගස්ස අදාසි සත්ථා තං ඵලං පරිභුඤ්ජිත්වා චතුනවුති කප්පමත්ථකෙ බුද්ධො භවිස්සතීති ව්‍යාකාසි තස්සාපි භගවතො ධාතුයො න විකිරිංසු, චතුයොජනිකං රතනමයං ථූපමකංසු.

තෙන වුත්තං

''සිද්ධත්තො මුනිවරො බුද්ධො අනොමාරමම්හි නිබ්බුතො,
තත්ථෙව තස්ස ථූපවරො-චතුයොජනමුග්ගතො''ති;

තස්ස අපරභාගෙ ඉතො ද්වානවුති කප්පමත්ථකෙ තිස්සො ඵුස්සොති එකස්මිං කප්පෙ දෙව බුද්ධා නිබ්බත්තිංසු තිස්සස්ස භගවතො කාලෙ බොධිසත්තා මහාභොගො මහායසො සුජාතො නාම ඛත්තියො හුත්වා ඉසිපබ්බජ්ජං පබ්බජිත්වා මහිද්ධිකභාවං පත්වා බුද්ධො උප්පන්නොති සුත්වා දිබ්බමණ්දාරව පදුම පාරිච්ඡත්ත පුප්ඵානි ආදාය චතුපරිසමජ්ඣෙ ගච්ඡන්තං තථාගතං පූජෙසි. ආකාසෙ පුප්ඵවිතානම්ව අට්ඨාසි සොපි නං සත්ථා ඉතො ද්වානවුති

කප්පමත්ථකෙ බුද්ධො භවිස්සතීති ව්‍යාකාසි. තස්සාපි භගවතො ධාතුයො න විකිරිංසු ධාතුයො ගහෙත්වා තියොජනිකං ථූපමකංසු.

තෙන වුත්තං

''තිස්සො ජිනවරො බුද්ධො-නන්දාරාමම්හි නිබ්බුතො
තත්ථෙව තස්ස ථූපවරො-තීණි යොජනමුස්සිතො''ති;

තස්ස අපරභාගෙ ඵුස්සො නාම බුද්ධො උදපාදි තදා බොධිසත්තො විජිතාවි නාම ඛත්තියො හුත්වා මහාරජ්ජං පහාය සත්ථු සන්තිකෙ පබ්බජිත්වා තීණි පිටකානි උග්ගහෙත්වා මහාජනස්ස ධම්මකථං කථෙත්වා සීලපාරමිඤ්ච පූරෙසි. සොපි නං බුද්ධො තථෙව ව්‍යාකාසි තස්ස පන භගවතො ධාතුයො විකිරිංසු.

තෙන වුත්තං

''ඵුස්සො ජිනවරො සත්ථා-සුනන්දාරාමම්හි නිබ්බුතො
ධාතුවිත්ථාරිකං ආසි-තෙසු තෙසු පදෙසතො''ති;

තස්ස අපරභාගෙ ඉතො එකනවුති කප්පමත්ථකෙ විපස්සි නාම බුද්ධො උදපාදි තදා බොධිසත්තො මහිද්ධිකො මහානුභාවො අතුලො නාම නාගරාජා හුත්වා සත්තරතන ඛචිතං සොවණ්ණමහාපීඨං භගවතො අදාසි සොපි නං ඉතො එකනවුතිකප්පමත්ථකෙ බුද්ධො භවිස්සතීති ව්‍යාකාසි තස්ස පන භගවතො ධාතුයො න විකිරිංසු සබ්බෙ දෙවමනුස්සා සන්නිපතිත්වා ධාතුයො ගහෙත්වා සත්තයොජනිකං ථූපමකංසු.

තෙන වුත්තං

''විපස්සි ජිනවරො වීරො-සුමිත්තාරාමම්හි නිබ්බුතො,
තත්ථෙව සො ථූපවරො-සත්තයොජනිකො කතො''ති;

තස්ස අපරභාගෙ ඉතො එකතිංස කප්පමත්ථකෙ සිඛී වෙස්සභූති ද්වෙ බුද්ධා නිබ්බත්තිංසු සිඛිස්ස භගවතො කාලෙ බොධිසත්තො අරින්දමො නාම රාජා හුත්වා බුද්ධපමුඛස්ස සඞ්ඝස්ස සචීවරං මහාදානං පවත්තෙත්වා සත්තරතන පතිමණ්ඩිතං හත්ථිරතනං දත්වා හත්ථිප්පමාණං කත්වා කප්පිය භණ්ඩමදාසි සොපි නං ඉතො එකතිංස කප්පෙ බුද්ධො භවිස්සතීති ව්‍යාකාසි, සිඛිස්ස භගවතො ධාතුයො එකඝනා හුත්වා අට්ඨංසු, සකල ජම්බුදීපවාසිනො පන මනුස්සා ධාතුයො ගහෙත්වා තියොජනුබ්බෙධං සත්තරතනමයං හිමගිරි සදිස සොභං ථූපමකංසු.

සිඛී මුනිවරො බුද්ධො-දුස්සාරාමම්හි නිබ්බුතො,
තත්ථෙව තස්ස ථූපවරො-තීණි යොජනමුග්ගතො''ති;

තස්ස අපරභාගෙ වෙස්සභූ නාම සත්ථා උදපාදි. තදා බොධිසත්තො සුදස්සනො නාම රාජා හුත්වා බුද්ධපමුඛස්ස සඞ්ඝස්ස සචීවරමහාදානං දත්වා තස්ස සන්තිකෙ පබ්බජිත්වා ආචාරගුණසම්පන්නො බුද්ධරතනෙ චිත්තීකාර පීති බහුලො අහොසි සෙපි නං සත්ථා ඉතො එකතිංසකප්පෙ බුද්ධො භවිස්සතීති ව්‍යාකාසි වෙස්සභුස්ස පන භගවතො ධාතුයො විකිරිංසු.

තෙන වුත්තං

''වෙස්සභූ ජිනවරො සත්ථා-ඛෙමාරාමම්හි නිබ්බුතො;
ධාතුවිත්ථාරිකං ආසි-තෙසු තෙසු පදෙසතො''ති;

තස්ස අපරභාගෙ ඉමස්මිං කප්පෙ චත්තාරො බුද්ධා නිබ්බත්තිංසු කකුසන්ධො කොනාගමනො කස්සපො අම්හාකං භගවාති කකුසන්ධස්ස පන භගවතො කාලෙ බොධිසත්තො ඛෙමො නාම රාජා හුත්වා බුද්ධපමුඛස්ස සඞ්ඝස්ස සපත්තචීවරං දානඤ්චෙව අඤ්ජනාදි භෙසජ්ජානි ච දත්වා සත්ථු ධම්මදෙසනං සුත්වා පබ්බජී සොපි නං සත්ථා ව්‍යාකාසි තස්ස පන භගවතො ධාතුයො න විකිරිංසු සබ්බෙ සන්නිපතිත්වා ධාතුයො ගහෙත්වා ගාවුතුබ්බෙධං ථූපමකංසු.

තෙන වුත්තං

''කකුසන්ධො ජිනවරො - ඛෙමාරාමම්හි නිබ්බුතො,
තත්ථෙව තස්ස ථූපවරො-ගාවුතං නභමුග්ගතො''ති;

තස්ස අපරභාගෙ කොනාගමනො නාම සත්ථා උදපාදි තදා බොධිසත්තො පබ්බතො නාම රජා හුත්වා අමච්චගණ පරිවුතො සත්ථු සන්තිකෙ ගන්ත්වා ධම්මදෙසනං සුත්වා බුද්ධපමුඛං භික්ඛුසඞ්ඝං නිමන්තෙත්වා මහාදානං පවත්තෙත්වා පත්තුණ්ණචීනපට්ට කොසෙය්‍ය කම්බල දුකුලානි චෙව සුවණ්ණපට්ටකඤ්ච දත්වා සත්ථු සන්තිකෙ පබ්බජි. සොපි නං සත්ථා ව්‍යාකාසි තස්ස භගවතො ධාතුයො විකිරිංසු

තෙන වුත්තං

''කොනාගමනො සම්බුද්ධො පබ්බතාරාමම්හි නිබ්බුතො,
ධාතු විත්ථාරිකං ආසි-තෙසු තෙසු පදෙසතො''ති;

තස්ස අපරභාගෙ කස්සපො නාම සත්ථා උදපාදි. තදා බොධිසත්තො ජොතිපාලො නාම මාණවො හුත්වා තිණ්ණං වෙදානං පාරගුභූමියඤ්චෙව අන්තලික්ඛෙච පාකටො ඝටීකාරස්ස කුම්භකාරස්ස මිත්තො අහොසි. සො තෙන සද්ධිං සත්ථාරං උපසඞ්කමිත්වා ධම්ම

කථං සුත්වා පබ්බජිත්වා ආරද්ධවීරියො තීණි පිටකානි උග්ගහෙත්වා වත්තා වත්තසම්පත්තියා බුද්ධසාසනං සොභෙසි. සොපි නං සත්ථා ව්‍යාකාසි. කස්සපස්ස පන සත්ථුනො ධාතුයො න විකිරිංසු සකල ජම්බුදීපවාසිනො මනුස්සා සන්නිපතිත්වා එකෙකං සුවණ්ණට්ඨිකං කොටි අග්ඝනකං රතනවිචිත්තං බහි රචනත්ථං එකෙකං අඩ්ඪකොටි අග්ඝනකං අබ්භන්තර පූරණත්ථං මනොසිලාය මත්තිකාකිච්චං තෙලෙන උදකකිච්චං කරොන්තා යොජනුබ්බෙධං ථූපමකංසු.

තෙන වුත්තං

''මහාකස්සපො ජිනො සත්ථා-සෙතව්‍යායඤ්හි නිබ්බුතො,
තත්ථෙව තස්ස ජිනථූපො-යොජනුබ්බෙධමුග්ගතො''ති;

එත්ථ ච

දීපඞ්කරො ච කොණ්ඩඤ්ඤො-මඞ්ගලො සුමනො තථා,
අනොමදස්සී බුද්ධො ච-නාරදො පදුමුත්තරො;

සුජාතො පියදස්සී ච-ධම්මදස්සි නරුත්තමො,
සිද්ධත්ථබුද්ධො තිස්සො ච-විපස්සි ච සිඛී තථා;

කකුසණ්ධො කස්සපො චාති-සොළසෙතෙ මහෙසයො,
ථූපප්පමාණමෙතෙසං පාලියංයෙව දස්සිතං;

යස්මා තස්මා මයා සාධූ-තෙ සබ්බෙපි පකාසිතා,
ථූපා සද්ධා ජනා සාධූ-තෙ වණ්දෙය්‍යාථ සාදරං;

යෙසානං පන අට්ඨන්නං - සුගතානං හිතෙසිනං
ධාතු විත්ථාරිකා ආසුං - තෙසු තෙසු පදෙසතොති;

සාධුජන මනොපසාදනත්ථාය කතෙ ථූපවංසෙ විජ්ජමානථූපානං බුද්ධානං ථූපකථා චෙව සබ්බෙසං සන්තිකෙ අභිනිහාරකතාචෙ. සමත්තා.

කස්සපස්ස පන භගවතො අපරභාගෙ ඨපෙත්වා ඉමං සම්මා සම්බුද්ධං අඤ්ඤො බුද්ධො නාම නත්ථි. එවං දීපඞ්කරාදීනං චතුවීසතියා බුද්ධානං සන්තිකෙ ලද්ධව්‍යාකරණො බොධිසත්තො පාරමියො පූරෙත්වා වෙස්සන්තරත්තභාවෙ ඨිතො-

''අචෙතනායං පථවී-අවිඤ්ඤාය සුඛං දුඛං,
සාපි දානබලො මය්හං-සත්තක්කත්තුං පකම්පථා''ති;

එවං මහාපථවි කම්පනානි පුඤ්ඤානි කත්වා ආයුපරියොසානෙ තතො චුතො තුසිතභවනෙ නිබ්බත්ති තත්ථ අඤ්ඤෙ දෙවෙ දසහි ඨානෙහි අධිගණ්හිත්වා යාවතායුකං දිබ්බසම්පත්තිං අනුභවන්තො මනුස්සගණනාය සත්තහි දිවසෙහි ආයුක්ඛයං පාපුණිස්සතිති වත්ථානි කිළිස්සන්ති, මාලා මිලායන්ති, කච්ඡෙහි සෙදා මුච්චන්ති, කායෙචෙව දුබ්බණ්ණියං ඔක්කමති. දෙවො දෙවාසනෙ නාභිරමතීති ඉමෙසු පඤ්චසු පුබ්බනිමිත්තෙසු උප්පන්නෙසු තානි දිස්වාසුඤ්ඤාවත නො සග්ගා භවිස්සන්තිති සංවෙගජාතාහි දෙවතාහි මහාසත්තස්ස පාරමිනං පූරිතභාවං ඤත්වා

ඉමස්මිං ඉදානි අඤ්ඤං දෙවලොකං අනුපගන්ත්වා මනුස්සලොකෙ උප්පජ්ජිත්වා බුද්ධභාවං පත්තෙ පුඤ්ඤානි කත්වා චුත චුතා දෙවලොකං පූරෙස්සන්තීති චින්තෙත්වා.

''යතොහං තුසිතෙ කායෙ-සන්තුසිතො නාමහං තදා,
දසසහස්සි සමාගන්ත්වා-යාචන්ති පඤ්ජලී මමං;

කාලොයංතෙ මහාවීර-උප්පජ්ජ මාතුකුච්ඡියං,
සදෙවකං තාරයන්තො-බුජ්ඣස්සු අමතං පදන්ති'';

එවං බුද්ධභාවත්ථාය ආයාචිතො කාලං-දීපං-දෙසං කුලං-ජනෙත්තියා ආයුප්පමාණන්ති ඉමානි පඤ්ච මහාවිලොකනානි විලොකෙත්වා කතසන්නිට්ඨානො තතො චුතො සක්‍යරාජකුලෙ පටිසන්ධිංගහෙත්වා තත්ථ මහාසම්පත්තියා පරිහරියමානො අනුක්කමෙන හද්දං යොබ්බනං අනුපාපුණිත්වා තිණ්ණං උතූනං අනුච්ඡවිකෙසු තීසු පාසාදෙසු දෙවලොකසිරිං විය රජ්ජසිරිං අනුභවමානො උය්‍යානකීළාය ගමනසමයෙ අනුක්කමෙන ජිණ්ණ - ව්‍යාධි - මතසඞ්ඛාතෙ තයො දෙවදූතෙ දිස්වා සංජාත සංවෙගා නිවත්තිත්වා චතුත්ථෙ වාරෙ පබ්බජිතං දිස්වා සාධු පබ්බජ්ජාති පබ්බජ්ජාය රුචිං උප්පාදෙත්වා උය්‍යානං ගන්ත්වා තත්ථ දිවසං ඛෙපෙත්වා මඞ්ගල පොක්ඛරණීතීරෙ නිසින්නො කප්පක වෙසං ගහෙත්වා ආගතෙන විස්සකම්ම දෙවපුත්තෙන අලඞ්කත පටියත්තො රාහුලකුමාරස්ස පාතසාසනං සුත්වා පුත්තසිනෙහස්ස බලවභාවං ඤත්වා යාව ඉමං බන්ධනං න වඩ්ඪති තාවදෙවනං ඡින්දිස්සාමීති චින්තෙත්වා සායං නගරං පවිසන්තො-

''නිබ්බුතා නූන සා මාතා - නිබ්බුතො නූන සො පිතා,
නිබ්බුතා නූන සා නාරී - යස්සායං ඊදිසො පතී''ති;

කිසාගොතමියා නාම පිතුච්ඡා ධීතාය භාසිතං ඉමං ගාථා සුත්වා ඉහං ඉමාය නිබ්බුතපදං සාවිතොති ගීවතො සතසහස්සග්ඝනකං මුත්තාහාරං ඔමුඤ්චිත්වා තස්සා පෙසෙත්වා අත්තනො භවනං පවිසිත්වා සිරීසයනෙ නිපන්නො නිද්දාවස ගතානං නාටකානං විප්පකාරං දිස්වා නිබ්බින්නහදයො ඡන්නං උට්ඨාපෙත්වා කණ්ථකං ආහාරාපෙත්වා තං ආරුය්හ ඡන්නසහායො දසසහස්ස චක්කවාළ දෙවතාහි කත පරිවාරො මහාභිනික්ඛමනා නික්ඛමිත්වා තෙනෙව රත්තාවසෙසෙන තීණි රජ්ජානි අතික්කම්ම අනොමාය නදියා පරතීරං පත්වා අස්සාපිට්ඨීතො ඔරුය්හ මුත්තරාසි සදිසෙ වාලිකාපුලිණෙ ඨත්වා ඡන්නත්වං මය්හං ආභරණානි චෙව කණ්ථකඤ්ච ආදාය ගච්ඡාහි ආභරණානි ච කණ්ථකඤ්ච පටිච්ඡාපෙත්වා දක්ඛිණ හත්ථෙන මඞ්ගලඛග්ගමාදාය වාමහත්ථෙන මොලියා සද්ධිං චූළං ඡින්දිත්වා සචෙ අහං බුද්ධො භවිස්සාමි ආකාසෙ තිට්ඨතු නො චෙ භූමියං පතතූති ආකාසෙ ඛිපි චූළාමණී බන්ධනං යොජනප්පමාණං ඨානංගන්ත්වා ආකාසෙ අට්ඨාසි අථ සක්කො දෙවරාජා යොජනිකෙන රතනචඞ්ගොටකෙන පටිග්ගහෙසි.

යථාහ

ඡෙත්වාන මොලිං වරගන්ධවාසිතං
වෙහාසයං උක්ඛිපි සක්‍යපුඞ්ගයවො,
සහස්සනෙත්තො සිරසා පටිග්ගහි
සුවණ්ණ චඞ්ගොටවරෙන වාසවො'ති;

පටිග්ගහෙත්වා ච පන දෙවලොකං නෙත්වා සුනෙරු මුද්ධනි තියොජනප්පමාණං ඉන්දනීලමණිමයං චූළාමණි චෙතියං නාම අකාසි අථ කස්සප බුද්ධකාලෙ පොරාණ සහායකො ඝටිකාර මහාබ්‍රහ්මා එකං බුද්ධන්තරං විනාවාසභාවප්පත්තෙන මත්තභාවො චින්තෙසි. අජ්ජ මෙ සහායකො මහාභිනික්ඛමනං නික්ඛන්තො සමණ පරික්ඛාරමස්ස ගහෙත්වා ගච්ඡාමීති-

''තිචීවරඤ්ච පත්තො ච වාසි සූචි ච බන්ධනං,
පරිස්සාවන අට්ඨෙතෙන-යුත්තයොගස්ස භික්ඛුනො''ති;

ඉමෙ සමණපරික්ඛාරෙ ආහරිත්වා අදාසි මහාපුරිසො අරහද්ධජං නිවාසෙත්වා උත්තමං පබ්බජ්ජාවෙසං ගණ්හිත්වා සාටකයුගලං ආකාසෙ ඛිපි තං බ්‍රහ්මා පටිග්ගහෙත්වා බ්‍රහ්මලොකෙ ද්වාදසයොජනිකං සබ්බරතනමයං දුස්සචෙතියමකාසි.

''කිලෙස අප්පහීණෙපි=මහාසත්තස්ස තං ඛණෙ,
යස්සානුභාවතො එවං දුස්සචූළා හි පූජිතා
තස්මා තම්ම මහාබොධි-සත්තානං පටිපත්තියං,
න කරෙය්‍ය මහුස්සාහංච-කො හි නාම බුධො ජනො''ති;

චූළාමණිදුස්ස ථූපද්වයකථා

9. බොධිසත්තො පබ්බජිත්වා අනුක්කමෙන රාජගහං ගන්ත්වා තත්ථ පිණ්ඩාය චරිත්වා පණ්ඩව පබ්බතපබ්භාරෙ නිසින්නො මගධරාජෙන රජ්ජෙන නිමන්තියමානො තං පටික්ඛිපිත්වා සබ්බඤ්ඤුතං පත්වා තිස්සවිජිතං ආගමනත්ථායතෙනගහිත පටිඤ්ඤො ආළාරං-උද්දකඤ්ච උපසඞ්කමිත්වා තෙසං සන්තිකෙ අධිගතවිසෙසෙන අපරිතුට්ඨො ඡබ්බස්සානි මහාපධානං පදහිත්වා විසාඛ පුණ්ණම දිවසෙ සෙනානිනිගමෙ සුජාතාය දින්නපායාසං පරිභුඤ්ජිත්වා නෙරඤ්ජරාය නදියා සුවණ්ණපාතිං පවාහෙත්වා නෙරඤ්ජරාය තීරෙ මහාවනසණ්ඩෙ නානාසමාපත්තීහි දිවාභාගං විතිනාමෙත්වා සායණ්හ සමයෙ සොත්ථියෙන දින්නං තිණමුට්ඨිං ගහෙත්වා කාළෙන නාගරාජෙන අභිත්ථුතගුණො බොධිමණ්ඩං ආරුය්හ තිණානි. සත්ථරිත්වා න තාවිමං පල්ලඞ්කං භිණ්දිස්සාමි යාව මෙ අනුපාදාය ආසවෙහි චිත්තං විමුච්චිස්සතී’’ති පටිඤ්ඤං කත්වා පාචීන දාසාභිමුඛො නිසීදිත්වා-සූරියෙ අනත්ථමිතෙයෙව මාරබලං විධමෙත්වා පඨමයාමෙ පුබ්බෙ නිවාසඤාණං මජ්ඣිමයාමෙ චුතූපපාතඤාණං පත්වා පච්ඡිමයාමාවසානෙ දසබල චතුවෙසාරජ්ජාදි සබ්බගුණපතිමණ්ඩිතංසබ්බඤ්ඤුතඤාණං පටිවිජ්ඣිත්වා සත්ත සත්තාහං බොධිසමීපෙයෙව වීතිනාමෙත්වා අට්ඨමෙ සත්තාහෙ අජපාල නිග්‍රොධමූලෙ නිසින්නො ධම්මගම්භීරතා පච්චවෙක්ඛනෙන අප්පොස්සුක්කතං ආපජ්ජමානො දසදහස්සී මහාබ්‍රහ්ම පරිවාරෙන සහම්පති මහාබ්‍රහ්මුනා ආයාචිත ධම්මදෙසනො බුද්ධචක්ඛුනා ලොකං ඔලොකෙන්තො බ්‍රහ්මුනො අජ්ඣෙසනං ආදාය කස්ස නු ඛො පඨමං ධම්මං දෙසෙය්‍යන්ති ඔලොකෙන්තො ආළාරුද්දකානං කාලකතභාවං ඤත්වා පඤ්චවග්ගීයානං භික්ඛූනං බහූපකාරතං අනුස්සරිත්වා උට්ඨායාසනා කාසිපුරං ගච්ඡන්තො අන්තරාමග්ගෙ උපකෙන සද්ධිං මන්තෙත්වා ආසාළ්හිපුණ්ණම දිවසෙ ඉසිපතනෙ මිගදායෙ පඤ්ච වග්ගියානං භික්ඛූනං වසනට්ඨානං පත්වා තෙ අනනුච්ඡවිකෙන ආවුසො වාදෙන සමුදාචරන්තෙ අඤ්ඤාපෙත්වා ධම්මචක්කං පවත්තෙන්තො අඤ්ඤාකොණ්ඩඤ්ඤත්ථෙරපමුඛෙ අට්ඨාරස කොටියො අමතපානං පායෙසි.

තතො පට්ඨාය චත්තාලීස සංවච්ඡරානි ඨත්වා චතුරාසීති ධම්මක්ඛන්ධ සහස්සානි දෙසෙත්වා ගණනපථමතීතෙ සත්තෙ භවකන්තාරතො සන්තාරෙත්වා සබ්බබුද්ධකිච්චානි නිට්ඨපෙත්වා කුසිනාරායං උපවත්තනෙ මල්ලානං සාලවනෙ යමකසාලාන මන්තරෙ උත්තසීසකං පඤ්ඤත්තෙ මඤ්චකෙ විසාඛපුණ්ණම දිවසෙ දක්ඛිණෙන පස්සෙන සතො සම්පජානො අනුට්ඨානසෙය්‍යාය නිපජ්ජි. තදා කිර භගවතො පූජාය යමකසාලා සබ්බපාලිඵුල්ලා මූලතො පට්ඨාය යාව අග්ගා එකච්ඡන්නා අහෙසුං. න කෙවලඤ්ච යමකසාලායෙව සබ්බෙපි රුක්ඛසාඛා සබ්බපාලිඵුල්ලාව අහෙසුං.

න කෙවලඤ්ච තස්මිංයෙව උය්‍යානෙ සකලෙපි දසසහස්ස චක්කවාළෙ ඵලූපග රුක්ඛා ඵලං ගණ්හිංසු. සබ්බරුක්ඛානං ඛන්ධෙසු ඛන්ධ පදුමානි, වලලීසු වලලිපදුමානි. ආකාසෙ උල්ලොකපදුමානි, පථවිතලං භිණ්දිත්වා දණ්ඩකපදුමානි පුප්ඵිංසු. සබ්බො මහා සමුද්දො පඤ්චවණ්ණ පදුමසඤ්ඡන්නො අහොසි තියොජන සහස්සවිත්ථතො පන හිමවා සනබද්ධමොරපිඤ්ඡකලාපො විය නිරන්තරං මාලාදාමගවක්ඛිතො විය සුට්ඨු පීළෙත්වා ආබද්ධපුප්ඵවටංසකො විය සුපූරිත පුප්ඵචඞ්ගෙටකං විය ච අතිරමණීයො අහොසි.

යමකසාලා භුම්මදෙවතානි සඤ්චාලිතක්ඛවිණ්ඩටපා තථාගතසරීරස්ස උපරිපුප්ඵානි විකිරන්ති. දිබ්බානිපි මණ්දාරව පුප්ඵානි අන්තලික්ඛා පතන්ති. තානි හොන්ති සුවණ්ණ වණ්ණානි පණ්ණච්ඡත්තප්පමාණානි මහාතුම්බමත්තං රෙණු ගණ්හන්ති න කෙවලඤ්ච මණ්දාරව පුප්ඵානෙව, අඤ්ඤානිපි සබ්බානි පාරිච්ඡත්තක පුප්ඵාදීනි සුවණ්ණචඞ්ගොටකානි රජතචඞ්ගොටකානි ච පූරෙත්වා පූරෙත්වා තිදස පුරෙපි බ්‍රහ්මලොකෙපි ඨිතාහි දෙවතාහි විවිධානි අන්තරා අවිප්පකිණ්ණානෙව හුත්වා ආගන්ත්වා පත්තකිංජක්ඛ රෙණු චුණ්ණෙහි තථාගතස්ස සරීරමෙව ඔකීරන්ති න කෙවලඤ්ච දෙවතානංයෙව නාග සුපණ්ණ මනුස්සානම්පි උපකප්පන චණ්දන චුණ්ණානි න කෙවලඤ්ච චණ්දනචුණ්ණානෙව කාළානුසාරී තගර ලොහිතචණ්දනාදි සබ්බගණ්ධජාතචුණ්ණානි, හරිතාලඤ්ජන සුවණ්ණ රජත චුණ්ණානි, සබ්බගණ්ධවාස විකතියො සුවණ්ණ රජතාදිසමුග්ගෙ පූරෙත්වා චක්කවාළ මුඛවට්ටිආදිසු ඨිතාහි දෙවතාහි පවිද්ධා අන්තරා අවිප්පකිරිත්වා තථාගතස්සෙව සරීරං ඔකිරන්ති දිබ්බානිපි තුරියානි අන්තලික්ඛෙ වජ්ජන්ති. න කෙවලඤ්ච තානියෙව සබ්බානිපි තන්තිබද්ධ චම්මපරියොනද්ධ සුසිරාදි භෙදානි දසසහස්සචක්කවාළෙ දෙව-නාගව-සුපණ්ණ-මනුස්සානං තුරියානි එකචක්කවාළෙ සන්නිපතිත්වා අන්තලික්ඛෙ වජ්ජන්ති.

වරචාරණදෙවතා කිර නාමෙකා දීඝායුකා දෙවතා මහාපුරිසො මනුස්සපථෙ නිබ්බත්තිත්වා බුද්ධො භවිස්සතීති සුත්ව පටිසණ්ධිදිවසෙ ගණ්හිත්වා ගමිස්සාමාති මාලා ගන්ථිතුං ආරභිංසු තා ගණ්ථමානාව මහාපුරිසෙ මාතුකුච්ඡියං නිබ්බත්තෙ තුම්හෙ කස්ස ගණ්ථාති වුත්තා න තාව තිට්ඨාති කුච්ඡිතො නික්ඛමන දිවසෙ ගහෙත්වා ගමිස්සාමාති ආහංසු පුන නික්ඛෙන්තොති සුත්වා මහාභිනික්ඛමනදිවසෙ ගමිස්සාමාති මහාභිනික්ඛමනං නික්ඛන්තොති සුත්වා අභිසම්බොධි දිවසෙ ගමිස්සාමාති. අජ්ජ අභිසම්බුද්ධොති සුත්වා ධම්මචක්කප්පවත්තනදිවසෙ ගමිස්සාමාති ධම්මචක්කං පවත්තයීති සුත්වා යමකපාටිහාරියදිවසෙ ගමිස්සාමාති. අජ්ජ යමකපාටිහාරියං කරීති සුත්වා දෙවො රොහනදිවසෙ ගමිස්සාමාති. අජ්ජ දෙවොරොහනං කරීති සුත්වා ආයුසඞ්ඛාරොස්සජ්ජනෙ ගමිස්සාමාති ආයුසඞ්ඛාරං ඔස්සජීති සුත්වා න තාව නිට්ඨාති පරිනිබ්බානදිවසෙ ගමිස්සාමාති?

අජ්ජ භගවා යමකසාලානමන්තරෙ දක්ඛිණෙන පස්සෙන සතො සම්පජානො සීහසෙය්‍යං උපගතො බලව පච්චුසමයෙ පරිනිබ්බායිස්සති තුම්හෙ කස්ස ගණ්හථාති වුත්තා පන කින්නාමෙතං අජ්ජෙව මාතුකුච්ඡියං පටිසන්ධිං ගණ්හි අජ්ජෙව කුච්ඡිතො නික්ඛන්තො, අජ්ජෙව මහාභිනික්ඛමනං නික්ඛමි. අජ්ජෙවබුද්ධො අහොසි අජ්ජෙව ධම්මචක්කං පවත්තයි. අජ්ජෙව යමකපාටිහාරියං අකාසි. අජ්ජෙව දෙවලොකා ඔතිණ්ණො. අජ්ජෙව ආයුසඞ්ඛාරං ඔස්සජි. අජ්ජෙව කිර පරිනිබ්බුතො. නනු නාම දුතිය දිවසෙ යාගුපාන කාලමත්තම්පි ඨාතබ්බං අස්ස, දස පාරමියො පූරෙත්වා බුද්ධත්තං පත්තස්ස නාම අනනුච්ඡවිකන්ති අපරි නිට්ඨිතාව මාලායො ගහෙත්වා ආගම්ම අන්තො චක්කවාළෙ ඔකාසං ආලභමානා චක්කවාළ මුඛවට්ටියං ලභිත්වා ආධාවන්තියො හත්ථෙන හත්ථං ගීවාය ගීවං ගහෙත්වා තීණි රතනානි ආරබ්භද්වත්තිංසමහපුරිසලක්ඛණානි ඡබ්බණ්ණරංසියො දසපාරමියො අද්ධච්ඡට්ඨානි ජාතකසතානි චුද්දස්ස බුද්ධඤාණානි ආරබ්භ ගායිත්වා තස්ස තස්ස අවසානෙ සහාය හෙ සහාය හෙති වදන්ති. ඉදමෙතං පටිච්චවුත්තං-දිබ්බානිපි සංගීතානි අන්තලික්ඛෙ වත්තන්තිති.

භගවා පන එවං මහතියා පූජාය වත්තමානයා පඨමයාමෙ මල්ලානං ධම්මං දෙසෙසි මජ්ඣිමයාමෙ සුභද්දස්ස ධම්මං දෙසෙත්වා තං මග්ගඵලෙ පතිට්ඨාපෙසි පච්ඡිමයාමෙ භික්ඛු ඔවදිත්වා බලව පච්චූස සමයෙ මහාපඨවිං කම්පෙන්තො අනුපාදිසෙසාය නිබ්බානධාතුයා පරිනිබ්බායි පරිනිබ්බුතෙ පන භගවති ලොකනාථෙ ආනන්දත්ථෙරො මල්ලරාජූනං තං පවත්තිං ආරොචෙති තෙ සුත්වාව ගන්ධමාලං සබ්බඤ්ච තාලාවචරං පඤ්ච ච දුස්සයුගසතානි ආදාය ගන්ත්වා භගවතො සරීරං නච්චෙහි - ගීතෙහි - වාදිතෙහි - මාලෙහි - ගන්ධෙහි සක්කරොන්තා ගරුකරොන්තා මානෙන්තා - පූජෙන්තා චෙලවිතානානි කරොන්තා මණ්ඩල මාලානි පටියාදෙන්තා එවං තා දිවසං වීතිනාමෙසුං.

අථ දෙවතානඤ්ච කොසිනාරකානං මල්ලානඤ්ච එතදහොසි-අතිවිකාලො ඛො අජ්ජ භගවතො සරීර ඣාපෙතුං, ස්වෙදානි භගවතො සරීරං ඣාපෙස්සාමාති තථා දුතියම්පි දිවසං වීතිනාමෙසුං. තථා තතියං චතුත්ථං පඤ්චමං ඡට්ඨම්පි දිවසං වීතිනාමෙසුං සත්ත මෙ දිවසෙ දෙවතා ච දොසිනාරකා මල්ලා ච භගවතො සරීරං දිබ්බෙහි මානුසකෙහි ච නච්ඡෙහි - ගීතෙහි - වාදිතෙහි - මාලෙහි - ගන්ධෙහි සක්කාරොන්තො ගරුකරොන්තා මානෙන්තා පූජෙන්තා නගරමජ්ඣෙන නීහරිත්වා යත්ථ මකුටබන්ධනං නාම මල්ලානං චෙතියං තත්ථ නික්ඛිපිංසු

තෙන ඛො පන සමයෙන කුසිනාරා යාව සන්ධිසමල සංකටීරාජන්නුමත්තෙන ඔධිනා මන්දාරව පුප්ඵෙන සන්ථතා හොති අථ ඛො කොසිනාරකා මල්ලා භගවතො සරීරං චක්කවත්තිස්ස සරීරං විය අහතෙන වත්ථෙන වෙඨෙසුං අහතෙන වත්ථෙන වෙඨෙත්වා විහතෙන කප්පාසෙන වෙඨෙසුං විහතෙන කප්පාසෙන වෙඨෙත්වා අහතෙන වත්ථෙන වෙඨෙසුං. එතෙනෙව නයෙන පඤ්චහියුගසතෙහි වෙඨෙත්වා ආයසාය තෙලදොණියා පක්ඛිපිත්වා අඤ්ඤිස්සා ආයසාය දොණියා පටිකුජ්ජෙත්වා සබ්බගන්ධානං චිතකං කරිත්වා භගවතො සරීරං චිතකං ආරොපෙසුං. තෙන ඛො පන සමයෙන ආයස්මා මහා කස්සපො පාවාය කුසිනාරං අද්ධානමග්ග පටිපන්නො හොති මහතාභික්ඛුසඞ්ඝෙන සද්ධිං පඤ්චමත්තෙහි භික්ඛුසතෙහි තෙන ඛො පන සමයෙන ථෙරෙ චිත්තං පසාදෙත්වා සග්ගෙ නිබ්බත්තා දෙවතා තස්මිං සමාගමෙ ථෙරං අදිස්වා කුහින්නු ඛො අම්හාකං කුලූපග ථෙරොති ආවජ්ජෙන්තො අන්තරාමග්ගපටිපන්නං දිස්වා අම්හාකං කුලූපග ථෙරෙ අවන්දිතෙ චිතකො මා පජ්ජලිත්ථාති අධිට්ඨීහිංසු.

අථ ඛො චත්තාරො මල්ලපාමොක්ඛා සීසං නහාතා අහතානි වත්ථානි නිවත්ථා වී සංරතනසතිකං චන්දනචිතකං ආලිම්පෙස්සාමාති අට්ඨපි සොලසපි ද්වත්තිංසාපි ජනා හුත්වා යමක උක්කයො ගහෙත්වා තාලවණ්ටෙහි විජන්තා භස්තානි ධමන්තා න සක්කොන්තියෙව අග්ගිං ගාහාපෙතුං. අථ ඛො කොසිනාරකා මල්ලා චිතකස්ස අපජ්ජලන කාරණං ආයස්මන්තං අනුරුද්ධං පුච්ඡිත්වං දෙවතානං අභිප්පායං සුත්වා මහාකස්සපො කිර භො පඤ්චහි භික්ඛුසතෙහි සද්ධිං දසබලස්ස පාදෙ වන්දිස්සාමීති ආගච්ඡති තස්මිං කිර අනාගතෙ චිතකො න පජ්ජලති කීදිසො භොසො භික්ඛු කාලො ඔදාතො දීඝො රස්සො එවරූපෙ නාම භො භික්ඛුම්හි ඨිතො කිං දසබලස්ස පරිනිබ්බානං නාමාති දෙවි ගන්ධමාලාදි හත්ථා පටිපථං ගච්ඡිංසු කෙචි වීථියො විචිත්තා කත්වා ආගමනමග්ගං ඔලොකයමානා අට්ඨංසු. අථ ඛො ආයස්මා මහාකස්සපො යෙන කුසිනාරා මකුටබන්ධනං නාම මල්ලානං චෙතියං, යෙන භගවතො චිතකො තෙනුපසඞ්කමි. උපසඞ්කමිත්වා එකංසං චීවරං කත්වා තික්ඛත්තුං චිතකං පදක්ඛිණං කත්වා ආවජ්ජෙන්තොව සල්ලක්ඛෙසි-ඉමස්මිං ඨානෙ පාදාති තතෙ පාදසමීපෙ ඨත්වා අභිඤ්ඤාපාදකං චතුත්ථජ්ඣානං සමාපජ්ජිත්වා වුට්ඨාය අරසහස්ස පතිමණ්ඩිතා දසබලස්ස පාදා සද්ධිං කප්පාස පටලෙහි පඤ්චදුස්සයුගසතානි සුවණ්ණදොණිං චන්දනචිතකඤ්ච ද්වෙධා කත්වා මය්හං උත්තමඞ්ගෙ සිරසි පතිට්ඨහන්තූති අධිට්ඨාසි සහ අධිට්ඨාන චිත්තෙන තානි දුස්සයුගාදිනි ද්වෙධා කත්වා වලාහකන්තරා පුණ්ණචන්දො විය පාදා නික්ඛමිංසු.

ථෙරො විකසිත රත්තපදුම සදිසෙ හත්ථෙ පසාරෙත්වා සුවණ්ණවණ්ණෙ සත්ථු පාදෙ යාව ගොප්ඵකා බාළ්හං ගහෙත්ව අත්තනො සිරවරෙ පතිට්ඨාපෙසි මහාජනො තං අච්ඡරියං දිස්වා එකප්පහාරෙ නෙව මහානාදං නදි. ගන්ධමාලාදීහි පූජෙත්වා යථාරුචිං වන්දි. එව පන ථෙරෙන ච මහාජනෙන ච තෙහි ච පඤ්චහි භික්ඛුසතෙහි වන්දිත මත්තෙථෙරස්ස හත්ථතො මුඤ්චිත්වා අලත්තක වණ්ණානි භගවතො පාදතාලානි දාරුආදිසු කිඤ්චි අචාලෙත්වාව යථාට්ඨානෙ පතිට්ඨහිංසු. භගවතො පාදෙසු නික්ඛමන්තෙසු වා පවිසන්තෙසු වා කප්පාසඅංසු වා දසාතන්තු වා තෙලබින්දු වා දාරුඛණ්ඩං වා ඨානා චලිතං නාම නාහොසි. සබ්බං යථාට්ඨානෙ ඨිතමෙව අහොසි. උට්ඨහිත්වා පන අත්ථඞ්ගතෙ චන්දෙ විය සූරියෙ විය ච තථාගතස්ස පාදෙසු අන්තරහිතෙසු මහාජනො මහාකන්දිතං කන්දි. පරිනිබ්බුතකාලතො අධිකතරං කාරුඤ්ඤං අහොසි අථ ඛො දෙවතානුභාවෙන පනෙස චිතකෙ සමන්තතො

එකප්පහාරෙනෙව පජ්ජලි. ඣායමානස්ස භගවතො සරීරස්ස ඡවි චම්ම මංසාදීනං නෙව ඡාරිකාමත්තම්පි අන්තමසො පඤ්ඤායිත්ථ න මසි, සුමන මකුල සදිසා පන ධොතමුත්ත සදිසා සුවණ්ණසදිසා ච ධාතුයො අවසිස්සිංසු.

දීඝායුක බුද්ධානඤ්හි සරීරං සුවණ්ණක්ඛණ්ධසදිසං එකඝනමෙව හොති. භගවා පන අහංන චිරං ඨත්වා ඨත්වා පරිනිබ්බායාමි. මය්හං සාසනං න තාව සබ්බත්ථ විත්ථාරිතං, තස්මා පරිනිබ්බුතස්සපි මෙ සාසසමත්තම්පි ධාතුං ගහෙත්වා අත්තනො අත්තනො වසනට්ඨානෙ චෙතියං කත්වා පරිචරන්තො මහාජනො සග්ගපරායනො හොතීති ධාතූනං විකිරණං අධිට්ඨාසි. කති පනස්ස ධාතුයො විප්පකිණ්ණා, කති න විප්පකිණ්ණාති චතස්සො දාඨා, ද්වෙ අක්ඛකා, උණ්හීසන්ති ඉමා සත්තධාතුයො න විප්පකිණ්ණා. සෙසා විප්පකිරිංසු. තත්ථ සබ්බබුද්දකා ධාතු සාසප බීජමත්තා අහොසි මහාධාතු මජ්ඣෙ භින්න තණ්ඩුලමත්තා. අතිමහතී මජ්ඣෙ භින්නමුග්ග බීජමත්තා අහොසි.

දඩ්ඪෙ ඛො පන භගවතො සරීරෙ ආකාසතො අග්ගබාහුමත්තාපි ජඞ්ඝසමත්තාපි තාලක්ඛණ්ධමත්තාපි උදකධාරා පතිත්වා චිතකං නිබ්බාපෙසි න කෙවලං ආකාසතොයෙව පරිවාරෙත්වා ඨිතසාලරුක්ඛානම්පි සාඛත්තර විටපන්තරෙහි උදකධාරා නික්ඛමිත්වා නිබ්බාපෙසුං, භගවතො චිතකො මහන්තො, සමන්තා පථවිං භින්දිත්වා නංඞ්ගලසීසමත්තා උදකවට්ටි ඵලික වටංසක සදිසා ගන්ත්වා චිතකමෙව ගණ්හි මල්ලරාජානො ච සුවණ්ණඝටෙ රජතඝටෙ ච පූරෙත්වා ආභත නානාගන්ධොදකෙන සුවණ්ණ රජතමයෙහි අට්ඨදන්තකෙහි විකිරිත්වා චන්දනචිතකං නිබ්බාපෙසුං. තත්ථ චිතකෙ ඣායමානෙ පරිවාරෙත්වා ඨිත සාලරුක්ඛානං සාඛන්තරෙහි විටපන්තරෙහි පත්තන්තරෙහි ච ජාලෙ උග්ගච්ඡන්තෙ පත්තං වා සාඛා වා දඩ්ඪා නාම නත්ථි කිපිල්ලිකාපි මක්කටකාපි පාණකාපි ජාලානං අන්තරෙ නෙව විචරන්ති.

ආකාසතො පතිත උදකධාරාසුපි සාලරුක්ඛෙහි නික්ඛන්තෝදකධාරාසුපි පථවිං භින්දිත්වා නික්ඛන්ත උදකධාරාසුපි ධම්මතාව පමාණං එවං චිතකං නිබ්බාපෙත්වා පන මල්ලරාජානො සන්ථාගාරෙ චතුජාතිගන්ධ පරිභණ්ඩං කාරෙත්වා ලාජ පඤ්චමානි පුප්ඵානි විකිරිත්වා උපරි චෙලවිතානං බන්ධාපෙත්වා සුවණ්ණතාරකාහි ඛචෙත්වා තත්ථ ගන්ධදාම මාලාදාම රතනදාමානි ඔලම්බෙත්වා සන්ථාගාරතො යාව මකුට බන්ධන සඞ්ඛාතා සීසප්පසාධන මඞ්ගලසාලා තාව උභොහි පස්සෙහි සාණිකිලඤ්ජ පරික්ඛෙපං කාරෙත්වා උපරි චෙලවිතානං බන්ධාපෙත්වා සුවණ්ණතාරකාහි ඛචෙත්වා තත්ථාපි ගන්ධදාම මාලාදාම රතනදාමානි ඔලම්බෙත්වා මණිදණ්ඩෙහි පඤ්චවණ්ණධජෙ උස්සපෙත්වා සමන්තා ධජපතාකා පිරික්ඛිපිත්වා සිත්තසම්මට්ඨාසු වීථීසු කදලියො පුණ්ණඝටෙ ච ඨපෙත්වා දණ්ඩදීපිකා ජාලෙත්වා අලඞ්කත හත්ථික්ඛන්ධෙ සහධාතූහි සුවණ්ණදොණිං ඨපෙත්වා මාලාගන්ධාදීහි පූජෙත්වා සාධුකීළං කීළන්තා අන්තොනගරං පවෙසෙත්වා සන්ථාගාරෙ සරභමය පල්ලඞ්කෙ ඨපෙත්වා උපරි සෙතච්ඡත්තං ධාරයිත්වා සත්ති හත්ථෙහි පුරිසෙහි පරික්ඛිපාපෙත්වා හත්ථීහි කුම්භෙන කුම්භං පහරන්තෙහි පරික්ඛිපාපෙත්වා තතො අස්සෙහි ගීවාය ගීවං පහරන්තෙහි තතො රථෙහි ආණිකොටියා ආණිකොටිං පහන්තෙහි තතො යොධෙහි බාහූහි බාහුං පහරන්තෙහි තෙසං පරියන්තෙ කොටියා කොටිං පහරමානෙහි ධනූහි පරික්ඛිපාපෙසුං.

ඉති සමන්තා යොජනප්පමාණං ඨානං සන්නාහගච්ඡිතං විය කත්වා ආරක්ඛං සංවිදහිංසු. කස්මා පනෙතෙ එවමකංසූති. ඉතො පුරිමෙසු ද්වීසු සත්තාහෙසු තෙ භික්ඛුසඞ්ඝස්ස ඨානනිසජ්ජොකාසං කරොන්තා ඛාදනීය භොජනීයං සංවිදහන්තා සාධුකීළාය ඔකාසං න ලභිංසු තතො තෙසං අහොසි - ඉමං සත්තාහං සාධුකීළං කීළිස්සාම. ඨානං ඛො පනෙතං විජ්ජති යං අම්හාකං පමත්තභාවං ඤත්වා කොචිදෙව ආගන්ත්වා ධාතුයො ගණ්හෙය්‍ය-තස්මා ආරක්ඛං ඨපෙත්වා කීළිස්සාමාති තෙන තෙ එවමකංසු.

අථ ඛො අස්සොසි ඛො රාජා මාගධො අජාතසත්තු භගවා කිර කුසිනාරායං පරිනිබ්බුතොති කථං අස්සොසි පඨමමෙවස්ස අමච්චා සුත්වා චින්තයිංසු? සත්ථා නාම පරිනිබ්බුතො, න සො සක්කා පුන ආහරිංතු පොථුජ්ජනික සද්ධාය පන අම්හාකං රඤ්ඤා සදිසො නත්ථි. සචෙ එස ඉමිනාව නියාමෙන සුණිස්සති, හදයමස්ස ඵලිස්සති රාජා ඛො පනම්හෙහි අනුරක්ඛිතබ්බොති තෙ තිස්සො සුවණ්ණදොණියො ආහරිත්වා චතුමධුරස්ස පූරෙත්වා රඤ්ඤො සන්තිකං ගන්ත්වා එතදවොචුං. ද්වෙ අම්හෙහි සුපිනකො දිට්ඨො තස්ස පටිඝාතත්ථං තුම්හෙහි දුකූලපට්ටං නිවාසෙත්වා යථා නාසාපුටමත්තං පඤ්ඤායති එවං චතුමධුරදොණියං නිපජ්ජිතුං වට්ටතීති. රාජා අත්ථචරකානං වචනං සුත්වා එවං හොතු තාතා'ති සම්පටිච්ඡිත්වා තථා අකාසි.

අථෙකො අමච්චො අලඞ්කාරං ඔමුඤ්චිත්වා කෙසෙ පරිකිරිය යාය දිසාය සත්ථා පරිනිබ්බුතො තදභිමුඛො හුත්වා අඤ්ජලිම්පග්ගය්හ රාජානං ආහ- දෙවමරණතො මුඤ්චනකසත්තො නාම නත්ථි. අම්හාකං ආයුවද්ධකෙනා චෙතියට්ඨානං පුඤ්ඤක්ඛෙත්තං අභිසෙකපිට්ඨිකා භගවා සත්ථා කුසිනාරායං පරිනිබ්බුතොති රාජා සුත්වා විසඤ්ඤී ජාතො චතුමධුරදොණී උසුමං මුඤ්චි රාජානං උක්ඛිපිත්වා දුතියාය දොණියා නිපජ්ජාපෙසුං සො සඤ්ඤං ලභිත්වා තාත කිං වදථාති පුච්ඡි. සත්ථා මහාරාජ පරිනිබ්බුතොති, පුන විසඤ්ඤි ජාතො චතුමධුරදොණිං උසුමං මුඤ්චි. අථ නං තතොපි උක්ඛිපිත්වා තතියාය දොණියා නිපජ්ජාපෙසුං සො පුන සඤ්ඤං පටිලභිත්වා තාත කිං වදථාති පුච්ඡි සත්ථා මහාරාජ පරිනිබ්බුතොති. රාජා පුන විසඤ්ඤී ජාතො ච මධුරදොණී උසුමං මුඤ්චි.

අථ නං තතොපි උක්ඛිපිත්වා නහාපෙත්වා මත්ථකෙ ඝටෙහි උදකං ආසිඤ්චිංසු රාජා සඤ්ඤං පටිලභිත්වා ආසනා උට්ඨාය ගන්ධපරිභාවිතෙ මණිවණ්ණකෙසෙ සුවණ්ණඵලක වණ්ණාය පිට්ඨියං පකිරිත්වා පවාළඞ්ගුරවණ්ණාහි සුවට්ටිතඞ්ගුලීහි සුවණ්ණබිම්බක වණ්ණං උරං සංසිබ්බන්තො විය ගහෙත්වා පරිදෙවමානො උම්මත්තකවෙසෙනෙව

අන්තරවීථිං ඔතිණ්ණො සො අලඞ්කත නාටක පරිවුතො නගරා නික්ඛම්ම ජීවකම්බවනං ගන්ත්වා යස්මිං ඨානෙ නිසින්නෙන භගවතා ධම්මො දෙසිතො තං ඔලොකෙත්වා භගවා සබ්බඤ්ඤු නනු මෙ ඉමස්මිං ඨානෙ නිසීදිත්වා ධම්මං දෙසයිත්ථ තුම්හෙ සොකසල්ලං විනොදයිත්ථ. තුම්හෙ මය්හං සොකසල්ලං නීහරිත්ථ. අහං තුම්හාකං සරණං ගතො. ඉදානි පන මෙ පටිවචනම්පි න දෙථ භගවාති පුනප්පුන පරිදෙවිත්වා නනු භගවා අහං අඤ්ඤදා එවරූපෙ කාලෙ තුට්ඨෙ මහාභික්ඛුසඞ්ඝපරිවාරා ජම්බුදීපතලෙ චාරිකං චරථාති සුණාම ඉදානි පන අහං තුම්හාකං අනනුරූපං අයුත්තං පවත්තිං සුණාමීති එවමාදීනි ච වත්තා සට්ඨිමත්තාහි ගාථාහි භගවතො ගුණං අනුස්සරිත්වා චින්තෙසි මම පරිදෙවිතෙ නෙව න සිජ්ඣති. දසබලස්ස ධාතුයො ආහරාපෙස්සාමීති මල්ලරාජූනං දූතඤ්ච පණ්ණඤ්ච පාහෙසි.

භගවාපි ඛත්තියො, අහම්පි ඛත්තියො, අහම්පි අරහාමි භගවතො සරීරානං ථූපඤ්ච මහඤ්ච කාරෙතුන්ති පෙසෙත්වා පන සචෙ දස්සන්ති සුන්දරං, නො චෙ දස්සන්ති ආහරණූපායෙන ආහරිස්සාමීති චතුරඞ්ගිනිං සෙනං සන්නය්හිත්වා සයම්පි නික්ඛන්තොයෙව යථා ච අජාතසත්තු එවං වෙසාලියං ලිච්ඡවිරාජානො කපිලවත්ථුම්හි සක්‍යරාජානො අල්ලකප්පකෙ බුලයො රාමගාමකෙ කොළියා වෙඨදීපකෙ බ්‍රාහ්මණො පාවායඤ්ච මල්ලා දූතං පෙසෙත්වා සයම්පි චතුරඞ්ගිනියා සෙනාය නික්ඛමිංසුයෙව තත්ථ පාවෙය්‍යකා සබ්බෙහි ආසන්නතරා කුසිනාරාතො තිගාවුතන්තරෙ නගරෙ වසන්ති. භගවාපි පාවං පවිසිත්වා කුසිනාරං ගතො. මහාපරිහාරා පනෙතෙ රාජානො පරිහාරා කාරෙංන්තාව පච්ඡතො ජාතා. තෙ සබ්බෙපි සත්තනගරවාසිනො ආගත්ත්වා අම්හාකං ධාතුයො වා දෙන්තු යුද්ධං වාති කුසිනාරා නගරං පරිවාරයිංසු.

තතො මල්ලරාජානොඑතදවොචුං-භගවාඅම්හාකංගාමක්ඛෙත්තෙ පරිනිබ්බුතො, න මයං සත්ථු සාසනං පහිණිම්හ න ගත්ත්වා ආනයිම්හ. සත්ථා පන සයමෙව ආගන්ත්වා සාසනං පෙසෙත්වා අම්හෙ පක්කොසපෙසි තුම්හෙපි ඛො පන යං තුම්හාකං ගාමක්ඛෙත්තෙ රතනං උප්පජ්ජති න තං අම්හාකං දෙථ සදෙවකෙ ලොකෙ බුද්ධරතනසමං රතනං නාම නත්ථි, එවරූපං. උත්තමං රතනං ලභිත්වා මයං න දස්සමාති එවං තෙ කලහං වඩ්ඪෙත්වා න ඛො පන තුම්හෙහියෙව මාතු ථනතො ඛිරං පීතං, අම්හෙහිපි පීතං තුම්හෙයෙව පුරිසා අම්හෙ න පුරිසා හොතු හොතූති අඤ්ඤමඤ්ඤං අහංකාරං කත්වා සාසන පටිසාසනං පෙසෙන්තා අඤ්ඤමඤ්ඤං මානගජ්ජිතං ගජ්ජිංසු යුද්ධෙ පන සති කොසිනාරකානංයෙව ජයො අභවිස්ස, කස්මා ධාතුපාසනත්ථං ආගතා දෙවතා තෙසං පක්ඛාඅහෙසුං.

තතො දොණො බ්‍රාහ්මණො ඉමං විවාදං සුත්වා එතෙ රාජානො භගවතෙ පරිනිබ්බුතට්ඨානෙ විවිදං කරොන්ති න ඛො පනෙතං පතිරූපං අලං ඉමිනා කලහෙන වූපසමෙස්සාමි න න්ති උණ්ණතප්පදෙසෙ ඨත්වා ද්වෙභාණවාරපරිමාණං දොණගජ්ජිතං නාම අවොච තත්ථ පඨමකභාණවාරෙ තාව එකපදම්පි තෙ න ජානිංසු දුතියක භාණවාර පරියොසානෙ'ආචරියස්ස විය හොසද්දො, ආචරියස්ස විය හො සද්දො'ති සබ්බෙ නී රවා අහෙසුං සකලජම්බුදීපතලෙ කිර කුලඝරෙ ජාතො යෙභුය්‍යෙන තස්ස න අන්තෙවාසිකො නාම නත්ථි අථ සො තෙ අත්තනො වචනං සුත්වා තුණ්හීභූතෙ විදිත්වා පුන එතදවොච

''සුණන්තු භොන්තො මම එකවාක්‍යං
අම්හාකං බුද්ධො අහු ඛන්තිවාදො,
න හි සාධයං උත්තම පුග්ගලස්ස
සරීරභඞ්ගෙ සියා සම්පහාරො
සබ්බෙව භොන්තො සහිතා සමග්ගා
සම්මොදමානා කරොමට්ඨභාගෙ,
විත්ථාරිකා හොන්තු දිසාසු ථූපා
බහුජ්ජනො චක්ඛුමතො පසන්නො''ති;

තත්‍රායමත්ථො ''අම්හාකං බුද්ධො අහු ඛන්තිවාදො''ති බුද්ධභූමිං අප්පත්වාපි පාරමියො පූරෙන්තො ඛන්තිවාද තාපසකාලෙ ධම්මපාලකුමාර කාලෙ ඡද්දන්තහත්ථිකාලෙ භූරිදත්ත නාගරාජ කාලෙ චම්පෙය්‍ය නාගරාජ කාලෙ සඞ්ඛපාල නාගරාජ කාලෙ මහාකපිකාලෙ අඤ්ඤෙසුපි බහුසු ජාතකෙසු පරෙසු කොපං අකත්වා ඛන්තිමෙව අකාසි. ඛන්තිමෙව වණ්ණයි, කිමඞ්ග පන එතරහි ඉට්ඨානිට්ඨෙසු තාදිලක්ඛණං පත්තො සබ්බථාපි අම්හාකං බුද්ධො ඛන්තිවාදො අහොසි.

තස්ස එවං විධස්ස න හි සාධය උත්තමපුග්ගලස්ස සරීරභඞ්ගෙ සියා සම්පහාරො, ''න හි සාධයන්ති''න හි සාධු අයං, ''සරීරභඞ්ගෙති සරීර භඞ්ගනිමිත්තං ධාතුකොට්ඨාසහෙතූති අත්ථො ''සියා සම්පහාරො''ති ආයුධ සම්පහාරො න හි සාධු සියාති වුත්තං හොති. ''සබ්බෙව භොන්තො සහිතා''ති සබ්බෙව භවන්තො සහිතා හොථ මා භිජ්ජිත්ථ. ''සමග්ගාති'' කායෙන වාචාය ච එකසන්නිපාතා එකවචනා සමග්ගා හොථ ''සම්මොදමානා''ති චිත්තෙනාපි අඤ්ඤමඤ්ඤං මොදමානා හොථ.'කරොමට්ඨභාගෙ''ති භගවතා සරීරානි අට්ඨභාගෙ කරොම. ''චක්ඛුමතො''ති පඤ්චහි චක්ඛූහි චක්ඛුතා බුද්ධස්ස, න කෙවලං තුම්හෙයෙව බහුජ්ජනො පසන්නො තෙසු එකොපි ලද්ධු අයුත්තො නාම නත්ථීති බහුං කාරණං වත්වා සඤ්ඤාපෙසි.

අථ සබ්බෙපි රාජානො එවමාහංසු-තෙන හි බ්‍රාහ්මණ ත්වඤ්ඤෙව භගවතො සරීරානි අට්ඨධා සමං සුවිභත්තං විභජාහීති. එවං හොති ඛො දොණො බ්‍රාහ්මණො තෙසං රාජූනං පටිස්සුත්වා ධාතුයො සමං සුවිභත්තං විභජී.

තත්‍රායමනුක්කමො දොණො කිර තෙසං පටිස්සුත්වා සුවණ්ණදොණිං විවරාපෙසි. රාජානො ආගන්ත්වා දොණියං යෙවතා සුවණ්ණවණ්ණා ධාතුයො දිස්වා භගවා සබ්බඤ්ඤූ පුබ්බෙ මයං තුම්හාකං ද්වත්තිංස ලක්ඛණ පතිමණ්ඩිතං ඡබ්බණ්ණබුද්ධරස්මිඛචිතං සුවණ්ණවණ්ණං සරීරං අද්දසාම ඉදානි පන සුවණ්ණවණ්ණා ධාතුයොව අවසිට්ඨා ජාතා, න යුත්තමිදං භගවා තුම්හාකන්ති පරිදෙවිංසු. බ්‍රාහ්මණො තස්මිං සමයෙ තෙසං පමත්තභාවං ඤත්වා දක්ඛිණදාඨං ගහෙත්වා වෙඨන්තරෙ ඨපෙසි අථ පච්ඡා සමං සුවිභත්තං විභජි. සබ්බාපි ධාතුයො පාකතික නාළියා සොළස නාළියො අහෙසුං. එකෙක නගරවාසිනො ද්වෙ ද්වෙ නාළියො ලභිංසු.

බ්‍රාහ්මණස්ස පන ධාතුයො විභජන්තස්සෙව සක්කොදෙවානමින්දො කෙන නු ඛො සදෙවකස්ස ලොකස්ස කඞ්ඛාච්ඡෙදනාය චතුසච්චකථාය පච්චයභූතා භගවතො දක්ඛිණදාඨා ගහිතාති ඔලොකෙන්තො බ්‍රාහ්මණෙන ගහිතාති දිස්වා බ්‍රාහ්මණො දාඨාය අනුච්ඡවිකං සක්කාරං කාතුං න සක්ඛිස්සති ගණ්හාමි නන්ති වෙඨන්තරතො ගහෙත්වා සුවණ්ණ චඞ්ගොටකෙ ඨපෙත්වා දෙවලොකං නෙත්වා චූළාමණි චෙතියෙ පතිට්ඨාපෙසි බ්‍රාහ්මණොපි ධාතුයො විභජිත්වා දාඨං අපස්සන්තො කෙන මෙ ඨා ගහිතාති පුච්ඡිතුම්පි නාසක්ඛි. නනු තයා ධාතුයො විභජිතා, කිං ත්වං පඨමංයෙව අත්තනො ධාතූහි අත්ථිභාවං න අඤ්ඤාසීති, අත්තනි දොසාරොපනං සම්පස්සමානො මය්හම්පි කොට්ඨාසං දෙථාති වත්තුම්පි නාසක්ඛි.

තතො අයං සුවණ්ණකුම්භොපි ධාතුගතිකොයෙව යෙන තථාගතස්ස ධාතුයො මිනිතා. ඉමස්සාහං ථූපං කරිස්සාමීති චින්තෙත්වා ඉමං මෙ භොන්තො කුම්භං දදන්තූති ආහ තතො රාජානො බ්‍රාහ්මණස්ස කුම්භමදංසු පිප්ඵලිවනියාපි ඛො මොරියා භගවතො පරිනිබ්බුතභාවං සුත්වා භගවාපි ඛත්තියො, මයම්පි ඛත්තියො මයම්පි, අරහාම ලභිතුං භගවතො සරීරානං භාගන්ති දූතං පෙසෙත්වා යුද්ධ සජ්ජා නික්ඛමිත්වා ආගතා තෙසං රාජානො එවමාහංසු - නත්ථි භගවතො සරීරානං භාගො, විභත්තානි භගවතො සරීරානි ඉතො අඞ්ගාරං ගරථාති. තෙ තතො අඞ්ගාරං හරිංසු.

අථ ඛො රාජා අජාතසත්තු කුසිනාරාය ච රාජගහස්ස ච අන්තරෙ පඤ්චවීසති යොජනමග්ගං අට්ඨ උසභවිත්ථතං සමතලං කාරෙත්වා සාදිසං මල්ලරාජානො මකුටබණ්ධනස්ස ච සණ්ථාගාරස්ස ච අන්තරෙ පූජං කාරෙසුං තාදිසං පඤ්චවීසතියොජනෙපි මග්ගෙ පූජා කාරෙත්වා ලොකස්ස අනුක්කණ්ඨනත්ථං සබ්බත්ථ අන්තරාපණෙ පසාරෙත්වා සුවණ්ණදොණියං පක්ඛිත්තධාතුයො සත්තිපඤ්ජරෙන පරික්ඛිපාපෙත්වා අත්තනො විජිතෙ පඤ්චයොජනසත පරිමණ්ඩලෙ මනුස්සෙ සන්නිපාතාපෙසි.

තෙ ධාතුයො ගහෙත්වා කුසිනාරාතො ධාතුකීළං කීළන්තා නික්ඛමිත්වා යත්ථ යත්ථ වණ්ණවන්තානි පුප්ඵානි පස්සන්ති, තත්ථ තත්ථ ධාතුයො සත්ති අන්තරෙ ඨපෙත්වා තෙසං පුප්ඵානං ඛීණකාලෙ ගච්ඡන්ති. රථස්ස ධුරට්ඨානං පච්ඡිමට්ඨානෙ සම්පත්තෙ සත්ත දිවසෙ සාධුකීළං කීළන්ති එවං ධාතුයො ගහෙත්වා ආගච්ඡන්තානං සත්තවස්සානි සත්තමාසානි සත්ත ච දිවසානි විතිවත්තානි මිච්ඡාදිට්ඨිකා සමණස්ස ගොතමස්ස පරිනිබ්බුත කාලතො පට්ඨාය බලක්කාරෙන සාධුකීළිකාය උපද්දුතම්හා, සබ්බෙ නො කම්මන්තා නට්ඨාති උජ්ඣායන්තා මනං පදූසෙත්වා ඡළාසීතිසහස්සමත්තා අපායෙ නිබ්බත්තා, ඛීණාසව ආවජ්ජිත්වා මහාජනො මනං පදූසෙත්වා අපායෙ නිබ්බත්තොති සක්කං දෙවරාජානං දිස්වා ධාතු ආහරණූපායං කරිස්සාමාති තස්ස සන්තිකං ගන්ත්වා තමත්ථං ආරොචෙත්වා ධාතු ආහරණූපායං කාරොහි මහාරාජාති ආහංසු. සක්කො ආහ ‘‘පුථුජ්ජනො නාම අජාතසත්තුනා සමො සද්ධො නත්ථි, න සො මම වචනං කරිස්සති අපි ච ඛො මාරවිභිසකසදිසං විභීසකං දස්සෙස්සාමි යක්ඛ ගාහක ඛිපනක අරොචකෙ කරිස්සාමි තුම්හෙ ’මහාරාජ අමනුස්සා කුපිතා, ධාතුයො ආහරාපෙථාති’. වදෙය්‍යාථ එවං සො ආහරාපෙස්සතීති. අථ ඛො සක්කො තං සබ්බං අකාසි.

ථෙරාපි රාජානං උපසඞ්කමිත්වා මහාරාජ අමනුස්සා කුපිතං, ධාතුයො ආහරාපෙහීති භණිංසු රාජා න තාව භන්තෙ මය්හං චිත්තං තුස්සති. එවං සන්තෙපි ආහරතූති ආහ සත්තමෙ දිවසෙ ධාතුයො ආහරිංසු. එවං ආහතධාතුයො ගහෙත්වා රාජා රාජගහෙ ථූපමකාසි ඉතරෙපි රාජානො අත්තනො අත්තනො බලානුරූපෙන නීහරිත්වා සකසකට්ඨානෙ ථූපමකංසු. දොණිපි බ්‍රාහ්මණො පිප්ඵලීවනියාපි මොරියා සකසකට්ඨානෙ ථූපමකංසූති.

එකො ථූපො රාජගහෙ - එකො වෙසාලියා පුරෙ,
එකො කපිලවත්ථුස්මිං - එකො ච අල්ලකප්පකෙ;

එකො ථූපො රාමගාමෙ - එකො ච වෙඨදීපකෙ,
එකො පාවෙය්‍යකෙ මල්ලෙ - එකො ච කුසිනාරකෙ;

යෙ තෙ සාරීරිකා ථූපා - ජම්බුවදීපෙ පතිට්ඨිතා;
අඞ්ගාරකුම්භථූපෙහි - දස ථූපා භවන්ති තෙ;

දසාපි ථූපා පුරිසුත්තමස්ස යෙ-
යථානුරූපං නරරාජ පූජිතා,
සබ්බෙන ලොකෙන සදෙවකෙන තෙ-
නමස්සනෙය්‍යාව භවන්ති සබ්බදාති;

දසථූපකථා

10. එවං පතිට්ඨිතෙසු පන ථූපෙසු මහාකස්සපත්ථෙරො ධාතූනං අන්තරායං දිස්වා අජාතසත්තුං උපසඞ්කමිත්වා මහාරාජ එකං ධාතුනිධානං කාතුං වට්ටතීති ආහ සාධු භන්තෙ නිධානකම්මං තාව මම හොතු, ධාතුයො පන කථං ආහරාපෙමීති. න මහාරාජ ධාතු ආහරණං තුය්හං භාරො, අම්හාකං භාරොති. සාධු භන්තෙ තුම්හෙ ධාතුයො ආහරථ. අහං ධාතුනිධානං කරිස්සාමීති. ථෙරො තෙසං තෙසං රාජකුලානං පරිචරණමත්තකමෙව ඨපෙත්වා සෙසධාතුයො ආහරි.

රාමගාමෙ පන ධාතුයො නාගා ගණ්හිංසු තාසං අන්තරායො නත්ථි, අනාගතෙ ලඞ්කාදීපෙ මහාවිහාරෙ මහාචෙතියම්හි නිධියිස්ස නීති. තා න ආහරිත්ථ, සෙසෙහි සත්තහි නගරෙහි ආහරිත්වා රාජගහස්ස පාචීන දක්ඛින දිසාභාගෙ ඨපෙත්වා ඉමස්මිං ඨානෙ යො පාසාණො අත්ථි, සො අන්තරධායතු, පංසු සුවිසුද්ධා හොතු, උදකඤ්ච මා උට්ඨහතූති අධිට්ඨාසි.

රාජා තං ඨානං ඛණාපෙත්වා තතො උද්ධට පංසුනා ඉට්ඨිකා කාරෙත්වා අසීති මහාසාවකානං ථූපෙ කාරෙති ඉධ රාජා කිං කාරෙහීති පුච්ඡන්තානම්පි මහාසාවකානංචෙතියා නීති වදන්ති න කොචි ධාතුනිධානභාවං ජානාති අසීතිහත්ථගම්භීරෙ පන තස්මිං පදෙසෙ ජාතෙ හෙට්ඨා ලොහසත්ථරං සත්ථරාපෙත්වා තත්ථ ථූපාරාමෙ චෙතිය ඝරප්පමාණං තම්බලොහමයං ගෙහං කාරාපෙත්වා අට්ඨට්ඨ හරි චණ්දනාදිමයෙ කරණ්ඩෙ ච ථූපෙ ච කාරාපෙසි.

අථ ඛො භගවතො ධාතුයො හරිචණ්දන කරණ්ඩෙ පක්ඛිපිත්වා තං හරිචණ්දනං කරණ්ඩං අඤ්ඤස්මිං හරිචණ්දන කරණ්ඩෙ තම්පි අඤ්ඤස්මින්ති එවං අට්ඨ හරිචණ්දන කරණ්ඩෙ එකතො කත්වා එතෙනෙව උපායෙන අට්ඨ කරණ්ඩෙ අට්ඨසු හරිචණ්දන ථූපෙසු අට්ඨ හරිචණ්දනථූපෙ අට්ඨසු ලොහිතචණ්දන කරණ්ඩෙසු, අට්ඨ ලොහිතචණ්දනකරණ්ඩෙ අට්ඨසු ලොහිතචණ්දනථූපෙසු, අට්ඨලොහිත චණ්දනථූපෙ අට්ඨසු දන්තකරණ්ඩෙසු, අට්ඨ දන්තකරණ්ඩෙ අට්ඨසු දන්තථූපෙසු, අට්ඨදන්තථූපෙ අට්ඨසුසබ්බ රතනකරණ්ඩෙසු, අට්ඨ සබ්බ රතනකරණ්ඩෙ අට්ඨසු සබ්බරතනථූපෙසු, අට්ඨ සබ්බරතන ථූපෙ අට්ඨසු සුවණ්ණකරණ්ඩෙසු. අට්ඨසුවණ්ණකරණ්ඩෙ අට්ඨසු සුවණ්ණථූපෙසු, අට්ඨසුවණ්ණථූපෙ අට්ඨසුරජතකරණ්ඩෙසු, අට්ඨ රජතකරණ්ඩෙ අට්ඨසු රජතථූපෙසෙ අට්ඨ රජතථූපෙ අට්ඨසු මණිකරණ්ඩෙසු අට්ඨමණිකරෙණ්ඩඅට්ඨසුවණ්ණථූපෙසු, අට්ඨ මණිථූපෙ අට්ඨසු ලොහිතඞ්ක කරණ්ඩෙසු, අට්ඨලොහිතඞ්ක කරණ්ඩෙ අට්ඨසු ලොහිතඞ්කථූපෙසු, අට්ඨ ලොහිතඞ්කථූපෙ අට්ඨසු මසාරගල්ලථූපෙසු, අට්ඨ මසාරගල්ලථූපෙ අට්ඨසු ඵලික කරණ්ඩෙසු, අට්ඨ ඵලික කරණ්ඩෙ අට්ඨසු ඵලිකථූපෙසු පක්ඛිපි සබ්බ උපරිමං ඵලිකචෙතියං ථූපාරාම චෙතියප්පමාණං අහොසි.

තස්ස උපරිසබ්බරතනමයං ගෙහං කාරෙසි තස්ස උපරි සුවණ්ණමයං, තස්ස උපරි රජතමයං, තස්ස උපරි තම්බලොහමයං ගෙහං කාරෙසි තත්ථ සබ්බරතනමයං වාලුකං ඔකිරිත්වා ජලජ ථලජ පුප්ඵානං සහස්සානි විප්පකිරිත්වා අද්ධඡට්ඨානි ජාතකසතානි ආසීති මහාථෙරෙ සුද්ධොදන මහාරාජානං මහාමායාදෙවිං සත්ත සහජාතෙ සබ්බානෙතානි සුවණ්ණමයානෙව කාරෙසි පඤ්චපඤ්චසතෙ සුවණ්ණරජතමයෙ පුණ්ණඝටෙ ඨපාපෙසි පඤ්චසුවණ්ණධජසතෙ පඤ්චසතෙ සුවණ්ණදීපකෙ ච කාරාපෙත්වා සුගණ්ධතෙලස්ස පූරෙත්වා තෙසු දුකූලවට්ටියො ඨපෙසි.

අථායස්මා මහාකස්සපො මාලා මා මිලායන්තු. ගණ්ධා මා විනස්සන්තු, දීපා මා විජ්ඣායන්තූති අධිට්ඨහිත්වා සුවණ්ණපට්ටඅක්ඛරානි ඡින්දාපෙසි. අනාගතෙ පියදාසො නාම කුමාරො ඡත්තං උස්සාපෙත්වා අසොකො නාම ධම්මරාජා භවිස්සති සො ඉමං ධාතුයො විත්ථාරිකා කරිස්සතීති රාජා සබ්බපසාධනෙහි පූජෙත්වා ආදිතො පට්ඨාය ද්වාරං පිදහන්තො නික්ඛමි තම්බලොහද්වාරං පිදහිත්වා ආවිඤ්ජන රජ්ජුයං කුඤ්චිකමුද්දිකං බණ්ධි තත්ථෙව මහන්තං මණික්ඛණ්ධං ඨපෙසි අනාගතෙ දළිද්දරාජානො ඉමං මණිං ගහෙත්වා ධාතූනං සක්කාරං කරොන්තූති අක්ඛරානි ඡින්දාපෙසී.

සක්කො දෙවරාජා විස්සකම්මං ආමන්තෙත්වා'තාත, අජාතසත්තුනා ධාතුනිධානං කතං. එත්ථ ආරක්ඛං ඨපෙහි'ති පහිණි සො ආගන්ත්වා වාළසඞ්ඝාටයන්තං යොජෙසි. කට්ඨරූපකානි තස්මිං ධාතුගබ්භෙ ඵලිකවණ්ණ ඛග්ගෙ ගහෙත්වා වාතසදිසෙන වෙගෙන අනුපරියායන්තං යොජෙත්වා එකාය එව ආණියා බණ්ධිත්වා සමන්තතො ගිඤ්ජක වසථාකාරෙන සිලාපරික්ඛෙපං කත්වා උපරි එකාය පිදහිත්වා පංසුං පක්ඛිපිත්වා භූමිං සමං කත්වා තස්සුපරි පාසාණථූපං පතිට්ඨාපෙසි.

ධාතුනිධාන කථා

11. එවං නිට්ඨිතෙ ධාතුනිධානෙ යාවතායුකං ඨත්වා ථෙරො පරිනිබ්බුතො, රාජාපි යථාකම්මං ගතො, තෙපි මනුස්සා කාලකතා, අපරභාගෙ පියදාසො කුමාරො ඡත්තං උස්සාපෙත්වා අසොකො නාම ධම්ම රාජා හුත්වා තා ධාතුයො ගහෙත්වා ජම්බුදීපෙ චතුරාසීතියා චෙතිය සහස්සෙසු පතිට්ඨාපෙසි. කථං බින්දුසාරස්ස කිර එකසතං පුත්තා අහෙසුං තෙ සබ්බෙ අසොකො අත්තනා සද්ධිං එකමාතිකං තිස්ස කුමාරං ඨපෙත්වා ඝාතෙසි. ඝාතෙන්තො චත්තාරි වස්සානි අනභිසිත්තො රජ්ජං කාරෙත්වා චතුන්නං වස්සානං අච්චයෙන තථාගතස්ස පරිනිබ්බානතො ද්වින්නං වස්සසතානං උපරි අට්ඨාරසමෙ වස්සෙ සකලජම්බුදීපෙ එකරජ්ජාභිසෙකං පාපුණි.

අභිසෙකානුභාවෙන ඉමා රාජිද්ධියො ආගතා මහාපථවියා හෙට්ඨා යොජනප්පමාණෙ ආණා පවත්ති, තථා උපරි ආකාසෙ, අනොතත්තදහතො අට්ඨහි කාජෙහි සොළස පානීයඝටෙ දිවසෙ දිවසෙ දෙවතා ආහරන්ති. යතො සාසනෙ උප්පන්නසද්ධො හුත්වා අට්ඨ ඝටෙ භික්ඛුසඞ්ඝස්ස අදාසි ද්වෙ ඝටෙ සට්ඨිමත්තානං තිපිටක භික්ඛූනං ද්වෙඝටෙ අග්ගමහෙසියා අසන්ධිමිත්තාය චත්තාරො ඝටෙ අත්තනා පරිභුඤ්ජි. දෙවතා එව හිමවන්තෙ නාගලතා දන්තකට්ඨ නාම අත්ථි සිනිද්ධා මුදුකං රසවන්තං, තං දිවසෙ දිවසෙ ආහිරන්ති යෙන රඤ්ඤො ච අග්ගමහෙසියා ච සොළසන්නං නාටකසහස්සානං සට්ඨිමත්තානං භික්ඛුසහස්සානං දෙවසිකං දන්තපොණකිච්චං නිප්ඵජ්ජි.

දෙවසිකමෙවස්ස දෙවතා අගදාමලකං අගදහරීටකං සුවණ්ණවණ්ණඤ්ච ගන්ධසම්පන්නං අම්බපක්කං ආහරන්ති තථා ඡද්දන්ත දහතො පඤ්චවණ්ණං නිවාසන පාරුපණං, පීතකවණ්ණං හත්ථපුඤ්ඡනක පට්ටංදිබ්බඤ්චපානකං ආහරන්ති දෙවසිකමෙව පනස්ස අනුලෙපගන්ධං පාරුපනත්ථාය අසුත්තමයිකං සුමනපුප්ඵපටං මහාරහඤ්ච අඤ්ජනං නාගභවනතො නාගරාජානො ආහරන්ති. ඡද්දන්තදහෙයෙව උට්ඨිතස්ස සාලිනො නව වාහ සහස්සානි දිවසෙ දිවසෙ සුවා ආහරන්ති. මූසිකා නිත්ථුස කණෙ කරොන්ති එකොපි ඛණ්ඩතණ්ඩුලො න හොති. රඤ්ඤො සබ්බට්ඨානෙසු අයමෙව තණ්ඩුලො පරිභොගං ගච්ඡති. මධුමක්ඛිකා මධුං කරොන්ති. කම්මාරසාලාසු අච්ඡා කූටං පහරන්ති. දීපිකා චම්මානි චාලෙන්ති කරවීක සකුණා ආගන්ත්වා මධුරස්සරං විකූජෙන්තා රඤ්ඤො බලිකම්මං කරොන්ති.

ඉමාහි ඉද්ධීහි සමන්නාගතො රාජාඑක දිවසං සුවණ්ණ සඞ්ඛලික බන්ධනං පෙසෙත්වා චතුන්නං බුද්ධානං අධිගත රූපදස්සනං කප්පායුකං මහාකාළ නාගරාජානං ආනයිත්වා සෙතච්ඡත්තස්ස හෙට්ඨා මහාරහෙ පල්ලඞ්කෙ නිසීදාපෙත්වා අනෙක සතවණ්ණෙහි ජලජ ථලජ පුප්ඵෙහි සුවණ්ණපුප්ඵෙහි ච පූජං කත්වා සබ්බාලඞ්කාර පතිමණ්ඩිතෙහි ච සොළසහි නාටක සහස්සෙහි සමන්තතො පරික්ඛිපිත්වා අනන්තඤාණස්ස තාව මෙ සද්ධම්මවර චක්කවත්තිනො සම්මාසම්බුද්ධස්ස රූපං ඉමෙසං අක්ඛීනං ආපාථං කරොහීති නිබ්බත්තාසීති අනුබ්‍යඤ්ජන පතිමණ්ඩිතං ද්වත්තිංස මහා පුරිස ලක්ඛණ සස්සිරීකතාය විකසිත කමලුප්පල පුණ්ඩරීක පතිමණ්ඩිතමිව සලිලතලං තාරාගණරංසිජාල විසරවිප්ඵුතසොභාසමුජ්ජලමිවගගනතලං නීල-පීත-ලොහිතාදි භෙද විචිත්තවණ්ණරංසි විනද්ධ බ්‍යාමප්පභා පරික්ඛෙප විලාසිතාය සඤ්ඣප්පභානුරාග ඉන්දධනු විජ්ජුල්ලතා පරික්ඛිත්තමිව කනකගිරි සිඛරං නානාවිරාග විමලකෙතුමාලා සමුජ්ජලිතචාරුමත්ථකසොභං නයනරසායනමිව බ්‍රහ්මදෙව-මනුජ නාග-යක්ඛ ගණානං බුද්ධරූපං පස්සන්තො සත්තදිවසං අක්ඛිපූජං නාම අකාසි

රාජා කිර අභිසෙකං පාපුණිත්වා තීණියෙව සංවච්ඡරානි බාහිරක පාසණ්ඩං පරිගණ්හි චතුත්ථෙ සංවච්ඡරෙ බුද්ධසාසනෙ පසීදිනං බ්‍රාහ්මණ ජාතිය පාසණ්ඩානඤ්ච පණ්ඩරඞ්ග පරිබ්බාජකානඤ්ච සට්ඨිසහස්සමත්තානං නිච්චභත්තං පට්ඨපෙසි.

අසොකො පිතරා පවත්තිතං දානං අත්තනො අන්තෙපුරෙ තථෙව දදමානො එකදිවසං සීහපඤ්ජරෙ ඨිතො උපසම පරිබාහිරෙන ආචාරෙන භුඤ්ජමානෙ අසංයතින්ද්‍රියෙ අවිනිත ඉරියාපථෙ දිස්වා චින්තෙසි ඊදිසං දානං උපපරික්ඛිත්වා යුත්තට්ඨානෙ දාතුං වට්ටතීති එවං චින්තෙත්වා අමච්චෙ ආහ. ගච්ඡථ භණෙ අත්තනො අත්තනො සාධුසම්මතෙ සමණ බ්‍රාහ්මණෙ අන්තෙපුරං අතිහරථ, දානං දස්සාමාති අමච්චා සාධු දෙවාති රඤ්ඤො පටිස්සුත්වා තෙ තෙ පණ්ඩරඞ්ග පරිබ්බාජකාජීවක නිගණ්ඨාදයො ආනෙත්වා ඉමෙ මහාරාජ අම්හාකං අරහන්තොති ආහංසු.

අථ රාජා අන්තෙපුරෙ උච්චාවචානි ආසනානි පඤ්ඤාපෙත්ව ආගච්ඡන්තූති වත්වා ආගතාගතෙ ආහ අත්තනො අත්තනො අනුරූපෙ ආසනෙ නිසීදථාති එකච්චෙ භද්දපීඨකෙ එකච්චෙ ඵලකපීඨකෙසෙ නිසීදිංසු. තං දිස්වා රාජා නත්ථි එතෙසං අන්තෙසාරොති ඤත්වා තෙසං අනුරූපං ඛාදනීයං භොජනීයං දත්වා උය්‍යොජෙසි.

එවං ගච්ඡන්තෙ කාලෙ එක දිවසං සීහපඤ්ජරෙ ඨිතො අද්දස නිග්‍රොධ සාමණෙරං රාජඞ්ගණෙන ගච්ඡන්තං දන්තං ගුත්තං සන්තින්ද්‍රියං ඉරියාපථ සම්පන්නං. කො පනායං නිග්‍රොධො නාම, බින්දුසාර රඤ්ඤො ජෙට්ඨපුත්තස්ස සුමනරාජ කුමාරස්ස පුත්තො. තත්‍රායං ආනුපුබ්බී කථා-බින්දුසාර රඤ්ඤො කිර දුබ්බලකාලෙයෙව අසොක කුමාරො අත්තනා ලද්ධං උජ්ජෙනිරජ්ජං පහාය ආගන්ත්වා සබ්බං නගරං අත්තනො හත්ථගතං කත්වා සුමන රාජකුමාරං අග්ගහෙසි.

තං දිවසමෙව සුමනස්ස රාජකුමාරස්ස සුමනා නාම දෙවී පරිපුණ්ණගබ්භා අහොසි. සා අඤ්ඤාතකවෙසෙන නික්ඛමිත්වා අවිදූරෙ අඤ්ඤතරං චණ්ඩාලගාමං සණ්ධාය ගච්ඡන්ති, ජෙට්ඨක චණ්ඩාලස්ස ගෙහතො අවිදූරෙ එකස්මිං නිග්‍රොධ රුක්ඛෙ අධිවත්ථාය දෙවතාය ඉතො සුමනෙති වහන්තියා සද්දං සුත්වා තස්සා සමීපං ගතා දෙවතා අත්තනො ආනුභාවෙන එකං සාලං නිම්මිණිත්වා එත්ථ වසාහිති පදාසි. සා තං සාලං පාවිසි. ගතදිවසෙයෙව පුත්තං විජායි.

සා තස්ස නිග්‍රොධ දෙවතාය පරිග්ගහිතත්තා නිග්‍රොධොත්වෙව නාමං අකාසි. ජෙට්ඨක චණ්ඩාලො දට්ඨදිවසතොප්පභූති තං අත්තනො සාමිධීතරං විය මඤ්ඤමානො නිබද්ධං වට්ටං පට්ඨපෙසි. රාජධීතා තත්ථ සත්ත වස්සානි වසි. නිග්‍රොධකුමාරොපි සත්තවස්සිකො ජාතො තදා මහාවරුණත්ථෙරො නාම එකො අරහා දාරකස්ස හෙතුසම්පදං දිස්වා විහරමානො සත්තවස්සිකොදානි දාරකො කාලො නං පබ්බාජෙතුන්ති චින්තෙත්වා රාජධීතයා ආරොචාපෙත්වා නිග්‍රොධකුමාරං පබ්බාජෙසි. කුමාරො ඛුරග්ගෙයෙව අරහත්තං පාපුණි. සො එකදිවසං පාතොව සරීරං පටිජග්ගිත්වා ආචරියුපජ්ඣායානං වත්තං කත්වා පත්තචීවරමාදාය මාතුඋපාසිකාය ගෙහද්වාරං ගච්ඡාමීති නික්ඛමි මාතු නිවෙසනට්ඨානඤ්චස්ස දක්ඛිණද්වාරෙන නගරං පවිසිත්වා නගරමජ්ඣෙන ගන්ත්වා පාචීනද්වාරෙන නික්ඛමිත්වා ගන්තබ්බං හොති තෙන ච සමයෙන අසොකො ධම්මරාජා පාචීන දිසාභිමුඛො සීහපඤ්ජරෙ චඞ්කමති.

තං ඛණංයෙව සිග්‍රොධො සාමණෙරො රාජඞ්ගණං පාපුණි සන්තිණ්ද්‍රියො සන්තමානසො යුගමත්තං පෙක්ඛමානො. තෙන වුත්තං. එකදිවසං සීහපඤ්ජරෙ ඨිතො අද්දස නිග්‍රොධසාමණෙරං රාජඞ්ගණෙන ගච්ඡන්තං දන්තං ගුත්තං සන්තිණ්ද්‍රියං ඉරියාපථ සම්පන්නන්ති. දිස්වා පනස්ස එතදහොසි? අයං ජනො සබ්බොපි වික්ඛිත්තචිත්තොභන්තමගපටිභාගො, අයම්පන දාරකො අවික්ඛිත්තචිත්තො අතිවියස්ස අලොකිත විලොකිතං සම්මිඤ්ජන පසාරණඤ්ච සොභති, අද්ධා එතස්ස අබ්භන්තරෙ ලොකුත්තරධම්මො භවිස්සතීති රඤ්ඤො සහදස්සනෙනෙව සාමණෙරෙ චිත්තං පසීදි. පෙමං සණ්ඨහි කස්මා? පුබ්බෙ කිර පුඤ්ඤ කරණකාලෙ එස රඤ්ඤො ජෙට්ඨභාතා වාණිජකො අහොසි.

අථ රාජා සඤ්ජාතපෙමො සබහුමානො සාමණෙරං පක්කොසථාති අමච්චෙ පෙසෙසි අතිචිරායතීති පුන ද්වෙ තයො පෙසෙසි තුරිතං ආගච්ඡතූති සාමරණෙරො අත්තනො පකතියා එව අගමාසි රාජා පතිරූපාසනං ඤත්වා නිසීදථාති ආහ. ඉතො චිතො ච ඔලොකෙත්වා නත්ථිදානි අඤ්ඤො භික්ඛූති සමුස්සිත සෙතච්ඡත්තං රාජපල්ලඞ්කං උපසඞ්කමිත්වා පත්තගහණත්ථාය රඤ්ඤො ආකාරං දස්සෙසි. රාජා තං පල්ලඞ්කං සමීපං ගච්ඡන්තං දිස්වා එවං චින්තෙසි. අජ්ජෙවදානි අයං සාමණෙරො ඉමස්ස ගෙහස්ස සාමිකො භවිස්සති. සාමණෙරො රඤ්ඤො හත්ථෙ පත්තං දත්වා පල්ලඞ්කං අභිරුහිත්වා නිසීදි.

රාජා අත්තනො අත්ථාය සම්පාදිතං සබ්බං යාගු-කජ්ජක භත්ත විකතිං උපනාමෙසි. සාමණෙරො අත්තනො යාපනමත්තමෙව සම්පටිච්ඡි. භත්තකිච්චාවසානෙ රාජා ආහ සත්ථාරා තුම්හාකං දින්නොවාදං ජානාථාති ජානාමි මහාරාජ එකදෙසෙනාති. තාත, මය්හම්පි නං කථෙහීති සාධු මහාරාජාති රඤ්ඤො අනුරූපං ධම්මපදෙ අප්පමාද වග්ගං අනුමොදනත්ථාය අභාසි.

රාජා පන අප්පමාදො අමතපදං, පමාදො මච්චුනො පදන්ති සුත්ව ච, අඤ්ඤාතං තාත පරියොසාපෙහීති ආහ අනුමොදනාවසානෙ ද්වත්තිංස ධුරභත්තානි ලභිත්වා පුන දිවසෙ ද්වත්තිංස භික්ඛූ ගහෙත්වා රාජන්තෙපුරං පවිසිත්වා භත්තකිච්චමකාසි රාජා අඤ්ඤෙපි ද්වත්තිංස භික්ඛූ තුම්හෙහි සද්ධිංයෙව භික්ඛං ගණ්හන්තූති එතෙනෙව උපායෙන දිවසෙ දිවසෙ වඩ්ඪාපෙන්තෙ සට්ඨී සහස්සානං බ්‍රාහ්මණ පරිබ්බාජකානං භත්තං උපච්ඡින්දිත්වා අන්තො නිවෙසනෙ සට්ඨීසහස්සානං භික්ඛූනං නිච්චභත්තං පට්ඨපෙසි, නිග්‍රොධත්ථෙර ගතෙනෙව පසාදෙන, නිග්‍රොධත්ථෙරොපි රාජානං සපරිසං තීසු සරණෙසු පඤ්චසු ච සීලෙසු පතිට්ඨාපෙත්වා බුද්ධසාසනෙ පොථුජ්ජනිකෙන පසාදෙන අචලප්පසාදං කත්වා පතිට්ඨාපෙසි.

පුන රාජ අසොකාරාමං නාම මහාවිහාරං කාරපෙත්වා සට්ඨීසහස්සානං භික්ඛූනං භත්තං පට්ඨපෙසි. සකලජම්බුදීපෙ චතුරාසීතියා නගරසහස්සෙසු චතුරාසීති විහාරසහස්සානි කාරාපෙසි. චතුරාසීති චෙතියසහස්ස පතිමණ්ඩිතානි ධම්මෙනෙව නො අධම්මෙන, එකදිවසං කිර රාජා අසොකාරාමෙ මහාදානං දත්වා සට්ඨීසහස්ස සඞ්ඛස්ස භික්ඛුසඞ්ඝස්ස මජ්ඣෙ නිසජ්ජ සඞ්ඝං චතුහි පච්චයෙහි පවාරෙත්වා ඉමං පඤ්හං පුච්ඡි භන්තෙ භගවතො දෙසිත ධම්මො නාම කිත්තකො හොතීති. මහාරාජ නව අඞ්ගානි, ඛණ්දතො චතුරාසීති ධම්මක්ඛණ්ධ සහස්සානීති.

රාජා ධම්මෙ පසීදිත්වා එකෙකං ධම්මක්ඛණ්ධං එකෙකෙන විහාරෙන පූජෙස්සාමීති එකදිවසමෙව ඡන්නවුති කොටිධනං විස්සජ්ජෙත්වා අමච්චෙ ආණාපෙසි. එථ භණෙ එකෙකස්මිං නගරෙ එකමෙකං විහාරං කාරෙන්තා චතුරාසීතියා නගරසහස්සෙසු චතුරාසීති විහාරසහස්සානි කාරාපෙථාති සයඤ්ච අසොකාරාමෙ අසොක මහාවිහාරත්ථාය කම්මං පට්ඨපෙසි.

සඞ්ඝො ඉණ්දගුත්තත්ථෙරං නාම මහිද්ධියං මහානුභාවං ඛීණාසවං නවකම්මාධිට්ඨායකං අදාසි. ථෙරො යං යං න නිට්ඨාති තං තං අත්තනො ආනුභාවෙන නිට්ඨාපෙසි. එවං තීහි සංවච්ඡරෙහි විහාරකම්මං නිට්ඨාපෙසි. එකදිවසමෙව සබ්බනගරෙහි පණ්ණානි ආගමිංසු අමච්චා රඤ්ඤො ආරොචෙසුං. නිට්ඨිතානි දෙව චතුරාසීති විහාරසහස්සානීති අථ

රාජා භික්ඛුසඞ්ඝං උපසඞ්කමිත්වා භන්තෙ මයා චතුරාසීති විහාරසහස්සානි කාරිතානි ධාතුයොකුතො ලභිස්සාමීති පුච පුච්ඡි.

මහාරාජ ධාතුනිධානං නාම අත්ථීති සුණොම. න පන පඤ්ඤායති අසුකට්ඨානෙති රාජා රාජගහෙ චෙතියං භිණ්දාපෙත්වා ධාතුං අපස්සන්තො පටිපාකතියං කාරෙත්වා භික්ඛු-භික්ඛුනියො-උපාසක-උපාසිකායොති චතස්සො පරිසා ගහෙත්වා වෙසාලිං ගතො. තත්‍රාපි අලභිත්වා කපිළවත්ථුං, තත්‍රාපි අලභිත්වා රාමගාමං ගතො, රාමගාමෙ නාගා චෙතියං භිණ්දිතුං න අදංසු. චෙතියෙ නිපතිත කුද්දාලො ඛණ්ඩාඛණ්ඩං හොති එවං තත්‍රාපි අලභිත්වා අල්ලකප්පං-පාවං-කුසිනාරන්ති සබ්බත්ථ චෙතියානි භිණ්දිත්වා ධාතුං අලභිත්වා පටිපාකතිකානි කත්වා රාජගහං ගන්ත්වා චතස්සො පරිසා සන්නිපාතෙත්වා අත්ථි කෙනචි සුතපුබ්බං අසුකට්ඨානෙ නාම ධාතු නිධානන්ති පුච්ඡි.

තත්ථෙකො විසංවස්ස සතිකො ථෙරො අසුකට්ඨානෙ ධාතුනිධානන්ති න ජානාමි. මය්හං පන පිතාමහත්ථෙරො මයි සත්තවස්සිකකාලෙ මාලාචඞ්ගොටකං ගාහාපෙත්වා එහි සාමණෙර, අසුක ගච්ඡන්තරෙ පාසානථූපො අත්ථි, තත්ථ ගච්ඡාමාති ගන්ත්වා පූජෙත්වා ඉමං ඨානං උපධාරෙතුං වට්ටති සාමණෙරොති ආහ. අහං එත්තකමෙව ජානාමි මහාරාජාති ආහ.

රාජා එතදෙව ඨානන්ති වත්වා ගච්ඡෙ හරාපෙත්වා පාසාණථූපං පංසුඤ්ච අපනෙත්වා හෙට්ඨා සුධාභූමිං අද්දස. තතො සුධඤ්ච ඉට්ඨකායො ච හරාපෙත්වා අනුපුබ්බෙන පරිවෙණං ඔරුය්හ සත්ත රතනවාලිකං අසීති හත්ථානි ච කට්ඨරූපානි සම්පරිවත්තන්තානි අද්දස. සො යක්ඛ දාසකෙ පක්කොසාපෙත්වා බලිකම්මං කාරෙත්වාපි නෙව අන්තං න කොටිං පන්නන්තො දෙවතා නමස්සමානො අහං ඉමා ධාතුයො ගහෙත්වා චතුරාසීතියා විහාරසහස්සෙසු නිදහිත්වා සක්කාරං කරොමි මා දෙවතා අන්තරායං කරෙන්තූති ආහ.

සක්කො දෙවරාජා චාරිකං චරන්තො තං දිස්වා විස්සකම්මං ආමන්තෙත්වා ආහ. තාත, අසොකො ධම්මරාජා ධාතුයො නීහරිස්සාමීති පරිවෙණං ඔතිණ්ණො, ගන්ත්වා කට්ඨරූපානි හාරෙහීති සො පඤ්චචූළගාම දාරකවෙසෙනාගන්ත්වා රඤ්ඤො පුරතො ධනුකහත්ථො ඨත්වා හාරෙමි මහාරාජාති ආහ. හර තාතාති. සරං ගහෙත්වා සණ්ධිම්හියෙව විජ්ඣි, සබ්බං විප්පකිරීයිත්ථ.

අථ රාජා ආවිඤ්ජනෙ බද්ධ කුඤ්චික මුද්දිකං ගණ්හි, මණික්ඛණ්ධං පස්සි, අනාගතෙ දළිද්දරාජානො ඉමං මණිං ගහෙත්වා ධාතූනං සක්කාරං කරොන්තූති පන අක්ඛරානි දිස්වා කුජ්ඣිත්වා මාදිසං නාම රාජානං දළිද්දරාජාති වත්තු යුත්තන්ති පුනප්පුන ඝටෙත්වා ද්වාරං විවරිත්වා අන්තොගෙහං පවිට්ඨො. අට්ඨාරස වස්සාධිකානං ද්වින්නං වස්සසතානං උපරි ආරොපිතදීපා තථෙව පජ්ජලන්ති නිලුප්පල පුප්ඵානි තං ඛණං ආහරිත්වා ආරොපිතානි විය, පුප්ඵසණ්ථරො තං ඛණං සණ්ථතො විය, ගණ්ධා තං මුහුත්තං පිංසිත්වා ඨපිතා විය.

රාජා සුවණ්ණපට්ටං ගහෙත්වා අනාගතෙ පියදාසොනාම කුමාරො ඡත්තං උස්සාපෙත්වා අසොකො නාම ධම්මරාජා භවිස්සති සො ඉමා ධාතුයො ගහෙත්වා විත්ථාරිකා කරිස්සතීති වාචෙත්වා දිට්ඨො'හං අයෙයාන මහාකස්සපත්ථෙරෙනාති වත්වා වාමහත්ථං ආභුජිත්වා දක්ඛිණහත්ථෙන අප්පොඨෙසි.

සො තස්මිං ඨානෙ පරිචරණක ධාතුමත්තකමෙව ඨපෙත්වා සෙසධාතුයො සබ්බා ගහෙත්වා ධාතුඝරං පුබ්බෙ පිහිතනයෙනෙව පිදහිත්වා සබ්බං යථා පකතියාව කාරෙත්වා උපරි පාසාණචෙතියං පතිට්ඨාපෙත්වා චතුරාසීතියා විහාරසහස්සෙසුධාතුයො පතිට්ඨාපෙසි එවං ජම්බුදීපතලෙ අසොකො ධම්මරාජා චතුරාසීති චෙතිය සහස්සානි කාරාපෙසි.

සබ්බෙ ථූපා සබ්බලොකෙකදීපා සබ්බෙසං යෙ සග්ගමොක්ඛාවහා ච, හිත්වා සබ්බං කිච්චමඤ්ඤං ජනෙන වණ්දයාා තෙ සබ්බථා සබ්බකාලන්ති.

චතුරාසීති සහස්ස ථූපකථා

12. එවං අසොකො ධම්මරාජා චතුරාසීති විහාරසහස්සමහං කත්වා මහාථෙරෙ වන්දිත්වා පුච්ඡි දායාදොම්හි භන්තෙ බුද්ධසාසනෙ'ති. කිස්ස දායාදො ත්වං මහාරාජ, බාහිරකො ත්වං සාසනස්සාති. භන්තෙ ඡන්නවුතිකොටිධනං විස්සජ්ජෙත්වා චතුරාසීති විහාරසහස්සානි සචෙතියානි කාරාපෙත්වා අහං න දායාදො, අඤ්ඤෙ කො දායාදොති, පච්චය දායකො නාම ත්වං මහාරාජ, යො පන අත්තනො පුත්තඤ්ච ධීතරඤ්ච පබ්බාජෙති, අයං සාසනෙ දායාදො නාමාති.

එවං වුත්තෙ අසොකො රාජා සාසනෙ දායාදභාවං පත්ථයමානො අවිදූරෙ ඨිතං මහින්දකුමාරං දිස්වා සක්ඛිස්සසිත්වං තාත පබ්බජිතුන්ති ආහ. කුමාරො පකතියා පබ්බජිතුකාමො රඤ්ඤො වචනං සුත්වා අතිවිය පාමොජ්ජජාතො පබ්බජාමි දෙව, මං පබ්බාජෙත්වා සාසනෙ දායාදො හොථාති ආහ තෙන ච සමයෙන රාජධීතා සඞ්ඝමිත්තාපි තස්මිං ඨානෙ ඨිතා හොති තං දිස්වා ආහ-'ත්වම්පි අම්ම පබ්බජිතුං සක්ඛිස්සසී'ති, සාධු තාතාති සම්පටිච්ඡි. රාජා පුත්ත න මනං ලභිත්වා පහට්ඨචිත්තො භික්ඛුසඞ්ඝං උපසඞ්කමිත්වා භන්තෙ ඉමෙ දාරකෙ පබ්බාජෙත්වා මං සාසනෙ දායාදං කරොථාති සඞ්ඝො රඤ්ඤො වචනං සම්පටිච්ඡිත්වා කුමාරං මොග්ගලිපුත්ත තිස්සත්ථෙරෙන උපජ්ඣායෙන මහාදෙවත්ථෙරෙන ච ආචරියෙන පබ්බජ්ජාපෙසි. මජ්ඣන්තිකත්ථෙරෙන ආචරියෙන උපසම්පාදෙසි උපසම්පදාමාලකෙයෙව සහපටිසම්භිදාහි අරහත්තං පාපුණි.

සඞ්ඝමිත්තායපි රාජධීතාය ආචරියා ආයුපාලත්ථෙරී නාම, උපජ්ඣායා පන ධම්මපාලත්ථෙරී නාම අහොසි. අථ මහින්දත්ථෙරො උපසම්පන්න කාලතොප්පභූති අත්තනො උපජ්ඣායස්සෙව සන්තිකෙ ධම්මඤ්ච විනයඤ්ච පරියාපුණන්තො ද්වෙපි සඞ්ගීතියො ආරුළ්හං තිපිටක සඞ්ගහීතං සාට්ඨකථං ථෙරවාදං තිණ්ණං වස්සානං අබ්භන්තරෙ උග්ගහෙත්වා අත්තනො උපජ්ඣායස්ස අන්තෙවාසිකානං සහස්සමත්තානං භික්ඛූනං පාමොක්ඛං අහොසි.

තෙන ඛො පන සමයෙන මොග්ගලිපුත්තතිස්සත්ථෙරො කත්ථ නු ඛො අනාගතෙ සාසනං සුප්පතිට්ඨිතං ගවෙය්‍යාති උපපරික්ඛන්තො පච්චන්තිමෙසු ජනපදෙසු සුප්පතිට්ඨිතං භවිස්සතීති ඤත්වා තෙසං තෙසං භික්ඛූනං භාරං කත්වා තෙ තෙ භික්ඛු තත්ථ තත්ථ පෙසෙසි.

මජ්ඣන්තිකත්ථෙරං කස්මීර ගන්ධාර රට්ඨංපෙසෙසි ත්වං එතං රට්ඨං ගන්ත්වා තත්ථ සාසනං පතිට්ඨාපෙහීති මහාදෙවත්ථෙරං තථෙව වත්වා මහිංසකමණ්ඩලං පෙසෙසි. රක්ඛිතත්ථෙරංවනවාසිං, යොනකධම්මරක්ඛිතත්ථෙරං අපරන්තකං, මහාධම්මරක්ඛිතත්ථෙරං මහාරට්ඨං මහාරක්ඛිතත්ථෙරං යොනක ලොකං. මජ්ඣිමත්ථෙරං හිමවන්තදෙස භාගං, සොණත්ථෙරං-උත්තරත්ථෙරඤ්ච සුවණ්ණභූමිං. අත්තනො සද්ධිවිහාරිකං මහින්දත්ථෙරං ඉට්ටියත්ථෙරෙන උත්තියත්ථෙරෙන භද්දසාලත්ථෙරෙන සම්බලත්ථෙරෙන ච සද්ධිං තම්බපණ්ණිදීපං ගන්ත්වා එත්ථ සාසනං පතිට්ඨාපෙථාති. සබ්බෙපි තං තං දිසාභාගං ගච්ඡන්තා අත්තපඤ්චමා අගමිංසු සබ්බෙපි ථෙරා ගතගතට්ඨානෙ මනුස්සෙ පසාදෙත්වා සාසනං පතිට්ඨාපෙසුං.

මහින්දත්ථෙරො පන තම්බපණ්ණිදීපං ගන්ත්වා සාසනං පතිට්ඨාපෙහීති උපජ්ඣායෙන භික්ඛුසඞ්ඝෙන ච අජ්ඣිට්ඨො කාලො නු ඛො මෙ තම්බපණ්ණිදීපං ගන්තුං නොති උපධාරෙන්තො මුටසීවරඤ්ඤො මහල්ලකභාවං චින්තෙසි. අයං මහාරාජා මහල්ලකො, න සක්කා ඉමං ගණ්හිත්වා සාසනං පග්ගහෙතුං, ඉදානි පනස්ස පුත්තො දෙවානම්පියතිස්සො රජ්ජං කාරෙස්සති. තං ගණ්හිත්වා සක්කා භවිස්සති සාසනං පග්ගහෙතුං, හන්ද යාව සො සමයො ආගච්ඡති තාව ඤාතකෙ ඔලොකෙම, පුන'දානි ඉමං ජනපදං ආගච්ඡෙය්‍යාම වා න වාති.

සො එවං චින්තෙත්වා උපජ්ඣායඤ්ච භික්ඛුසඞ්ඝඤ්ච වන්දිත්වා අසොකාරාමතො නික්ඛම්ම තෙහි ඉට්ටියාදීහි චතූහි ථෙරෙහි සඞ්ඝමිත්තාය පුත්තෙන සුමනසාමණෙරෙන භණ්ඩුකෙනක ච උපාසකෙන සද්ධිං රාජගහනගර උපවත්තකෙ දක්ඛිණ ගිරිජනපදෙ චාරිකං චරමානො ඤාතකෙ ඔලොකෙන්තො ඡ මාසෙ අතික්කාමෙසි අථානුපුබ්බෙන මාතුනිවෙසනට්ඨානං වෙටිස නගරං නාම සම්පත්තො සම්පත්තඤ්ච පන ථෙරං දිස්වා ථෙරමාතා දෙවී පාදෙ සිරසා වන්දිත්වා භික්ඛං දත්වා ථෙරං අත්තනා කතං වෙටිසගිරි විහාරං නාම ආරොපෙසි.

ථෙරො තස්මිං විහාරෙ නිසන්නො චින්තෙසි අම්හාකං ඉධ කත්තබ්බ කිච්චං නිට්ඨිතං. සමයො නු ඛො ඉදානි ලඞ්කාදීපං ගන්තුන්ති. තතො චින්තෙසි-අනුභවතු තාව මෙ පිතරා පෙසිතං අභිසෙකං දෙවානම්පියතිස්සො රතනත්තයගුණඤ්ච සුණාතු, ඡණත්ථඤ්ච නගරතො නික්ඛමිත්වා මිස්සකපබ්බතං අභිරුහතු තදා තං තත්ථ දක්ඛිස්සාමාති. අථාපරං එකමාසං තත්ථෙව වාසං කප්පෙසි.

මාසාතික්කමෙ සක්කොදෙවානමින්දො මහින්දත්ථෙරං උපසඞ්කමිත්වා එතදවොච.' කාලකතො භන්තෙ මුටසීවරාජා, ඉදානි දෙවානම්පියතිස්ස රාජා රජ්ජං කාරෙති. සම්මාසම්බුද්ධෙන ච තුම්හෙ ව්‍යාකතා අනාගතෙ මහින්දො නාම භික්ඛු තම්බපණ්ණිදීපං පසාදෙස්සතී'ති. තස්මා තිහ වො භන්තෙ කාලො දීපවරං ගමනාය, අහම්පි වො සහායො භවිස්සාමී.

ථෙරො තස්ස වචනං සම්පටිච්ඡිත්වාඅත්තසත්තමො චෙතිස පබ්බතවිහාරා වෙහාසං උප්පතිත්ව අනුරාධපුරස්ස පුරත්ථිමාය දිසාය මිස්සකපබ්බතෙ පතිට්ඨහි යං එතරහි චෙතියපබ්බතොතිපි සඤ්ජානන්ති තස්සම් දිවසෙ තම්බපණ්ණිදීපෙ ජෙට්ඨමූල නක්ඛත්තං නාම හොති රාජා නක්ඛත්තං ඝොසාපෙත්වා ඡණං කරොථාති අමච්චෙ ආණාපෙත්වා චත්තාලීස පුරිස සහස්සපරිවාරො නගරම්හා නික්ඛමිත්වා යෙන මිස්සකපබ්බතො තෙන පායාසි මිගවං කීළිතුකාමො අථ තස්මිං පබ්බතෙ අධිවත්ථා දෙවතා රඤ්ඤො ථෙරෙ දස්සෙස්සාමීති රොහිත මිගරූපං ගහෙත්වා අවිදූරෙ තිණපණ්ණානි ඛාදමානා විය චරති.

රාජා දිස්වා අයුත්තං දානි පමත්තං විජ්ඣිතුන්ති ජියං පොථෙසි. මගො අම්බත්ථලමග්ගං ගහෙත්වා පලායිතුං ආරභි රාජාපි පිට්ඨිතො පිට්ඨිතො අනුබන්ධන්තො අම්බත්ථලමෙව ආරුහි. මිගො ථෙරානං අවිදූරෙ අන්තරධායි.

මහින්දත්ථෙරො රාජානං අවිදූරෙ ආගච්ඡන්තං'මමංයෙව රාජා පස්සතු, මා ඉතරෙ'ති අධිට්ඨහිත්වා'තිස්ස! තිස්ස! ඉතො එහී'ති ආහ. රාජා සුත්වා චින්තෙසි-ඉමස්මිං තම්බපණ්ණිදීපෙ ජාතො මං තිස්සොති නාමං ගහෙත්වා ආලපිතුං සමත්ථො නාම නත්ථි. අයම්පන ඡින්නභින්නපටධරො භණ්ඩුකාසාව වසනො මං නාමෙන ආලපති, කො නු ඛො අයං භවිස්සති මනුස්සො වා අමනුස්සො වාති. ථෙරො ආහ.

සමණා මයං මහාරාජ - ධම්මරාජස්ස සාවකා,
තවෙව අනුකම්පාය - ජම්බුදීපා ඉධාගතාති;

තෙන සමයෙන දෙවානම්පියතිස්ස රාජා ච අසොකධම්මරාජා ච අදිට්ඨ සහායකා හොන්ති. දෙවානම්පියතිස්ස රඤ්ඤො ච පුඤ්ඤානුභාවෙන ඡාතපබ්බතපාදෙ එකස්මිං වෙළුගුම්බෙ තිස්සො වෙළුයට්ඨියො නිබ්බත්තිංසු එකා ලතායට්ඨි නාම, එකා පුප්ඵයට්ඨි නාම එකා සකුණයට්ඨි නාම. තාසු ලතායට්ඨි සයං රජතවණ්ණා හොති තං අලඞ්කරිත්වා උප්පන්නලතා කඤ්චන වණ්ණා ඛායති පුප්ඵයට්ඨියං පන නීල-පීත-ලොහිත-ඔදාත-කාළවණ්ණානි පුප්ඵානි සුවිභත්තවණ්ට පත්ත කිඤ්ජක්ඛා හුත්වා ඛායන්ති සකුණයට්ඨියං හංසකුක්කුට-ජීවංජීවකාදයො සකුණා නානාප්පකාරානි ච චතුප්පදානි සජීවානි විය ඛායන්ති සමුද්දතොපිස්ස මුත්තා-මණි-වෙළුරියාදි අනෙකවිහිතං රතනං උප්පජ්ජි.

තම්බපණ්ණියං පන අට්ඨමුත්තං උප්පජ්ජිංසු-හයමුත්තා ගජමුත්තා රථමුත්තා ආමලකමුත්තා වලයමුත්තා අඞ්ගුලිවෙඨකමුත්තා කකුධඵලමුත්තා පාකතිකමුත්තාති සො තා ච යට්ඨියො තා ච මුත්තායො අඤ්ඤඤ්ච බහුං රතනං අසොකස්ස ධම්මරඤ්ඤො පණ්ණාකාරත්ථාය පෙසෙසි. අසොකොපි පසීදිත්වා පඤ්ච රාජකකුධභණ්ඩානිචෙව අඤ්ඤෙ ච අභිසෙකත්ථාය බහුපණ්ණාකාරෙ පහිණි. න කෙවලඤ්ච එතං ආමිස පණ්ණාකාරං, ඉමං කිර ධම්ම පණ්ණාකාරම්පි පෙසෙසි.

''අහං බුද්ධඤ්ච ධම්මඤ්ච-සඞ්ඝඤ්ච සරණං ගතො,
උපාසකත්තං වෙදෙසිං-සක්‍යපුත්තස්ස සාසනෙ,
ඉමෙසු තීසු වත්ථූසු-උත්තමෙසු නරුත්තම,
චිත්තං පසාදයිත්වාන-සද්ධාය සරණං වජා'ති;''

රාජා අචිරසුතං සාසනපවත්තිං අනුස්සරමානො ථෙරස්ස තං ''සමණාමයං මහාරාජ ධම්මරාජස්ස සාවකා''ති වචනං සුත්වා අය්‍යා නු ඛො ආගතාති තාවදෙව ආවුධං නික්ඛිපිත්වා එකමන්තං නිසීදි සම්මොදනීයං කථං කථයමානො, සම්මොදනීයකථං කුරුමානෙයෙව තස්මිං තානිපි චත්තාලීස පුරිසසහස්සානි ආගන්ත්වා තං පරිවාරෙසුං. තදා ථෙරො ඉතරෙපි ජනෙ දස්සෙසි.

රාජා දිස්වා ඉමෙ කදා ආගතාති පුච්ඡි මයා සද්ධිංයෙව මහා රාජාති. ඉදානි පන ජම්බුදීපෙ අඤ්ඤෙපි එවරූපා සමණා සන්තීති. මහාරාජ එතරහි ජම්බුදීපො කාසාව පජ්ජොතො ඉසිවාතපරිවාතො, තස්මිං-

''තෙ විජ්ජා ඉද්ධිපත්තා ච චෙතොපරියාය කොවිදා,
ඛීණාසාව අරහන්තො-බහූ බුද්ධස්ස සාවකාති'';

අථ රාජා භන්තෙ ස්වෙ රථං පෙසෙස්සාමි. තං අභිරුහිත්වා ආගච්ඡෙය්‍යාථාති වත්වා පක්කාකමි ථෙරො අචිරපක්කන්තස්ස රඤ්ඤො සුමණසාමණෙරං ආමන්තෙසි එහි ත්වං සුමන ධම්මසවනකාලං ඝොසෙහීති සාමණෙරො අභිඤ්ඤාපාදකං චතුත්ථජ්ඣානං සමාපජ්ජිත්වා වුට්ඨාය අධිට්ඨහිත්වා සමාහිතෙන චිත්තෙන සකලතම්බපණ්ණිදීපං සාවෙන්තො ධම්මසවනකාලං ඝොසෙසි.

සාමණෙරස්ස සද්දං සුත්වා භුම්මා දෙවතා සද්දමනුස්සාවෙසුං, එතෙනුපායෙන යාව බ්‍රහ්මලොකා සද්දො අබ්භුග්ගඤ්ඡි. තෙන සද්දෙන මහාදෙවතා සන්නිපාතො අහොසි ථෙරො මහන්තං දෙවතා සන්නිපාතං දිස්වා සමචිත්තසුත්තන්තං කථෙසි. කථා පරියොසානෙ අසඞ්ඛෙය්‍යානං දෙවානං ධම්මාභිසමයො අහොසි. බහූ නාග සුපණ්ණා ච සරණෙසු පතිට්ඨහිංසු. අථ තස්සා රත්තියා අච්චයෙන රාජා ථෙරානං රථං පෙසෙසි. ථෙරා න මයං රථං

ආරුහාම. ගච්ඡ ත්වං, පච්ඡා මයං ආගච්ඡිස්සාමාති වත්වා වෙහාසං අබ්භුග්ගන්ත්වා අනුරාධපුරස්ස පච්ඡිමදිසාය පඨමක චෙතියට්ඨානෙ ඔතරිංසු.

රාජාපි සාරථිං පෙසෙත්වා අන්තො නිවෙසනෙ මණ්ඩපං පටියාදෙත්වා චින්තෙසි’ නිසීදිස්සන්ති නු ඛො අය්‍යා ආසනෙ න නිසීදිස්සන්ති‘‘ති. තස්සෙවං චින්තයන්තස්සෙව සාරථි නගරද්වාරං පත්වා අද්දස ථෙරෙ පඨමතරං ආගන්ත්වා කායබන්ධනං බන්ධිත්වා චීවරං පාරුපන්තෙ, දිස්වා අතිවිය පසන්නමානසො හුත්වා ආගන්ත්වා රඤ්ඤො ආරොචෙසි ආගතා දෙව ථෙරාති.

රාජා රථං ආරුළ්හාති පුච්ඡි න ආරුළ්හා දෙව, අපි ච පච්ඡතො නික්ඛමිත්වා පඨමතරං ආගන්ත්වා පාචීනද්වාරෙ ඨිතාති. රාජා රථං න ආරුහිංසූති සුත්වා තෙන හි භණෙ භුම්මත්ථරණ සඞ්ඛෙපෙන ආසනානි පඤ්ඤාපෙථාති වත්වා පටිපථං ආගමාසි අමච්චා පථවියං තට්ටිකං පඤ්ඤාපෙත්වා උපරි කොජවකාදීනි විචිත්තත්ථරණානි පඤ්ඤාපෙසුං රාජාපි ගන්ත්වා ථෙරෙ වන්දිත්වා මහින්දත්ථෙරස්ස හත්ථතො පත්තං ගහෙත්වා මහතියා පූජාය ච සක්කාරෙන ච ථෙරෙ පණීතෙන ඛාදනීයෙන භොජනීයෙන සහත්ථා සන්තප්පෙත්වා අනුලාදෙවී පමුඛා පඤ්ච ඉත්ථිසතානි ථෙරානං අභිවාදනං පූජාසක්කාරඤ්ච කාරොනතූති පක්කොසාපෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. ථෙරො රඤ්ඤො සපරිජනස්ස ධම්මරතනවස්සං වස්සෙන්තො පෙතවත්ථුං-විමානවත්ථුං-සච්චසංයුත්තඤ්ච කථෙසි. තං සුත්වා තානිපි පඤ්ච ඉත්ථිසතානි සොතාපත්තිඵලං සච්ඡිකරිංසු.

තදා නාගරා ථෙරානං ගුණෙ සුත්වා ථෙරෙ දට්ඨුං න ලභාමාති උපක්කොසන්ති අථ රාජා ඉධ ඔකාසො නත්ථීති චින්තෙත්වා,’ගච්ඡථ භණෙ හත්ථිසාලං පටිජග්ගිත්වා වාලුකං ඔකිරිත්වා පඤ්චවණ්ණානි පුප්ඵානි විකිරිත්වා විතානං බන්ධිත්වා මඞ්ගල හත්ථිට්ඨානෙ ථෙරානං ආසනානි පඤ්ඤාපෙථා’ති ආහ, අමච්චා තථා අකංසු.

ථෙරො තත්ථ ගන්ත්වා නිසීදිත්වා දෙවදූතසුත්තන්තං කථෙසි කථා පරියොසානෙ පාණසහස්සං සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨහි තථා හත්ථිසාලා සම්බාධාති දක්ඛිණද්වාරෙ නන්දනුය්‍යානෙ ආසනං පඤ්ඤාපෙසුං. ථෙරො තත්ථ නිසීදිත්වා ආසිවිසොපම සුත්තන්තං කථෙසි. තම්පි සුත්වා පාණසහස්සං සොතාපත්තිඵලං පටිලභි එවං ආගතදිවසතො දුතියදිවසෙ අඩ්ඪතෙය්‍යානං පාණසහස්සානං ධම්මාභිසමයො අහොසි.

ථෙරස්ස නන්දනවනෙ ආගතාගතාහි කුලිත්ථීහි කුලසුණ්හාහි කුලකුමාරීහි සද්ධිං සමොදමානස්සෙව සායණ්හසමයො ජාතො, ථෙරො කාලං සල්ලක්ඛෙත්වා ගච්ඡාමි’දානි මිස්සක පබ්බතන්ති උට්ඨහි. අමච්චා මහාමෙඝවනුය්‍යානෙ ථෙරෙ වාසෙසුං රාජාපි ඛො තස්සා රත්තියා අච්චයෙන ථෙරස්ස සමීපං ගන්ත්වා සුඛසයිතභාවං පුච්ඡිත්වා කප්පති භන්තෙ භික්ඛුසඞ්ඝස්ස ආරාමොති පුච්ඡි. ථෙරො කප්පති මහාරාජාති ආහ.

රාජා තුට්ඨො සුවණ්ණ භිංකාරං ගහෙත්වා ථෙරස්ස හත්ථෙ උදකං පාතෙත්වා මහාමෙඝවනුය්‍යානං අදාසි ථෙරො පුනදිවසෙපි රාජගෙහෙයෙව භුඤ්ජිත්වා නන්දනවනෙ අනමතග්ගියානි කථෙසි. පුන දිවසෙ අග්ගික්ඛන්ධොපම සුත්තන්තං කථෙසි. එතෙනෙව උපායෙන සත්ත දිවසානි කථෙසි අඩ්ඪ නවමානං පාණසහස්සානං ධම්මාභිසමයො අහොසි. සත්තමෙ දිවසෙ පන ථෙරො අන්තොපුරෙ රඤ්ඤො අප්පමාද සුත්තන්තං කථයිත්වා චෙතියගිරිමෙව අගමාසි.

අථ ඛො රාජා ථෙරො ආයාචිතො සයමෙවාගතො, තස්මා තස්ස අනාපුච්ඡා ගමනම්පි භවෙය්‍යාති චින්තෙත්වා රථං අභිරුහිත්වා, චෙතියගිරිං අගමාසි මහතා රාජානුභාවෙන ගන්ත්වා ථෙරානං සන්තිකං උපසඞ්කමන්තො අතිවිය කිලන්තරූපො හුත්වා උපසඞ්කමි. තතො නං ථෙරො ආහ කස්මා ත්වං මහාරාජ එවං කිලම මානො ආගතොති. තුම්හෙ මම ගාළ්හං ඔවාදං දත්වා ඉදානි ගන්තුකාමා නුඛොති ජානනත්ථං භන්තෙති. න මයං මහාරාජ ගන්තුකාමා, අපි ච වස්සූපනායික කාලොනමායං සමණෙන නාම වස්සූපනායිකං ඨානං ඤාතුං වට්ටතීති. රාජාපි ඛො තංඛණංයෙව කණ්ඩක චෙතියඞ්ගණං පරික්ඛිපිත්වා අට්ඨසට්ඨියා ලෙණෙසු කම්මං පට්ඨපෙත්වා නගරමෙව අගමාසි.

තෙපි ථෙරො මහාජනං ඔවදමානා චෙතියගිරිම්හි වස්සං වසිංසු. අථායස්මා මහාමහින්දො වුත්ථවස්සො පවාරෙත්වා කත්තිකපුණ්ණමායං උපොසථදිවසෙ රාජානං එතදවොච චිරදිට්ඨො නො මහාරාජ සම්මාසම්බුද්ධො අභිවාදන පච්චුපට්ඨාන අඤ්ජලි කම්ම සාමීචි කම්ම කරණට්ඨානං නත්ථි, තෙනම්හං උක්කණ්ඨිතාති තනු භන්තෙ තුම්හෙ අවොචුත්ථ පරිනිබ්බුතො සම්මාසම්බුද්ධොති කිඤ්චාපි මහාරාජ පරිනිබ්බුතො, අථස්ස සරීරධාතුයො තිට්ඨන්තීති. අඤ්ඤා තම්භන්තෙ ථූපං පතිට්ඨාපෙමි භූමිභාගං විචිනථාති. අපි ච ධාතුයො කුතො ලච්ඡාමීති සුමනෙන සද්ධිං මන්තෙහි මහාරාජාති රාජා සුමනං උපසඞ්කමිත්වා පුච්ඡි’කුතොදානි භන්තෙධාතුයො ලච්ඡාමා’ති සුමනො ආහ- අප්පොස්සුක්කො ත්වං මහාරාජ, වීථියො සොධාපෙත්වා ධජ පතාක පුණ්ණඝටාදීහි අලඞ්කාරාපෙත්වා සපරිජ්ජනො උපොසථං සමාදියිත්වා සබ්බතාලාවචරෙ උපට්ඨපෙත්වා මඞ්ගලහත්ථිං සබ්බාලඞ්කාරෙහි පතිමණ්ඩිතං කාරෙත්වා උපරි වස්ස සෙතච්ඡත්තං උස්සාපෙත්වා සායණ්හසමයෙ මහානාගවනුය්‍යානාභිමුඛො යා හි අද්ධා තස්මිං ඨානෙ ධාතුයො ලච්ඡසිති, රාජා සාධූති සම්පටිච්ඡි. ථෙරො චෙතියගිරිමෙව අගමිංසු.

තත්‍රායස්මා මහින්දත්ථෙරො සුමන සාමණෙරමාහ- ගච්ඡ ත්වං සාමණෙර ජම්බුදීපෙ අය්‍යකං අසොකධම්මරාජානං උපසඞ්කමිත්වා මම වචනෙන එවං වදෙහි’සහායො තෙ මහාරාජ දෙවානම්පිය තිස්සො බුද්ධසාසනෙ පසන්නො ථූපං පතිට්ඨාපෙතුකාමො තුම්හාකං කිර හත්ථෙ භගවතො පරිභුත්තපත්තො චෙවධාතු ච

අත්ථි, තම්මෙ දෙථා'ති තං ගහෙත්වා සක්කං දෙවරාජානං උපසඞ්කමිත්වා තුම්හාකං කිර මහාරාජ හත්ථෙ ද්වෙ ධාතුයො අත්ථි දක්ඛිණදාඨා ච දක්ඛිණක්ඛකඤ්ච, තතොතුම්හෙ දක්ඛිණදාඨංපූජෙථ, දක්ඛිණක්ඛකං පන මය්හං දෙථාති, එවඤ්ච නං වදෙහි කස්මා ත්වං මහාරාජ අම්හෙ තම්බපණ්ණිදීපං පහිණිත්වා පමජ්ජිත්ථාති.

සාධු භන්තෙති ඛො සුමනො ථෙරස්ස වචනං සම්පටිච්ඡිත්වා තාවදෙව පත්තචීවරමාදාය වෙහාසමබ්භුග්ගන්ත්වා පාටලිපුත්තද්වාරෙ ඔරුය්හ රඤ්ඤො සන්තිකං ගන්ත්වා තමත්ථං ආරොචෙසි රාජා තුට්ඨො සාමණෙරස්ස හත්ථතො පත්තං ගහෙත්වා හොජෙත්වා භගවතො පත්තං ගණ්ධෙහි උබ්බට්ටෙත්වා වරමුත්තසදිසානං ධාතූනං පූරෙත්වා අදාසි.

සො තං ගහෙත්වා සක්කං දෙවරාජානං උපසඞ්කමි සක්කො දෙවරාජා සාමණෙරං දිස්වා කිං භන්තෙ සුමන ආහිණ්ඩසීති ආහ. ත්වං මහාරාජ අම්හෙ තම්බපණ්ණිදීපං පහිණිත්වා කස්මා පමජ්ජසීති, නප්පමජ්ජාමි භන්තෙ, වදෙහි කිං කරොමීති. තුම්හාකං කිර හත්ථෙ ද්වෙ ධාතුයො අත්ථි දක්ඛිණදාඨා ච දක්ඛිණක්ඛකඤ්ච, තතො තුම්හෙ දක්ඛිණදාඨං පූජෙථ දක්ඛිණක්ඛකං පන මය්හං දෙථාති. සාධු භන්තෙති ඛො සක්කො දෙවානමිණ්දො යොජනප්පමානං මණිථූපං උග්ඝාටෙත්වා දක්ඛිණක්ඛකං නීහරිත්වා සුමනස්ස අදාසි.

සො තං ගහෙත්වා චෙතියගිරිම්හියෙව පතිට්ඨාසි අථ ඛො මහිණ්දපමුඛා සබ්බෙ තෙ මහානාගා අසොකධම්මරාජෙන දින්න ධාතුයො චෙතියගිරියම්හියෙව පතිට්ඨාපෙත්වා දක්ඛිණක්ඛකං ආදාය වඩ්ඪමානකච්ඡායාය මහානාග වනුය්‍යානමගමංසු. රාජාපි ඛො සුමනෙන වුත්තප්පකාරං පූජාසක්කාරං කත්වා හත්ථික්ඛණ්ධවරගතො සායං මඞ්ගලහත්ථිමත්ථකෙ සෙතච්ඡත්තං ධාරයමානො මහානාග වනුය්‍යානං සම්පාපුණි.

අථස්ස එතදහොසි- සචෙ අයං සම්මාසම්බුද්ධස්ස ධාතු, ඡත්තං අපනමතු, මඞ්ගලහත්ථි ජණ්ණුකෙහි භූමියං පතිට්ඨාහතු, ධාතු චඞ්ගොටකං මය්හං මත්ථකෙ පතිට්ඨහතූති සහ රඤ්ඤො චිත්තුප්පාදෙන ඡත්තං අපනමි හත්ථිජණ්ණුකෙහි පතිට්ඨහි ධාතුචඞ්ගොටකං රඤ්ඤො මත්ථකෙ පතිට්ඨහි රාජා අමතෙනෙවාභිසිත්තගත්තො පරමෙන පීතිපාමොජ්ජෙන සමන්නාගතො හුත්වා පුච්ඡි ධාතුං භන්තෙ කිං කරොමීති. හත්ථිකුම්භියෙව තාව මහාරාජ ඨපෙහීති. රාජා ධාතුචඞ්ගොටකං හත්ථිකුම්භෙ ඨපෙසි. පමුදිතො නාගො කුඤ්චනාදං නදි මහාමෙඝො උට්ඨහිත්වා පොක්ඛරවස්සං වස්සි උකදපරියන්තං කත්වා මහාභූමිචාලො අහොසි පච්චන්තෙපි නාම සම්මාසම්බුද්ධස්ස ධාතුයො පතිට්ඨහිස්සන්තීති.

අථ සො හත්ථිනාගො අනෙක තාලාවචරපරිවුතො අතිවිය උළාරෙන පූජාසක්කාරෙන සක්කරියමානො පච්ඡිමදිසාභිමුඛො හුත්වා අපසක්කන්තො යාව නගරස්ස පුරත්ථිම ද්වාරං තාව ගන්ත්වා පුරත්ථිමෙන ද්වාරෙන නගරං පවිසිත්වා සකලනගරෙ උළාරාය පූජාය කයිරාමානාය දක්ඛිණද්වාරෙන නික්ඛමිත්වා ථූපාරාමස්ස පච්ඡිමදිසාභාගෙ පහෙජවත්ථු නාම කිර අත්ථි තත්ථ ගන්ත්වා පුන ථූපාරාමාභිමුඛො එව පටිනිවත්ති. සො ච පුරිමකානං තිණ්ණං සම්මාසම්බුද්ධානං ධම්මකරකං කායබණ්ධනං උදකසාටිකං පතිට්ඨාපෙත්වා කතචෙතියට්ඨානං හොති. තදෙතං විනට්ඨෙසුපි චෙතියෙසු දෙවතානුභාවෙන කණ්ටක සමාකිණ්ණසාඛාහි නානාගච්ඡෙහි පරිවුතං තිට්ඨති. මා නං කොචි උච්චිට්ඨා සුචිමල කචවරෙහි සණ්දූසෙසීති.

අථ තස්ස හත්ථිනො පුරතො ගන්ත්වා රාජපුරිසා සබ්බ ගච්ඡෙ ඡිණ්දිත්වා භූමිං සොධෙත්වා තං හත්ථතලසදිසං අකංසු. හත්ථිනාගො ගන්ත්වා තං ඨානං පුරතො කත්වා තස්ස පච්ඡිමදිසාභාගෙ බොධිරුක්ඛට්ඨානෙ අට්ඨාසි. අථස්ස මත්ථකතො ධාතුං ඔරොපෙතුං ආරභිංසු නාගො ඔරොපෙතුං න දෙති. ථෙරං පුච්ඡි, කස්මා භන්තෙ නාගො ධාතුං ඔරොපෙතුං න දෙතීති

ආරුළ්හං මහාරාජ ඔරොපෙතුං න වට්ටතීති. තස්මිඤ්ච කාලෙ අභයවාපියා උදකං ඡින්නං හොති සමන්තා භූමි එලිතා සුඋද්ධරා මත්තිකපිණ්ඩා. තතො මහාජනො සීඝසීඝං මත්තිකං ආහරිත්වා හත්ථකුම්භප්පමාණං වත්ථුමකාසි. තාවදෙව ථූපකරණත්ථං ඉට්ඨිකා කාතුං ආරභිංසු. යාව ඉට්ඨිකා පරිනිට්ඨන්ති තාව හත්ථිනාගො කතිපාහං දිවා බොධිරුක්ඛට්ඨානෙ හත්ථිසාලායං තිට්ඨති. රත්තියං ථූපපතිට්ඨාන භූමියං පරියායති.

අථ වත්ථුං චිනාපෙත්වා රාජා ථෙරං පුච්ඡි, කීදිසො භන්තෙ ථූපො කාතබ්බොති. වීහිරාසි සදිසො මහාරාජාති, සාධු භන්තෙති රාජා ජඞ්ඝප්පමාණං ථූපං චිනාපෙත්වා ධාතුඔරොපනත්ථාය මහාසක්කාරං කාරෙසි.

තතො සකලනාගරා ච ජානපදා ච ධාතුම්හ දස්සනත්ථං සන්නිපතිංසු සන්නිපතිතෙ ච තස්මිං මහාජනෙ දසබලස්ස ධාතු හත්ථිකුම්භතො සත්තතාලප්පමානං වෙහාසමබ්භුග්ගන්ත්වා යමකපාටිහාරියං දස්සෙසි. තෙහි තෙහි ධාතුප්පදෙසෙහි ඡබ්බණ්ණරංසියො උදකධාරා ච අග්ගික්ඛණ්ධා ච පවත්තන්ති. සාවත්ථියං ගණ්ඩම්බමූලෙ භගවතා දස්සිත පාටිහාරිය සදිසං එව පාටිහාරියං අහොසි. තඤ්ච ඛො නෙව ථෙරානුභාවෙනන දෙවතානුභාවෙන, අපි ච ඛො බුද්ධානංයෙව ආනුභාවෙන භගවා කිර ධරමානොව අධිට්ඨාසි - තම්බපණ්ණිදීපෙ අනුරාධපුරස්ස දක්ඛිණදිසාභාගෙ පුරිමකානං තිණ්ණං බුද්ධානං චෙතියට්ඨානෙ මම දක්ඛිණක්ඛකධාතු පතිට්ඨාන දිවසෙ යමකපාටිහාරියං හොතූති.

එවං අචින්තියා බුද්ධා-බුද්ධධම්මා අචින්තියා,
අචින්තියෙසු පසන්නානං-විපාකො හොති අචින්තියොති;

ධාතුසරීරතො නික්ඛන්ත උදකඵුසිතෙහි සකලෙහි තම්බපණ්ණිදීපතලෙ න කොචි අඵුට්ඨොකාසො නාම අහොසි. එවමස්ස තං ධාතු සරීරං උදකඵුසිතෙහි තම්බපණ්ණිත්ථලස්ස පරිදාහං වූපසමෙත්වා මහාජනස්ස පාටිහාරියං දස්සෙත්වා ඔතරිත්වා රඤ්ඤො මත්ථකෙ පතිට්ඨාසි රාජා සඵලං මනුස්සත්තපටිලාභං මඤ්ඤමානො මහන්තං සක්කාරං කත්වා ධාතුං පතිට්ඨාපෙසි. සහ ධාතුපතිට්ඨානෙන මහාභූමිචාලො අහොසි නිට්ඨිතෙ පන ථූපෙ රාජා ච රාජා භාතිකා ච දෙවියො ච දෙ-නාග-යක්ඛානං විම්හයකරං පච්චෙකං ථූපමකංසු.

එවං ජිනො ධාතුසරීරකෙන
ගතොපි සන්තිං ජනතාහිතඤ්ච,
සුඛඤ්ච ධම්මා බහුධා කරෙය්‍ය
ඨිතො හි නාථොනුකරං කරෙය්‍ය;

සාධුජන මනොපසාදනත්ථාය කතෙ ථූපවංසෙ ථූපාරාම කථා,

13. නිට්ඨිතාය පන ධාතුපූජාය පතිට්ඨිතෙ ධාතුවරෙ මහින්දත්ථෙරො මහාමෙඝවනුය්‍යානමෙව ගන්ත්වාවාසං කප්පෙසි. තස්මිං ඛො පන සමයෙ අනුලාදෙවී පබ්බජිතුකාමා හුත්වා රඤ්ඤො ආරොචෙසි. රාජා තස්සා වචනං සුත්වා ථෙරං එතදවොච? භන්තෙ අනුලාදෙවී පබ්බජිතුකාමා, පබ්බාජෙථ නන්ත න මහාරාජ අම්හාකං මාතුගාමං පබ්බාජෙතුං කප්පති. පාටලිපුත්තෙ පන මය්හං භගිනි සඞ්ඝමිත්තා ථෙරී නාම අත්ථි, තං පක්කොසාපෙහි මහාරාජ, ඉමස්මිඤ්ච දීපෙ පුරිමකානඤ්ච තිණ්ණං සම්මාසම්බුද්ධානං බොධි පතිට්ඨංසි අම්හාකම්පි භගවතො සරස රංසිජාල විස්සජ්ජනකෙන බොධිනා පතිට්ඨාතබ්බං, තස්මා සාසනං පහිණෙය්‍යාසි යථා සඞ්ඝමිත්තා බොධිං ගහෙත්වා ආගච්ඡෙය්‍යාති.

රාජා ථෙරස්ස වචනං සම්පටිච්ඡිත්වා අමච්චෙහි සද්ධිං මන්තෙන්තො අරිට්ඨං නාම අත්තනො භාගිනෙය්‍යං ආහ සක්ඛිස්සසි ත්වං තාත පාටලීපුත්තං ගන්ත්වා මහාබොධිනා සද්ධිං අය්‍යං සඞ්ඝමිත්තත්ථෙරිං ආනෙතුන්ති සක්ඛිස්සාමි දෙව සචෙ මෙ පබ්බජ්ජං අනුජානිස්සසීති.

ගච්ඡ තාත ථෙරිං ආනෙත්වා පබ්බජ්ජාහීති. සො රඤ්ඤො ච ථෙරිස්ස ච සාසනං ගහෙත්වා ථෙරස්ස අධිට්ඨානවසෙන එකදිවසෙ න ජම්බුකොලපට්ටනං ගන්ත්වා නාවං අභිරුහිත්ව සමුද්දං අතික්කමිත්වා පාටලීපුත්තං ගන්ත්වා රඤ්ඤො සාසනං ආචික්ඛි-පුත්තො තෙ දෙව මහින්දථෙරො එවමාහ. සහායස්ස කිර තෙ දෙවානම්පියතිස්සස්ස භාතුජායා අනුලාදෙවී නාම පබ්බජිතුකාමා, තං පබ්බාජෙතුං අය්‍යං සඞ්ඝමිත්තත්ථෙරිං පහිණෙය්‍යාථ, අය්‍යාය එව ච සද්ධිං මහාබොධින්ති.

ථෙරස්ස සාසනං ආරොචෙත්වා සඞ්ඝමිත්තත්ථෙරිං උපසඞ්කමිත්වා එවමාහ. අය්‍යෙ තුම්හාකං භාතා මහින්දත්ථෙරො මං තුම්හාකං සන්තිකං පෙසෙසි දෙවානම්පියතිස්ස රඤ්ඤො භාතුජායා අනුලාදෙවී නාම පඤ්චහි කඤ්ඤාසතෙහි පඤ්චහි ච අන්තෙපුරිසා සතෙහි සද්ධිං පබ්බජිතුකාමාති, තං කිර ආගන්ත්වා පබ්බාජෙථාති.

සා තාව දෙව තුරිත තුරිතා ගන්ත්වා රඤ්ඤා තං මත්ථං ආරොචෙත්වා ගච්ඡාමහං මහාරාජ තම්බපණ්ණිදීපන්ති ආහ.

තෙන හි අම්ම මහාබොධිං ගහෙත්වා ගච්ඡාහීති වත්වා පාටලීපුත්තතො යාව මහාබොධි තාව මග්ගං පටිජග්ගාපෙත්වා සත්තයොජනායාමය තියොජන විත්ථතාය මහතියා සෙනාය පාටලිපුත්තතො නික්ඛමිත්වා අරියසඞ්ඝං ආදාය මහාබොධිසමීපං අගමාසි.

සෙනාය සමුස්සිත ධජපතාකං නානාරතන විචිත්තං අනෙකාලඞ්කාර පතිමණ්ඩිතං නානාවිධ කුසුම සමාකිණ්ණං අනෙක තුරිය සංඝුට්ඨං මහාබොධිං පරික්ඛිපි තතො රාජා පුප්ඵ-ගණ්ධ-මාලාදීහි පූජෙත්වා තික්ඛත්තුං පදක්ඛිණං කත්වා අට්ඨසු ඨානෙසු වණ්දිත්වා උට්ඨාය අඤ්ජලිම්පග්ගය්හ ඨත්වා සච්චවචනකිරියාය බොධිං ගණ්හිතුකාමො රතනපීඨං ආරුය්හ තුලිකං ගහෙත්වා මනොසිලාය ලෙඛං කත්වා යදි මහාබොධිනා ලඞ්කාදීපෙ පතිට්ඨාතබ්බං, යදි චාහං බුද්ධසාසනෙ නිබ්බෙමතිකො භවෙය්‍යං, මහාබොධි සයමෙව ඉමස්මිං සුවණ්ණකටාහෙ පතිට්ඨහතූති සච්චකිරියමකාසි සහ සච්චකිරියාය බොධිසාඛා මනොසිලාය පරිච්ඡින්නට්ඨානෙහි ඡිණ්දිත්වා ගණ්ධ කලල පූරස්ස සුවණ්ණකටාහස්ස උපරි අට්ඨාසි.

තතො රාජා මහාබොධිං බොධිමණ්ඩතො මහන්තෙන සක්කාරෙන පාටලීපුත්තං ආනෙත්වා සබ්බපරිහාරානි දත්වා මහාබොධිං ගඞ්ගාය නාවං ආරොපෙත්වා සයම්පි නගරතො නික්ඛමිත්වා විඤ්ඣාටවිං සමතික්කම්ම අනුපුබ්බෙන සත්තදිවසෙහි තාමලිත්තිං අනුප්පත්තො අන්තරමග්ගෙ දෙව-නාග-මනුස්සා උළාරං මහාබොධි පූජමකංසු.

රාජාපි සමුද්දතීරෙ සත්තදිවසානි මහාබොධිං ඨපෙත්වා මහන්තං සක්කාරං කත්වා බොධිම්පි සංඝමිත්තත්ථෙරිම්පි සපරිවාරං නාවං ආරොපෙත්වා ගච්ඡති චතරෙ දසබලස්ස සරස රංසිජාලා මුඤ්චමානො මහාබොධි රුක්ඛොති කණ්දිත්වා අඤ්ජලිම්පග්ගහෙත්වා අස්සූනි පවත්තයමානො අට්ඨාසි සාපි ඛො මහාබොධි

සමරුළ්හනාවා පස්සතො පස්සතො මහාරාජස්ස මහාසමුද්දතලං පක්ඛන්දි මහාසමුද්දෙපි සමන්තා යොජනං වීචි වූපසන්තා පඤ්චවණ්ණානි පදුමානි පුප්ඵිතානි අන්තලික්ඛෙ දිබ්බතුරියානි වජ්ජිංසු ආකාසෙ ජල ථල සන්නිස්සිතාහි දෙවතාහි පවත්තිතා අතිවිය උළාර පූජා අහොසි. එවං මහතියා පූජාය සා නාවා ජම්බුකොලපට්ටනං පාවිසි.

දෙවානම්පියතිස්ස මහාරාජාපි උත්තරද්වාරතො පට්ඨාය යාව ජම්බුකොලපට්ටනා මග්ගං සොධාපෙත්වා අලඞ්කාරාපෙත්වා නගරතො නික්ඛමන දිවසෙ උත්තරද්වාර සමීපෙ සද්දසාලාවත්ථුස්මිං ඨිතො තාය විභූතියා මහාසමුද්දෙ ආගච්ඡන්තංයෙව මහාබොධිං ථෙරස්සානුභාවෙන දිස්වා තුට්ඨමානසො නික්ඛමිත්වා සබ්බං මග්ගං පඤ්චවණ්ණෙහි පුප්ඵෙහි ඔකිරන්තො අන්තරන්තරා පුප්ඵඅග්ඝියානි ඨපෙන්තො එකාහෙනෙව ජම්බුකොලපට්ටනං ගන්ත්වා සබ්බතාලාවචර පරිවුතො පුප්ඵ ධූපගන්ධාදීහි පූජයමානො ගලප්පමංනං උදකං ඔරුය්හ ආගතො වත රෙදසබලස්ස සරස රංසිජාලං විස්සජ්ජනකො බොධිරුක්ඛොති පසන්නචිත්තො මහාබොධිං උක්ඛිපිත්වා උත්තමඞ්ගෙ සිරස්මිං පතිට්ඨපෙත්වා මහාබොධිං පරිවාරෙත්වා ආගතෙහි සොළසහි ජාතිසම්පන්නකුලෙහි සද්ධිං සමුද්දතො පච්චුත්තරිත්වා සමුද්දතීරෙ බොධිං ඨපෙත්වා තීණි දිවසානි සකල තම්බපණ්ණි රජ්ජෙන පූජෙසි.

අථ චතුත්ථෙ දිවසෙ මහාබොධිං ආදාය උළාරං පූජං කුරුමානො අනුපුබ්බෙන අනුරාධපුරං සම්පත්තෙ අනුරාධපුරෙපි මහාසක්කාරං කත්වා චාතුද්දසී දිවසෙ වඩ්ඪමානකච්ඡායාය මහාබොධිං උත්තරද්වාරෙන පවෙසෙත්වා නගරමජ්ඣෙන අතිහරිත්වා දක්ඛිණද්වාරෙන නික්ඛමිත්වා දක්ඛිණද්වාරතො පඤ්චධනු සතිකෙ ඨානෙ යත්ථ අම්හාකං සම්මාසම්බුද්ධො නිරොධ සමාපත්තිං සමාපජ්ජිත්වා නිසීදි. පුරිමකා ච තයො සම්මාසම්බුද්ධා සමාපත්තිං අප්පෙත්වා නිසීදිංසු. යත්ථ ච කකුසන්ධස්ස භගවතො සිරීසබොධි, කොනාගමනස්ස භගවතො උදුම්බරබොධි, කස්සපස්ස භගවතො නිග්‍රොධබොධි, පතිට්ඨාපෙසි -තස්මිං මහාමෙඝවනුය්‍යානස්ස තිලකභූතෙ කතභූමි පරිකම්මෙ රාජවත්ථුද්වාරකොට්ඨකට්ඨානෙ මහාබොධිං පතිට්ඨාපෙසි.

එවං ලඞ්කාහිතත්ථාය-සාසනස්සච වුද්ධියා,
මහාමෙඝවනෙ රම්මෙ-මහාබොධි පතිට්ඨිතොති;

බොධි ආගමනකථා

14. අනුලාදෙවී පඤ්චහි කඤ්ඤාසතෙහි පඤ්චහි අන්තෙපුරිකා සතෙහීති මාතුගාමසහස්සෙන සද්ධිං සඞ්ඝමිත්තත්ථෙරියා සන්තිකෙ පබ්බජිත්වා නචිරස්සෙව සපරිවාරා අරහත්තෙ පතිට්ඨාසි. අරිට්ඨොපි ඛො රඤ්ඤො භාගිනෙය්‍යො පඤ්චහි පුරිස සතෙහි සද්ධිං ථෙරස්ස සන්තිකෙ පබ්බජිත්වා සපරිවාරො නචිරස්සෙව අරහත්තෙ පතිට්ඨාසි. අථෙකදිවසං රාජා බොධිං වන්දිත්වා ථෙරෙන සද්ධිං ථූපාරාමං ගච්ඡති. තස්ස ලොහපාසාදට්ඨානං සම්පත්තස්ස පුරිසා පුප්ඵානි ආහරිංසු රාජා ථෙරස්ස පුප්ඵානි අදාසි. ථෙරො පුප්ඵෙහි ලොහපාසාදට්ඨානං පූජෙසි පුප්ඵෙසු භූමියා පතිත මත්තෙසු මහාභූමිචාලො අහොසි?

රාජා කස්මා භන්තෙ භූමි චලිතානි පුච්ඡි. ඉමස්මිං මහාරාජ ඔකාසෙ අනාගතෙ සඞ්ඝස්ස උපොසථාගාරං භවිස්සති. තස්සෙතං පුබ්බනිමිත්තන්ති ආහ. පුන තස්ස මහාචෙතියට්ඨානං සම්පත්තස්ස චම්පක පුප්ඵානි අභිහරිංසු. තානිපි රාජා ථෙරස්ස අදාසි. ථෙරො මහාචෙතියට්ඨානං පුප්ඵෙහි පූජෙත්වා වන්දි තාවදෙව මහාපථවී සංකම්පි. රාජා භන්තෙ කස්මා පථවී කම්පිත්ථාති පුච්ඡි. මහාරාජ ඉමස්මිං ඨානෙ අනාගතෙ බුද්ධස්ස භගවතො අසදිසො මහාථූපො භවිස්සති. තස්සෙතං පුබ්බනිමිත්තන්ති ආහ. අහමෙව කරොමි භන්තෙති. අලං මහාරාජ තුම්හාකං අඤ්ඤං බහුං කම්මං අත්ථි. තුම්හාකං පන නත්තා දුට්ඨගාමණී අභයො නාම කාරෙස්සතීති.

අථ රාජා සචෙ භන්තෙ මය්හං නත්තා කරිස්සති. කතංයෙව මයාති ද්වාදසහත්ථං පාසාණත්ථම්භං ආහරාපෙත්වා දෙවානම්පියතිස්ස රඤ්ඤො නත්තා දුට්ඨගාමණී අභයො නාම ඉමස්මිං පදෙසෙ ථූපං කරොතීති අක්ඛරානි ලිඛාපෙත්වා පතිට්ඨාපෙසීති අථ දෙවානම්පියතිස්සරාජා චෙතියපබ්බතෙ නිහිතා සම්මාසම්බුද්ධ භුත්ත පත්ත පූරෙත්වා ආහටා ධාතුයොහත්ථික්ඛන්ධෙන ආහරාපෙත්වා සකලතම්බපණ්ණිදීපෙ යොජනෙ යොජනෙ ථූපං කාරෙත්වා ධාතුයො පතිට්ඨාපෙසි භගවතො පත්තං පන රාජ ගෙහෙයව ඨපෙත්වා පූජමකාසීති.

නිධාපෙත්වාන සම්බුද්ධ-ධාතුයො පත්තමත්තකා,
කාරාපෙසි මහාරාජ-ථූපෙ යොජන යොජනෙති;

යොජනථූප කථා

අථ රාජා අඤ්ඤානි ච බහූනි පුඤ්ඤකම්මානි කත්වා චත්තාලීස වස්සානි රජ්ජං කාරෙසි. තස්ස අච්චයෙන තං කනිට්ඨො උත්තිය රාජා දසවස්සානි රජ්ජං කාරෙසි. තස්ස අච්චයෙන තං කනිට්ඨො මහාසීවො දසවස්සානෙව රජ්ජං කාරෙසි තස්ස අච්චයෙන තස්සාපි කනිට්ඨො සූරතිස්සො දසවස්සානෙව රජ්ජං කාරෙසි තතො අස්සනාවික පුත්තා ද්වෙ දමිළා සූරතිස්සං ගහෙත්වා ද්වෙවීස වස්සානි ධම්මෙන රජ්ජං කාරෙසුං. තෙ ගහෙත්වා මුටසීවස්ස රඤ්ඤො පුත්තො අසෙලො නාම දසවස්සානි රජ්ජං කාරෙසි අථ චොළරට්ඨතො අගන්ත්වා එළාරො නාම දමිලො අසෙල භූපතිං ගහෙත්වා චතුචත්තාලීස වස්සානි රජ්ජං කාරෙසි එළාරං ගහෙත්වා දුට්ඨගාමණී අභයො රාජා අහොසි.

තදත්ථදීපනත්ථං අයමනුපුබ්බකථා

15. දෙවානම්පියතිස්ස රඤ්ඤො කිර දුතියභාතිකො උපරාජා මහානාගො නාම අහොසි. අථ රඤ්ඤො දෙවී අත්තනො පුත්තස්ස රජ්ජං ඉච්ඡන්ති තරච්ඡනාවා වාපිං කරොන්තස්ස උපරාජස්සවිසෙන අම්බං යොජෙත්වා අම්බමත්ථකෙ ඨපෙත්වා පෙසෙසි දෙවියි පුත්තෙ, උපරාජෙන සද්ධිං ගතො භාජනෙ විවටෙ සයමෙව අම්බං ගහෙත්වා ඛාදිත්වා කාලමකාසි උපරාජා තං කාරණං ඤත්වා දෙවියා භීතො තතොයෙව අත්තනො දෙවිඤ්ච බලවාහනඤ්ච ගහෙත්වා රොහණං අගමාසි. තස්ස අග්ගමහෙසි අන්තරාමග්ගෙ යට්ටාලවිහාරෙ නාම පුත්තං විජායි තස්ස තිස්සොති භාතුනාම'මකංසි.

සො තතො ගන්ත්වා මහාගාමෙ වසන්තො රොහණෙ රජ්ජං කාරෙසි තස්ස අච්චයෙන තස්ස පුත්තො යට්ටාලතිස්සො මහාගාමෙයෙව රජ්ජං කාරෙසි. තස්ස අච්චයෙන තස්සාපි පුත්තො ගොඨාභයො නාම තත්ථෙව රජ්ජං කාරෙසි. ගොඨාභයස්ස පුත්තො කාකවණ්ණතිස්සො නාම තත්ථෙව රජ්ජං කාරෙසි. කාකවණ්ණතිස්ස රඤ්ඤො කිර කල්‍යාණිතිස්ස රඤ්ඤො ධීතා විහාරමහාදෙවී නාම අග්ගමහෙසි අහොසි සා රඤ්ඤො පියා අහොසි මනාපා. රාජා තාය සද්ධිං සමග්ගවාසං වසන්තො පුඤ්ඤානි කරොන්තො විහාසි. අථෙකදිවසං දෙවී රාජගෙහෙයෙව භික්ඛුසඞ්ඝස්ස මහාදානං දත්වා සායණ්හසමයෙ ගණ්ධමාලාදීනි ගාහාපෙත්වා ධම්මං සොතුං විහාරංගතා, තත්ථ නිපන්නං බාළ්හගිලානං ආසන්නමරණං සීලවන්තං සාමණෙරං දිස්වා ගණ්ධමාලාදීහි පූජෙත්වා අත්තනො සම්පත්තිං වණ්ණෙත්වා මම පුත්තභාවං පත්ථෙථ භන්තෙති යාචි.

සො න ඉච්ඡි, යාපි පුනප්පුන යාචියෙව. සාමණෙරොපි එවං සන්තෙ සාසනානුග්ගහං කාතුං සක්කාතිසම්පටිච්ඡිත්වා ගතිනිමිත්තවසෙන උපට්ඨිතම්පි දෙවලොකං ඡඩ්ඩෙත්වා නිකන්තිවසෙන සුවණ්ණ සිවිකාය ගච්ඡන්තියා දෙවියා කුච්ඡිම්හි පටිසණ්ධිං ගණ්හි.

සා දසමාසච්චයෙන පුත්තං විජායි. තස්ස ගාමණි අභයොති නාමං කරිංසු. අපරභාගෙ අපරම්පි තස්ස තිස්සොති නාමං කරිංසු. ගාමණි කුමාරො කමෙන වඩ්ඪෙන්තො සොළස වස්සිකො හුත්වා හත්ථස්ස ථරා සිප්පෙසු කොවිදො තෙජොබල පරක්කම සම්පන්නො අහොසි. අථ ඛො කාකවණ්ණතිස්ස රාජා නණ්ධිමිත්තො-සුරනිම්මලො-මහාසෙනො-ගොඨයිම්බරො-ථෙරපුත්තාභ- යො-භරණො-වෙළුසුමනො-ඛඤ්චදෙවො-ඵුස්සදෙවො-ලභියාවසභොති ඉමෙ දසාමහායොධෙ පුත්තස්ස සන්තිකෙ ඨපෙත්වා වාසෙසි.

තෙසං උප්පත්තිකථා මහාවංසතො ගහෙතබ්බා රාජා දසමහායොධානං පුත්තස්ස සක්කාරසමංසක්කාරං කාරෙසි තිස්සකුමාරං ජනපද රක්ඛනත්ථාය දීඝවාපියං ඨපෙසි අථෙකදිවසං ගාමිණී කුමාරො අත්තනො බලවාහන සම්පත්තිං දිස්වා දමිළෙහි සද්ධිං යුජ්ඣිස්සාමීති රඤ්ඤො කථාපෙසි. රාජා පුත්තං අනුරක්ඛන්තො අලං ඔරගඞ්ගන්ති නිවාරෙසි. සො යාව තතියං කථාපෙසි රාජා කුජ්ඣිත්වා හෙමසඞ්ඛලිකං කරොථ බණ්ධිත්වා රක්ඛිස්සාමීති. අභයො පිතු රඤ්ඤො කුජ්ඣිත්වා පලායිත්වා මලයං අගමාසි තතො පට්ඨාය පිතරි දුට්ඨත්තා දුට්ඨගාමණීති පඤ්ඤාතො රාජා පුත්තානං කලහට්ඨානං ආගමනත්ථාය යොධෙහි සපථං කාරෙසි.

අථ කාකවණ්ණතිස්ස රාජා චතුසට්ඨිවිහාරෙ කාරෙත්වා චතුසට්ඨි සංවච්ඡරානෙව ඨත්වා කාලමකාසි තිස්සකුමාරො පිතුකාලකතභාවං සුත්වා දීඝවාපිතො ආගන්ත්වා පිතු සරීරකිච්චං කාරෙත්වා මාතරං - කණ්ඩුල හත්ථිඤ්ච ගහෙත්වා භාතු භයා දීඝවාපිං අගමාසි. අමච්චා සන්නිපතිත්වා තං පවත්තිං වත්වා දුට්ඨගාමණිතිස්ස සන්තිකං පෙසෙසුං. සො තං සාසනං සුත්වා හුත්තසාලං ආගම්ම භාතු සන්තිකං දූතෙ පෙසෙත්වා තතො මහාගාමං ආගන්ත්වා අභිසෙකං පත්වා මාතරං කණ්ඩුලහත්ථිඤ්ච පෙසෙතූති යාව තතියං භාතු සන්තිකං ලෙඛා පෙසෙත්වා අපෙසන භාවං ඤත්වා යුද්ධාය නික්ඛමි. කුමාරොපි යුද්ධසජ්ජොහුත්වානික්ඛමි. චූළඞ්ගණිය පිට්ඨියං ද්වින්නං භාතූනං මහායුද්ධං අහොසි.

තෙ කිර යොධා සපථස්ස කතත්තා තෙසං යුද්ධෙ සහායා න භවිංසු. තදා රඤ්ඤො අනෙකසහස්ස මනුස්සා මරිංසු. රාජා පරජ්ජිත්වා තිස්සාමච්චං දිසතුණිකං වළවඤ්ච ගහෙත්වා පලායි. කුමාරො පච්ඡතො පච්ඡතො අනුබණ්ධි. අන්තරෙ භික්ඛු පබ්බතං මාපෙසුං. තං දිස්වා කුමාරො භික්ඛුසඞ්ඝස්ස කම්මන්ති ඤත්වා නිවත්ති රාජා පලායිත්වා කප්පණ්ඩකර නදියා ජලමාලතිත්ථං නාම ගන්ත්වං ඡාතොම්හිති ආහ. අමච්චො සුවණ්ණසරකෙ පක්ඛිත්තභත්තා නිහරිත්වා අදාසි.

රාජා කාලං සල්ලක්ඛෙත්වා සඞ්ඝස්ස දත්වා භුඤ්ජාමීති සඞ්ඝස්ස-අමච්චස්ස-වළවාය-අත්තනො චාති චතුභාගං කත්වා කාලා ඝොසාපෙසි තදා පියඞ්ගුදිපතො කුටුම්බියතිස්සත්ථෙරො නාම ආගන්ත්වා පුරතො අට්ඨාසි. රාජා ථෙරං දිස්වා පසන්නමානසො සඞ්ඝස්ස ඨපිතභාගං අත්තනො භාගඤ්ච ථෙරස්ස පත්තෙ පක්ඛිපිං අමච්චොපි අත්තනො භාගං පක්ඛිපි වළවාපි දාතුකාමා අහොසි. තස්සාභිප්පායං ඤත්වා අමච්චො තස්සාපි භාගං පත්තෙ පක්ඛිපි.

ඉති සො රාජා ථෙරස්ස පරිපුණ්ණ භත්තපත්තං අදාසි. ථෙරො පත්තං ගහෙත්වා ගන්ත්වා ගොතමත්ථෙරස්ස නාම අදාසි. සො පඤ්චසත භික්ඛු භොජෙත්වා පුන තතො ලද්ධෙහි භාගෙහි පත්තපූරෙත්වා ආකාසෙ ඛිපි පත්තො

ගන්ත්වා රඤ්ඤො පුරතො අට්ඨාසි තිස්සො පත්තං ගහෙත්වා රාජානං භොජෙත්වා තතො සයං භුඤ්ජිත්වා වළවං භොජෙසි. තතො රාජා සන්නාහං චුම්බටකං කත්වා පත්තං විස්සජ්ජෙසි. තතො ගන්ත්වා ථෙරස්ස හත්ථෙ පතිට්ඨාසි, රාජා පුන මහාගාමං ආගන්ත්වා සෙනං සඞ්කඩ්ඪිවො සට්ඨිසහස්සබලා ගහෙත්වා පුන භාතරා සද්ධිං යුජ්ඣි තදා කුමාරස්ස අනෙක සහස්සං මනුස්සා පතිංසු.

කුමාරො පලායිත්වා විහාරං පවිසිත්වා මහාථෙරස්ස ගෙහං පාවිසි.

රාජා පච්ඡතො පච්ඡතො අනුබන්ධන්තො විහාරං පවිට්ඨභාවං ඤත්වා නිවත්ති පච්ඡා ථෙරා තෙ උභො භාතරො අඤ්ඤමඤ්ඤං ඛමාපෙසුං. තදා රාජා සස්සකම්මානි කාරෙතුං තිස්සකුමාරං දීඝවාපිමෙව පහිණිත්වා සයම්පි භෙරං චරාපෙත්වා සස්සකම්මානි කාරෙසි. අථ මහාජනස්ස සඞ්ගහංකත්වා කුන්තෙ ධාතුං නිධාපෙත්වා බලවාහන පරිවුතො තිස්සාරාමං ගන්ත්වා සඞ්ඝං වන්දිත්වා භන්තෙ සාසනං ජොතෙතුං පාරගඞ්ගං ගමිස්සාමි සක්කාරෙතුං අම්හෙහි සහගාමිනො භික්ඛු දෙථාති ආහ.

සඞ්ඝො පඤ්චසතභික්ඛූ අදාසි. රාජා භික්ඛුසඞ්ඝං ගහෙත්වා කණ්ඩුලහත්ථිමාරුය්හ යොධෙහි පරිවුතො මහතා බලකායෙන යුද්ධාය නික්ඛමිත්වා මහියඞ්ගණං ආගනන්ත්වා තත්ථ දමිළෙහි සද්ධිං යුජ්ඣන්තො මහියඞ්ගණෙ කඤ්චුක ථූපං කාරෙසි. තස්ස ථූපස්ස විභාවනත්ථං අයමානුපුබ්බකථා.

16. භගවා කිර බොධිතෙ නවමෙ මාසෙ ඉමං දීපමාගන්ත්වා ගඞ්ගාතීරෙ තියොජනායතෙ යොජනවිත්ථතෙ මහානාගවනුය්‍යානෙ යක්ඛසමාගමං ආගන්ත්වා තෙසං යක්ඛානං උපරිභාගෙ මහියඞ්ගණ ථූපස්ස ඨානෙ වෙහාසයං ඨිතො වුට්ඨි වාතන්ධකාරාදීහි යක්ඛෙ සන්තාසෙත්වා තෙහි අභයං යාචිතො තුම්හාකං අභයං දස්සාමි තුම්හෙ සමග්ගා මය්හං නිසීදනට්ඨානං දෙථාති ආහ.

යක්ඛා, මාරිස තෙ ඉමං සකලදීපං දෙමි. අභයං නො දෙහීති ආහංසු. තතො භගවා තෙසං භයං අපනුදිත්වා තෙහි දින්නභූමියං චම්මඛණ්ඩං පත්ථරිත්වා තත්ථ නිසින්නො තෙජොකසිණං සමාපජ්ජිත්වා චම්මඛණ්ඩං සමන්තතො ජාලෙත්වා වඩ්ඪෙසි. තෙ චම්මඛණ්ඩෙන අභිභූතා සමන්තතො සාගර පරියන්තෙ රාසිභූතා අහෙසුං භගවා ඉද්ධිබලෙන ගිරිදීපං නාම ඉධානෙත්වා තත්ථ යක්ඛෙ පවෙසෙත්වා දීපං යථාට්ඨානෙ ඨපෙත්වා චම්මඛණ්ඩං සඞ්ඛිපි තදා දෙවතා සමාගමො අහොසි. තස්මිං සමාගමෙ භගවා ධම්මං දෙසෙසි-තදා.

‘‘නෙකෙසං පාණකොටීනං-ධම්මාභිසමයො අහු,
සරණෙසු ච සීලෙසු-ඨිතා ආසුං අසඞ්ඛියා;

සොතාපත්තිඵලං පත්වා-සෙලෙ සුමනකූටකෙ,
මහාසුමන දෙවින්දො-පූජියං යාචි පූජියං;

සිරං පරාමසිත්වාන-නිලාමලසිරොරුහෙ,
පාණිමත්තෙ අදා කෙසෙ තස්ස පාණිහිතො ජිනො;

සො තං සුවණ්ණචඞ්ගොටං-වරෙනාදාය සත්ථුනො, නිසින්නට්ඨාන රචිතෙ-නානාරතනසඤ්චයෙ.

උච්චතො සත්තරතනෙ-ඨපෙත්වාන සිරොරුහෙ,
තං ඉන්දනීල ථූපෙන-පිදහෙසි නමස්සි ච’’;

පරිනිබ්බුතෙ පන භගවති ධම්මසෙනාපති සාරි පුත්තත්ථෙරස්ස අන්තෙවාසිකො සරභූ නාමෙකො ථෙරො චිතකතො ගීවට්ඨිධාතු ගහෙත්වා භික්ඛු සඞ්ඝපරිවුතො ආගන්ත්වා තස්මිංයෙව චෙතියෙ පතිට්ඨාපෙත්වා මෙඝවණ්ණපාසාණෙහි ඡාදෙත්වා ද්වාදස හත්ථුබ්බෙධං ථූපං කාරෙත්වා පක්කාමි. අථ දෙවානම්පියතිස්ස රඤ්ඤො භාතා චූළාභයො නාම තං අබ්භුතං චෙතියං දිස්වා තිංසහත්ථුබ්බෙධං චෙතියං කාරෙසි. ඉදානි දුට්ඨගාමණීපි අභයරාජා මහියඞ්ගණං ආගන්ත්වා තත්ථ දමිළෙ මද්දන්තො අසීතිහත්ථුබ්බෙධං කඤ්චුකචෙතියං කාරෙත්වා පූජමකාසි.

එවමච්චායිකං කම්මං-කරොන්තාපි ගුණාකරා, කරොන්ති පුඤ්ඤං සප්පඤ්ඤා-සංසාරභය භීරුකාති.

මහියඞ්ගන ථූපකථා

17. තතො රාජා දමිළෙහි සද්ධිං යුජ්ඣිත්වා ඡත්තදමිළං ගණ්හිත්වා තත්‍ර බහු දමිළෙ ඝාතෙත්වා අම්බතිත්ථං ආගන්ත්වා අම්බදමිළං චතූහි මාසෙහි ගණ්හි. තතො ඔරුය්හ මහබ්බලෙ සත්තදමිළෙ එකාහෙනෙව ගණ්හි තතො අන්තරසොබ්භෙ මහාකොට්ඨ දමිළං-දොණගාමෙ ගවර දමිළං-හාලකොලෙ මහිස්සරිය දමිළං-නාළිසොබ්භෙ නාළික දමිළං-දීඝාභයගල්ලම්හි දීඝාභය දමිළං ගණ්හි. තතො කච්ඡතිත්ථෙ කිඤ්චිසීස දමිළං චතූහි මාසෙහි ගණ්හි තතො වෙථ නගරෙ තාළ දමිළං, භාණකදමිළඤ්ච-වහිට්ටයෙ වහිට්ඨ දමිළං=ගාමණිම්හි ගාමණි දමිළං-කුම්බුගාමම්හි කුම්බු දමිළං-නණ්දික ගාමම්හි නණ්දික දමිළං-ඛාණුගාමම්හි ඛාණු දමිළං-තම්බුන්නගාමකෙ මාතුල භාගිනෙයයො ද්වෙ දමිළෙ ගණ්හි තදා-

''අජානිත්වා සකං සෙනං-ඝාතෙන්ති සජනා ඉති,
සුත්වාන සච්චකිරියං-අකරි තත්ථ භූපති;

රජ්ජසුඛාය වායාමො-නායං මම කදාපි ච,
සම්බුද්ධසාසනස්සෙව-ඨපනාය අයං මම;

තෙන සච්චෙන මෙ සෙනා-කායොපගත භණ්ඩකං,
ජාලවණ්ණංව හොතූති-තං තථෙව තදා අහු;''

එවං රාජා ගඞ්ගාතීරෙ දමිළෙ ඝාතෙසි. ඝාතිත සො සබ්බෙ ආගන්ත්වා විජිත නගරෙ පවිසිංසු. තදා රාජා විජිත නගරං ගණ්හිතුං වීමංසනත්ථාය ආගච්ඡන්තං නණ්දිමිත්තං දිස්වා කණ්ඩුලං මුඤ්චෙසි. කණ්ඩුලොපි තං ගණ්හිතුං ආගඤ්ඡි තදා නණ්දිමිත්තො හත්ථෙතහි උභො දන්තෙ බාළ්හං ගහෙත්වා පීළෙත්වා උක්කුටිකං නිසීදාපෙසි. රාජා උභො විමංසෙත්වා විජිතනගරං ආගතො. තතො දක්ඛිණද්වාරෙ යොධානං මහාසඞ්ගාමො අහොසි පුරත්ථිමද්වාරෙ වෙළුසුමනො අස්සං ආරුය්හ බහු දමිළෙ ඝාතෙසි දමිළා අන්තො පිවිසිත්වා ද්වාරං ථකෙසුං. තතො රාජා යොධෙ විස්සජ්ජෙසි, කණ්ඩුලහත්ථී නණ්දිමිත්තො සුරනිම්මලො ච දක්ඛිණද්වාරෙ කම්මං කරිංසු මහාසොණො ගොඨයිම්බරො ථෙරපුත්තාභයො චාති ඉමෙ තයො ඉතරෙසු තීසු ද්වාරෙසු කම්මං කරිංසු.

තඤ්ච නගරං පරිඛාත්තය පරික්ඛිත්තං, දළ්හ පාකාර ගොපුරං, අයො ද්වාරයුත්තං අහොසි කණ්ඩුලො ජාණූහි ඨත්වා සිලා සුධා ඉට්ඨකා භිණ්දිත්වා අයොද්වාරං පාපුණි තදා දමිළා ගොපුරෙ ඨත්වා නානාවුධානි ඛිපිංසු පක්ක අයොගුළෙ චෙවපක්කථිත සිලෙසඤ්ච හත්ථිපිට්ඨියං පක්ඛිපිංසු? තදා කණ්ඩුලො වෙදනට්ටො උදකට්ඨානං ගන්ත්වා උදකෙ ඔගාහි. තදා ගොඨයිම්බරො න ඉදං සුරාපානං භවති. අයොද්වාර විඝාටනං නාම, ගච්ඡ ද්වාරං විඝාටෙහීති ආහ. තං සුත්වා ජාතාභිමානො කුඤ්චනාදං කත්වා උදක උග්ගම්ම ථලෙ අට්ඨාසි අථ හත්ථිවෙජ්ජො සිලෙසං ධොවිත්වා ඔසධං අකාසි. තතො රාජා හත්ථිං ආරුය්හ පාණිනා කුම්භෙ පරාමසිත්වා සකල ලඞ්කාතලෙ රජ්ජං තව දම්මීති තොසෙත්වා වරභොජනං භොජෙත්වා වණං සාටකෙන වෙඨෙත්වා සුවම්මිතං කත්වා චම්මපිට්ඨියං මහිසචම්මං සත්තගුණං කත්වා බණ්ධිත්වා තස්සුපරි තෙලචම්මං බණ්ධිත්වා තං විස්සජ්ජෙසි සො අසනි වියගජ්ජන්තො ගන්ත්වා දාඨාහි පදරං විජ්ඣිත්වා පාදෙන උම්මාරං හනි. ද්වාරං බාහාහි සද්ධිං අයොද්වාරං මහාසද්දෙන භූමියං පති. ගොපුරෙ දබ්බසම්භාරං පන හත්ථිපිට්ඨියං පතන්තං දිස්වා නණ්දිමිත්තො බාහාහි පහරිත්වා පවට්ටෙසි තදා කණ්ඩුලො දාඨාපීළනවෙරං ඡඩ්ඩෙසි.

තතො කණ්ඩුලො අත්තනො පිට්ඨිං ආරුහනත්ථාය නණ්දිමිත්තං ඔලොකෙසි. සො තයා කතමග්ගෙන න පවිසිස්සාමීති අට්ඨාරස හත්ථුබ්බෙධං පාකාරං බාහුනා පහරිත්වා අට්ඨුසභප්පමාණං පාකාරප්පදෙසං පාතෙත්වා සුරනිම්මලං ඔලොකෙසි සොපි තෙන කතමග්ගං අනිච්ඡන්තො පාකාරං ලඞ්ඝිත්වා නගරබ්භන්තරෙ පති ගොඨයිම්බරොපි - සොණොපි - ථෙරපුත්තාභයොපි එකෙක ද්වාරං භිණ්දිත්වා පවිසිංසු-තතො.

''හත්ථි ගහෙත්වා රථචක්කං-මිත්තො සකට පඤ්ජරං,
නාළිකෙරතරුං ගොඨො-නිම්මලො ඛග්ගමුත්තමං;

තාලරුක්ඛං මහාසොණො-ථෙරපුත්තො මහාගදං,
විසුං විසුං වීථිගතා-දමිළෙ තත්ථ චුණ්ණයුං'';

එවං විජිතනගරං චතූහි මාසෙහි භිණ්දිත්වා දමිළෙ මාරෙත්වා තතො ගරිලොකං නාම ගන්ත්වා ගිරිය දමිළං අග්ගහෙසි. තතො මහෙල නගරං ගන්ත්වා චතූහි මාසෙහි මහෙල රාජානං ගණ්හිං තතො රාජා අනුරුධපුරං ගච්ඡන්තො පරිතොකාසපබ්බතෙ නාම ඛණ්ධාවාරං නිවාසෙත්වා තත්ථ තළාකං කාරෙත්වා ජෙට්ඨමූලමාසම්හි උදකකීළං කීළි. එළාරොපි දුට්ඨගාමණිස්ස ආගතභාවං සුත්වා අමච්චෙහි සද්ධිං මන්තෙත්වා ස්වෙ යුද්ධං කරිස්සාමාති නිච්ඡයං අකාසි පුනදිවසෙ සන්නද්ධො මහාපබ්බත හත්ථිං ආරුය්හ මහා බලකාය පරිවුතො නික්ඛමි. ගාමණිපි මාතරා සද්ධිං

මන්තෙත්වා ද්වත්තිංස බල කොට්ඨකෙ කාරෙත්වා ඡත්තධරෙ රාජරූපකෙ තත්ථ තත්ථ ඨපෙසි. අබ්භන්තර කොට්ඨකෙ සයං අට්ඨාසි.

තතො සඞ්ගාමෙ වත්තමානෙ එළාර රඤ්ඤො දීඝජන්තු නාම මහා යොධො ඛග්ගඵලකං ගහෙත්වා භූමිතො අට්ඨාරස හත්ථං නභමුග්ගන්ත්වා රාජරූපං ඡින්දිත්වා පඨමං බල කොට්ඨකං භින්දි එවං සෙසෙපි බලකොට්ඨකෙ භින්දිත්වා මහාගාමණිනා ඨිතං බලකොට්ඨකං ආගමි. තදා සුරනිම්මලො රඤ්ඤො පරිගච්ඡන්තං දිස්වා අත්තනො නාමං සාවෙත්වා තං අක්කොසි තං සුත්වා දීඝජන්තු පඨමං ඉමං මාරෙමීති කුජ්ඣිත්වා ආකාසමබ්භුග්ගන්ත්වා අත්තනොපරි ඔතරන්තං දිස්වා සරනිම්මලො අත්තනො ඵලකං උපනාමෙසි. ඉතරොපි ඵලකෙන සද්ධිං තං භින්දිස්ස මීති චින්තෙත්වා ඵලකං පහරි. ඉතරො ඵලකං මුඤ්චි, දීඝජන්තු ඵලකං ඡින්දන්තො භූමියං පති. සුරනිම්මලො තං සත්තියා පහරි, ඵුස්සදෙවො තං බණෙ සඞ්ඛං ධමි, අසනිසද්දො විය අහොසි උම්මාදප්පත්තා විය මනුස්සා අහෙසුං. තතො දමිළ සෙනා භිජ්ජිත්ථ, එළාරො පලායිත්ථ තදාපි බහු දමිළෙ ඝාතෙසුං.

‘‘තත්ථ වාපිජලං ආසි-හතානං ලොහිතාවිලං,
තස්මා කුලත්ථවාපීති-නාමතො විස්සුතා අහු;

චරාපෙත්වා තහිං භෙරිං-දුට්ඨගාමිණි භූපති,
න හනිස්සතු එළාරං-මං මුඤ්චිය පරො ඉති;

සන්නද්ධො සයමාරුය්හ-සන්නද්ධං කණ්ඩුලං කරිං,
එළාරං අනුබන්ධන්තො-දක්ඛිණද්වාර මාගමි;

පුරෙ දක්ඛිණභාගම්හි-උභො යුජ්ඣිංසු භූමිපා,
තොමරං ඛිපි එළාරො-ගාමණි තං අවඤ්චයි;

විජ්ඣාපෙසි ච දන්තෙහි-තං හත්ථිං සකහත්ථිනා,
තොමරං ඛිපි එළාරො-සහත්ථී තත්ථ සො පති;

තතො විජිත සඞ්ගාමො-සයොග්ගබලවාහනො,
ලඞ්කා එකාතපත්තං සො-කත්වාන පාවිසි පුරං;’’

අථ රාජා නගරෙ භෙරිං චරාපෙත්වා සමන්තා යොජනප්පමාණෙ මනුස්සෙ සන්නිපාතෙත්වා එළාර රඤ්ඤො සරීරං මහන්තං සක්කාරං කාරෙත්වා කූටාගාරෙන නෙත්වා ඣාපෙත්වා තත්ථ චෙතියං කාරෙත්වා පරිහාරමදාසි. අජ්ජපි රාජානො තං පදෙසම්පත්වා භෙරිං න වාදාපෙන්ති. එවං දුට්ඨගාමණි අභය මහාරාජා ද්වත්තිංස දමිළ රාජානො මාරෙත්වා ලඞ්කාදීපං එකච්ඡත්තමකාසි.

යදා දුට්ඨගාමණි විජිතං නගරං ගණ්හි තදා දීඝජන්තු යොධො එළාරං උපසඞ්කමිත්වා අත්තනො භාගිනෙය්‍යස්ස භල්ලුකස්ස යොධ භාවං ආචික්ඛිත්වා ඉධාගමනත්ථාය තස්ස සන්තිකං පෙසෙසි. භල්ලුකොපි එළාරස්ස දඩ්ඪදිවසතො සත්තමෙ දිවසෙ සට්ඨියා පුරිස සහස්සෙහි සද්ධිං ඔතිණ්ණො රඤ්ඤො මතභාවං සුත්වාපි ලජ්ජාය යුජ්ඣිස්සාමීති මහාතිත්ථතො නික්ඛමිත්වා කොලම්බහාලකෙ නාම ගාමෙ ඛන්ධාවාරං නිවෙසෙසි. රාජාපි තස්සා’ගමනං සුත්වා සන්නද්ධො කණ්ඩුලං ආරුය්හ යොධපරිවුතො මහතා බලකායෙන අභිනික්ඛමි. ඵුස්සදෙවොපි පඤ්චාවුධ සන්නද්ධො රඤ්ඤො පච්ඡිමාසනෙ නිසීදි. භල්ලුකොපි පඤ්චාවුධ සන්නද්ධො හත්ථිං ආරුය්හ රාජාභිමුඛො අගඤ්ජි. තදා කණ්ඩුලො තස්ස වෙගමන්දි භාවත්ථං සනිකං සනිකං පච්චොසක්කි සෙනාපි හත්ථිනා සද්ධිං තථෙව පච්චොසක්කි.

රාජා ඵුස්සදෙවං ආහ අයං හත්ථී පුබ්බෙ අට්ඨවීසතියා යුද්ධෙසු අපච්චොසක්කිත්වා ඉදානි කස්මා පන පච්චොසක්කතීති. සො ආහාදෙව. අම්හාකමෙව ජයො අයං ගජො ජයභූමිං අවෙක්ඛන්තො පච්චොසක්කති ජයභූමිං පත්වා ඨස්සතීති? නාගොපි පච්චොසක්කිත්ව පුර දෙවස්ස පස්සෙ මහාවිහාර සීමන්තෙ අට්ඨාසි.

තතො භල්ලුකො රාජාභිමුඛා ආගන්ත්වා රාජානං උප්පණ්ඩෙසි රාජාපි ඛග්ගතලෙන මුඛං පිධාය තං අක්කොසි රඤ්ඤො මුඛෙ විජ්ඣිස්සාමීති සරං ඛිපි. සො ඛග්ගතල මාගච්චභූමියං පති, භල්ලුකො මුඛෙ විද්ධෙස්මිති සඤ්ඤාය උක්කුට්ඨිං, අකාසි තදා රඤ්ඤො පච්ඡිමාසනෙ නිසින්නො ඵුස්සදෙවො රඤ්ඤො කුණ්ඩලං ඝට්ටෙන්තො තස්ස මුඛෙ කණ්ඩං පාතෙසි රඤ්ඤො පාදෙ කත්වා පතමානස්ස ජාණුම්හි අපරෙන කණ්ඩෙන විජ්ඣිත්වා රඤ්ඤො සීසං කත්වා පාතෙසි. රාජා ලද්ධජයො නගරං ආගන්ත්වා සරං ආහරාපෙත්වා පුඞ්ඛෙන උජුකං ඨපාපෙත්වා තං පමාණං කහාපණරාසිං කත්වා ඵුස්සදෙවස්ස අදාසි.

එවං ලඞ්කාරජ්ජං එකච්ඡත්තං කත්වා රාජා යොධානං යථානුරූපං ඨානන්තරං අදාසි. ථෙරපුත්තාභයො පන දීයමානං ඨානන්තරං න ගණ්හි කස්මා න ගණ්හසීති පුච්ඡිතො යුද්ධං අත්ථී මහාරාජාති ආහං. ඉදානි එකරජ්ජෙ කතෙ කිං නාම යුද්ධන්ති පුච්ඡිතෙ කිලෙස චොරෙහි යුජ්ඣිස්ස මීති ආහ. රාජා පුනප්පුනං නිවාරෙසි සොපි පුනප්පුන

යාචිත්වා රාජානුඤ්ඤාය පබ්බජිත්වා විපස්සනාය කම්මං කරොන්තො අරහත්තං පත්වා පඤ්ච ඛීණාසවසත පරිවාරො අහොසි.

තතො රාජා අත්තනො පාසාදතලෙ සිරිසයනගතො මහතිං සම්පත්තිං ඔලොකෙත්වා අක්ඛොහිණි සෙනාඝාතං අනුස්සරි. අනුස්සරන්තස්ස රඤ්ඤො මහන්තං දොමනස්සං උප්පජ්ජි සග්ග මග්ගන්තරායො මෙ භවෙය්‍යාති.

තදා පියඞ්ගුදීපෙ අරහන්තො රඤ්ඤො පරිවිතක්කං ඤත්වා තං අස්සාසෙතුං අට්ඨ අරහන්තෙ පෙස්සෙ. තෙ ආගන්ත්වා ආගතභාවං නිවෙදෙත්වා පාසාදතලං අභිරුහිංසු රාජා ථෙරෙ වන්දිත්වා ආසනෙ නිසීදාපෙත්වා ආගත කාරණං පුච්ඡි. ථෙරාපි ආගත කාරණං වත්වා රඤ්ඤො තෙන කම්මුනා සග්ග-මොක්ඛන්තරායභාවං බොධෙත්ව පක්කමිංසු රාජා තෙසං වචනං සුත්වා අස්සාසං පටිලභිත්වා වන්දිත්වා (තෙ විස්සජ්ජෙත්වා) සිරිසයනගතො පුන චින්තෙසි.

මාතිපිතරො බො පන මා වො කදාචිපි විනා සඞ්ඝෙන ආහාරං භුඤ්ජථාති අම්හෙහි සපථං කාරෙසුං භික්ඛුසඞ්ඝස්ස අදත්වා භුත්තං අත්ථි නු බො නත්ථීති චින්තයන්තො සතිසම්මොසෙන සඞ්ඝස්ස අදත්වා පාතරාසකාලෙ පරිභුත්තං එකංයෙව මරිචවට්ටිං අද්දස. දිස්වා ච අයුත්තං මයා කතං දණ්ඩකම්මං මෙ කාතබ්බන්ති චින්තෙසි අථ රාජා ඡත්තමඞ්ගල සත්තාහෙ වීතිවත්තෙ මහතා රාජානුභාවෙන මහන්තෙන කීළාවිධානෙන උදකකීළං කීළිතුං අභිසිත්තානං රාජූනං චාරිත්තානු පාලනත්ථඤ්ච තිස්සවාපිං අගමාසි. රඤ්ඤො සබ්බං පරිච්ඡදං උපාහනඡත්තානි ච මරිචවට්ටි විහාරට්ඨානම්හි ඨපයිංසු.

තත්‍රාපි ථූපට්ඨානෙ රාජපුරිසා රඤ්ඤො සධාතුකං කුන්තං උජුකං ඨපෙසුං. රාජා දිවසභාගං ඔරොධ පරිවුතො කීළිත්වා සායණ්හෙ ජාතෙ නගරං ගමිස්සාම කුන්තං වඩ්ඪෙථාති ආහ. රාජපුරිසා කුන්තං ගණ්හන්තා චාලෙතුං නාසක්ඛිංසු රාජසෙන, තං අච්ඡරියං දිස්වා සමාගන්ත්වා ගන්ධමාලාදීහි පූජෙසි රාජාපි මහන්තං අච්ඡරියං දිස්වා හට්ඨමානසො සමන්තා ආරක්ඛං සංවිදහිත්වා නගරං පාවිසි.

තතො රාජා කුන්තං පරික්ඛිපාපෙත්වා චෙතියං තං පරික්ඛිපාපෙත්වා විහාරඤ්ච කාරෙසි. විහාරො තීහි සංවච්ඡරෙහි නිට්ඨාසිං රාජා විහාරමහත්ථාය සඞ්ඝං සන්නිපාතෙසි භික්ඛූනං සතසහස්සානි භික්ඛුනීනං නවුති සහස්සානි සන්නිපතිංසු තස්මිං සමාගමෙ රාජා සඞ්ඝං වන්දිත්වා එවමාහ භන්තෙ විස්සරිත්වා විනා සඞ්ඝෙන මරිචවට්ටිකං පරිභුඤ්ජිං තදත්ථං දණ්ඩකම්මං මෙ හොතූති-සචෙතියං මරිචවට්ටියං විහාරං කාරෙසිං පතිගණ්හාතු භන්තෙ සඞ්ඝො සචෙතියං විහාරන්ති දක්ඛිණොදකං පාතෙත්වා භික්ඛුසඞ්ඝස්ස විහාරං අදාසි.

විහාරස්ස සමන්තතො භික්ඛුසඞ්ඝස්ස නිසීදනත්ථාය මහන්තං මණ්ඩපං කාරෙසි මණ්ඩප පාදා අභයවාපියා ජලෙ පතිට්ඨිතා අහෙසුං. සෙසොකාසෙ කථාවනත්ථි. තත්ථ භික්ඛුසඞ්ඝං නිසීදාපෙත්වා සත්තාහං මහාදානං දත්වා සබ්බපරික්ඛාරං අදාසි. තත්ථ සඞ්ඝත්ථෙරෙන ලද්ධ පරික්ඛාරො සතසහස්සග්ඝනකො අහොසි.

එවං-

''යුද්ධෙ දානෙ ච සූරෙන-සූරිනා රතනත්තමෙ,
පසන්නාමලචිත්තෙන-සාසනුජ්ජොතනත්ථිනා;

රඤ්ඤා කතඤ්ඤුනා තෙන-ථූපකාරාපනාදිතො,
විහාරමහනන්තානි - පූජෙතුං රතනත්තයං;

පරිච්චත්තධනානෙත්ථ-අනග්ඝානි විමුඤ්චිය,
සෙසානි හොන්ති එකාය-ඌනා විසතිකොටියො;''

එවං සපඤ්ඤො හිදූරෙ අසාරෙ,
දෙහෙ ධනෙ සඞ්ගමතික්කමිත්වා
කත්වාන පුඤ්ඤං සුඛසාදනත්ථං,
සාරං ගහෙතුං සතතං යතෙය්‍යාති;

මරිචවට්ටි විහාරකථා

18. තතො රාජා චින්තෙසි මහාමහින්දත්ථෙරො කිර මම අය්‍යකස්ස දෙවානම්පියතිස්ස රඤ්ඤො එවමාහ. නත්තා තෙ මහාරාජ දුට්ඨගාමණී අභයො විසං හත්ථසතිකං සොවණ්ණමාලිං ථූපං කාරෙස්සති. සඞ්ඝස්ස ච උපොසථාගාරභූතං නවභූමකං ලොහපාසාදං කාරෙස්සතීති චින්තෙත්වා ච පන ඔලොකෙන්තො රාජගෙහෙ කරණ්ඩකෙ ඨපිතං සුවණ්ණපට්ටලෙඛං දිස්වා තං වාචෙසි. අනාගතෙ චත්තාලීසං වස්සසතං අතික්කම්ම කාකවණ්ණතිස්සස්ස පුත්තො දුට්ඨගාමණී අභයො ඉදඤ්චිදඤ්ච කාරෙස්සතීති සුත්වා හට්ඨො උදග්ගො අප්පොඨෙසි-අය්‍යො න කිර වතම්හි දිට්ඨො මහා මහින්දෙනාති.

තතො පාතොව මහාමෙඝවනං ගන්ත්වා භික්ඛුසඞ්ඝං සන්නිපාතෙත්වා එතදවොච? භන්තෙ භික්ඛුසඞ්ඝස්ස උපොසථාගාරං කත්වා දෙවවිමාන සදිසං පාසාදං කාරෙස්සාමි දෙවලොකං පෙසෙත්වා පටෙ විමානාකාරං ලිඛාපෙත්වා මෙ දෙථාති? සඞ්ඝො අට්ඨ ඛීණාසවෙ පෙසෙසි. තෙ තාවතිංසභවනං ගන්ත්වා ද්වාදසයොජනුබ්බෙධා අට්ඨචත්තාලීස යොජන පරික්ඛෙපං කූටාගාරං සහස්ස පතිමණ්ඩිතං නවභූමකං සහස්සගබ්භං බීරණ දෙවධීතාය පුඤ්ඤානුභාවනිබ්බත්තං ආකාසට්ඨං රතනපාසාදං ඔලොකෙත්වා හිඞ්ගුලකෙන පටෙ තදාකාරං ලිඛිත්වා ආනෙත්වා භික්ඛුසඞ්ඝස්ස අදංසු සඞ්ඝො රඤ්ඤො පාහෙසි.

තං දිස්වා රාජා තුට්ඨමානසො තදා තං ලෙඛතුල්‍යං ලොහපාසාදං කාරෙසි. කම්මන්තාරම්භ කාලෙ පන චතුසු ද්වාරෙසු අට්ඨසතසහස්සානි හිරඤ්ඤානි ඨපාපෙසි තදා චතුසු ද්වාරෙසු සහස්ස සහස්සං වත්ථපුටානි චෙව ගුළ-තෙල-සක්ඛර-මධුපුරා අනෙකසහස්සචාටියො ච ඨපාපෙසි. පාසාදෙ අමූලකෙන කම්මං න කාතබ්බන්ති භෙරිං චාරපෙත්වා අමූලකෙන කතකම්මං අග්ඝාපෙත්වා කාරකානං මූලං දාපෙසි. පාසාදො එකෙකෙන පස්සෙන හත්ථසත හත්ථසතප්පමාණො අහොසි තථා උබ්බෙධන, නවභූමායො චස්ස අහෙසුං එකෙකිස්සා භූමියා සතං සතං කූටාගාරානි, තානි සබ්බානිපි රතනඛචිතානි චෙව සුවණ්ණ කිඞ්කිණිකාපන්ති පරික්ඛිත්තානි ච අහෙසුං තෙසං කූටාගාරානි නානාරතන භූසිකා පවාළ වෙදිකා චෙව, තාසං පදුමානි ච නානාරතන විචිත්තානෙව අහෙසුං. තථා සහස්සගබ්භා ච නානාරතන ඛචිතා සීයපඤ්ජර විභූසිතා ච. වෙස්සවනස්ස නාරිවාහනයානං සුත්වා තදාකාරං මජ්ඣෙ රතන මණ්ඩපං කාරෙසි.

සො අනෙකෙහි රතනත්ථම්භෙහි සීහව්‍යග්ඝාදි රූපෙහි දෙවතා රූපෙහි ච පතිමණ්ඩිතො සමන්තතො ඔලම්බක මුත්තා ජාලෙන ච පරික්ඛිත්තො අහොසි පවාළවෙදිකා චස්ස පුබ්බෙ වුත්තප්පකාරාව සත්තරතන විචිත්තමණ්ඩප මජ්ඣෙ පන ඵළිකමය භූමියා දන්තමය පල්ලඞ්කො අහොසි අපස්සෙනම්පි දන්තමයමෙව, සො සුවණ්ණසූරියමණ්ඩලෙහි රජත චණ්ද මණ්ඩලෙහි මුත්තාමය තාරකාහි ච විචිත්තො තත්ථ තත්ථ යථාරහං නානාරතනමය පදුමානි චෙව පසාද ජනකානි ච ජාතකානි අන්තරන්තරා සුවණ්ණලතායො ච කාරෙසි. තත්ථ මහග්ඝං පච්චත්ථරණං අත්ථරිත්වා මනුඤ්ඤං දන්ත විජනිං ඨපෙසි. පවාළමය පාදුකා කාරෙසි. තථා පල්ලඞ්කස්සොපරි ඵළිකභූමියා පතිට්ඨිතං රජතමයදණ්ඩං සෙතච්චත්තං කාරෙසි. තත්ථ සත්තරතනමයානි අට්ඨමඞ්ගලානි අන්තරන්තරා ච මණිමුත්තාමයා චතුප්පාද පන්තියො ච කාරෙසි. ඡත්තන්තෙ චස්ස රතනමය ඝණ්ටාපන්තියො ඔලම්බිංසු.

පාසාදො ඡත්තං පල්ලඞ්කො මණ්ඩපො චාති චත්තාරො අනග්ඝා අහෙසුං මහග්ඝානි මඤ්චපීඨානි පඤ්ඤත්වො තත්ථ මහග්ඝානි කම්බලානි භූමත්ථරණානි අත්ථරාපෙසි ආචමන කුම්භි උළුඞ්කො ච සොවණ්ණමයායෙව අහෙසුං. සෙස පරිභොග භණ්ඩෙසු වත්තබ්බමෙව නත්ථි ද්වාරකොට්ඨකොපි මනොහර පාකාරෙන පරික්ඛිත්තො. තම්බලොහිට්ඨිකාහි පන ඡාදිතත්තා පාසාදස්ස ලොහපාසාදොති වොහාරො අහොසි.

එවං තාවතිංසභවනෙ දෙවසභා විය පාසාදං නිට්ඨාපෙත්වා සඞ්ඝං සන්නිපාතෙසි. මරිචවට්ටි විහාරමහෙ විය සඞ්ඝො සන්නිපති. පඨමභූමියං පුථුජ්ජනායෙව අට්ඨංසු දුතියභූමියා තෙපිටකා, තතියාදිසු තීසු භූමිසු කමෙන සොතාපන්න - සකදාගාමි - අනාගාමිනො, උපරි චතුසු භූමිසු ඛීණාසවායෙව අට්ඨංසු. එවං සඞ්ඝං සන්නිපාතෙත්වා සඞ්ඝස්ස පාසාදං දත්වා මරිචවට්ටි විහාරමහෙ විය සත්තාහං මහාදානමදාසීති.

> ''පාසාදහෙතු චත්තානි-මහාචාගෙන රාජිනා,
> අනග්ඝානි ඨපෙත්වාන-අහෙසුං තිංසකොටියො;''
>
> පහාය ගමනීයන්තං-දත්වාන ධනසඤ්චයං,
> අනුගාමිධනං දානං-එවං කුබ්බන්ති පණ්ඩිතා;

19. අථෙකදිවසං රාජා සතසහස්සං විස්සජ්ජෙත්වා මහාබොධි පූජං කාරෙත්වා නගරං පවිසන්තො ථූපට්ඨානෙ පතිට්ඨිතං සිලාථූපං දිස්වා මහින්දත්ථෙරෙන වුත්තවචනං අනුස්සරිත්වා මහාථූපං කාරෙස්සාමීති කතසන්නිට්ඨානො නගරං පවිසිත්වා මහංතලං ආරුය්හ සුභොජනං භුඤ්ජිත්වා සිරිසයනගතො එවං චින්තෙසි මයා දමිළෙ මද්දමානෙන අයං ලොකො අතිවිය පීළිතො, කෙන නු ඛො උපායෙන ලොකස්ස පීළනං අකත්වා ධම්මෙන සමෙන මහා චෙතියස්ස

අනුච්ඡවිකං ඉට්ඨකා උප්පාදෙස්සාමීති තං චින්තිතං ඡත්තං අධිවත්ථා දෙවතා ජානිත්වා රාජා එවං චින්තෙසීති උග්ඝොසෙසි.

පරම්පරාය දෙවලොකෙපි කොලාහලමහොසි තං ඤත්වා සක්කො දෙවරාජං විස්සකම්මං ආමන්තෙත්වා'තාත! විස්ස කම්ම! දුට්ඨගාමණී අභය මහාරාජා මහා චෙතියස්ස ඉට්ඨකත්ථාය චින්තෙසි. ත්වං ගන්ත්වා උත්තරපස්සෙ නගරතො යොජනප්පමාණෙ ඨානෙ ගම්භිර නදියා තීරෙ ඉට්ඨකා මාපෙත්වා එහි'ති පෙසෙසි.

තං ඤත්වා විස්සකම්ම දෙවපුත්තො ආගන්ත්වා තත්ථෙව මහාචෙතියානුච්ඡවිකං ඉට්ඨකා මාපෙත්වා දෙවපුරමෙව ගතො. පුන දිවසෙ එකො සුනඛලුද්දො සුනඛෙ ගහෙත්වා අරඤ්ඤං ගන්ත්වා තත්ථ තත්ථ විචරන්තො තං ඨානං පත්වා ඉට්ඨකා අදිස්වා ච නික්ඛමි. තස්මිං ඛණෙ එකා භුම්මා දෙවතා තස්ස ඉට්ඨකා දස්සෙතුං මහන්තං ගොධාවණ්ණං ගහෙත්වා ලුද්දස්ස සුනඛානඤ්ච අත්තානං දස්සෙත්වා තෙහි අනුබද්ධො ඉට්ඨකාභිමුඛං අත්ත්වා අන්තරධායි.

සුනඛලුද්දො ඉට්ඨකා දිස්වා අම්හාකං රාජා ථූපං කාරෙතුකාමො, මහන්තො වත නො පණ්ණාකාරො ලද්ධොති හට්ඨමානසො පුන දිවසෙ පාතොව ආගන්ත්වා අත්තනා දිට්ඨං ඉට්ඨක පණ්ණාකාරං රඤ්ඤො නිවෙදෙසි. රාජා තං සාසනං සුත්වා අත්තමනො හුත්වා තස්ස මහන්තං සක්කාරං කාරෙත්වා තංයෙව ඉට්ඨක ගොපනං කාරෙසි. තතො රාජා අහමෙව ඉට්ඨකොලොකනත්ථාය ගච්ඡාමි - කුන්තං වඩ්ඪෙථාති ආහ.

තස්මිංයෙව ඛණෙ පුන අඤ්ඤං සාසනං ආහරිංසු. නගරතො තියොජනමත්ථකෙ ඨානෙ පුබ්බුත්තරකණ්ණෙ ආචාර විට්ඨීගාමෙ තියාමරත්තිං අභිප්පවට්ටෙ දෙවෙ සොළස කරීසප්පමාණෙ පදෙසෙ සුවණ්ණබීජානි උට්ඨහිංසු. තානි පමාණතො උක්කට්ඨානි විදත්ථිප්පමාණානි. ඔමකානි අට්ඨඞ්ගුලප්පමාණානි අහෙසුං, අථ විභාතාය රත්තියා ගාමවාසිනො සුවණ්ණබිජානි දිස්වා රාජා'රහං වත භණ්ඩං උප්පන්නන්ති සමන්තතො ආරක්ඛා සංවිදහිත්වා සුවණ්ණබීජානි පාතියං පූරෙත්වා ආගන්ත්වා රඤ්ඤො දස්සෙසුං රාජා තෙසම්පි යථාරහං සක්කාරං කාරෙත්වා තෙයෙව සුවණ්ණ ගොපකෙ අකාසි.

අථ තස්මිංයෙව ඛණෙ අඤ්ඤං සාසනං ආහරිංසු. නගරතො පාචීනපස්සෙ සත්තයොජන මත්ථකො ඨානෙ පාරගඞ්ගාය තම්බවිට්ඨී නාම ජනපදෙ තම්බලොහං උප්පජ්ජී. ගාමිකා පාතිං පූරෙත්වා තම්බලොහං ගහෙත්වා ආගන්ත්වා රඤ්ඤො දස්සෙසුං රාජා යථානුරූපං සක්කාරං තෙසම්පි කාරෙත්වා තෙයෙව ගොපකෙ අකාසි.

තදනන්තරං අඤ්ඤං සාසනං ආහරිංසු. පුරතො චතුයොජනමත්ථකො ඨානෙ පුබ්බදක්ඛිණ කණ්ණෙ සුමනවාපිගාමෙ උප්පලකුරුවින්ද මිස්සකා බහූ මණයො උප්පජ්ජිංසු ගාමිකා පාතිං පූරෙත්වා ආගන්ත්වා මානයො රඤ්ඤො දස්සෙසුං. රාජා තෙසම්පි සක්කාරං කාරෙත්වා තෙයෙව ගොපකෙ අකාසි.

තදනන්තරං අඤ්ඤම්පි සාසනං ආහරිංසු. නගරතො දක්ඛිණ පස්සෙ අට්ඨයොජන මත්ථකෙ ඨානෙ අම්බට්ඨකොල ජනපදෙ එකස්මිං ලෙණෙ රජතං උප්පජ්ජි තස්මිං සමයෙ නගරවාසිකො එකො වාණිජො බහූහි සකටෙහි හළිද්දි සිඞ්ගිවෙරාදීනමත්ථාය මලයං ගතො, ලෙණස්ස අවිදූරෙ සකටානි මුඤ්චිත්වා පතොදදාරුං පරියෙසන්තො තං පබ්බතං අභිරූළ්හො එකං පණසයට්ඨිං අද්දස.

තස්ස මහන්තං චාටිප්පමාණං එකමෙව පණස ඵලං නරුණයට්ඨිං නාමෙත්වා හෙට්ඨා පාසාණපිට්ඨියං අට්ඨාසි. සො තං ඵලභාරෙන නමිතං දිස්වා උපගන්ත්වා හත්ථෙන පරාමසිත්වා පක්කභාවං ඤත්වා වණ්ටං ඡින්දි පණසයට්ඨී උග්ගන්ත්වා යථාට්ඨානං අට්ඨාසි වාණිජො අග්ගං දත්වා භුඤ්ජිස්සාමීති චින්තෙත්වා කාලං ඝොසෙසි. තදා චත්තාරො ඛීණාසව ආගන්ත්වා තස්ස පුරතො පාතුරහෙසුං. වාණිජො තෙ දිස්වා අත්තමනො පාදෙ වන්දිත්වා නිසීදාපෙත්වා තස්ස ඵලස්ස වණ්ටාසමන්තා වාසියා තච්ඡෙත්වා අපස්සයං ලුඤ්චිත්වා අපනාමෙසි. සමන්තතො යූසං ඔතරිත්වා අපස්සයානිතං ආවාටං පූරෙසි වාණිජො මනොසිලොදකවණ්ණ පණසයූසං පත්තෙ පූරෙත්වා අදාසි. තෙ ඛීණාසවා තස්ස පස්සන්තස්සෙව ආකාසමබ්භුග්ගන්ත්වා පක්කමිංසු.

සො පුන කාලංඝොසෙසි අඤ්ඤෙ චත්තරො ඛීණාසවා ආගමිංසු. තෙසම්පි හත්ථතො පත්තෙ ගහෙත්වා සුවණ්ණවණ්ණෙහි පන සමිඤ්ජෙහි පූරෙත්වා අදාසි තෙසු තයො ථෙරා ආකාසෙන පක්කමිංසු ඉතරො ඉන්දගුත්තත්ථෙරො නාම ඛීණාසවො තස්ස තං රජතං දස්සෙතුකාමො උපරි පබ්බතා ඔතරිත්වා තස්ස ලෙණස්ස අවිදූරෙ නිසීදිත්වා පණස මිඤ්ජං පරිභුඤ්ජති උපාසකො ථෙරස්ස ගතකාලෙ අවසෙස මිඤ්ජං අත්තනාපි ඛාදිත්වා සෙසකං භණ්ඩිකං කත්වා ආදාය ගච්ඡන්තො ථෙරං දිස්වා උදකඤ්ච පත්තධොවනසාඛඤ්ච අදාසි.

ථෙරොපි ලෙණද්වාරෙන සකට සමීපගාමි මග්ගං මාපෙත්වා ඉමිනා මග්ගෙන ගච්ඡ උපාසකාති ආහ. සො ථෙරං වන්දිත්වා තෙන මග්ගෙන ගච්ඡන්තො ලෙණද්වාරං පත්වා සමන්තා ලෙණං ඔලොකෙන්තො තං රජතරාසිං දිස්වා රජතපිණ්ඩං ගහෙත්වා වාසියා ඡින්දිත්වා රජතභාවං ඤත්වා මහන්තං සජ්ඣපිණ්ඩං ගහෙත්වා සකට සන්තිකං ගන්ත්වා තිණොදක සම්පන්නෙ ඨානෙ සකටානි නිවෙසෙත්වා ලහුං අනුරාධපුරං ගන්ත්වා රඤ්ඤො දස්සෙත්වා තමත්ථං නිවෙදෙසි රාජා තස්සාපි යථාරහං සක්කාරං කාරෙසි.

තදන්තරං අඤ්ඤම්පි සාසනං ආහරිංසු නගරතො පච්ඡිම දිසාභාගෙ පඤ්ච යොජන මත්ථකෙ ඨානෙ උරුවෙල පබ්බත මහාමලකමත්තා පවාළ මිස්සකා සට්ඨී සකටප්පමාණමුත්තා සමුද්දතො ථලමුග්ගමිංසු කෙවට්ටා දිස්වා රාජාරහං වත භණ්ඩං උප්පන්නන්ති රාසිං කත්වා ආරක්ඛං දත්වා පාතිං පූරෙත්වා ආගන්ත්වා රඤ්ඤො දස්සෙත්වා තමත්ථං නිවෙදෙසුං. රාජා තෙසම්පි යථාරහං සක්කාරං කාරෙසි.

පුන අඤ්ඤං සාසනං ආහරිංසු නගරතො පච්ඡිමුත්තර කණ්ණෙ සත්තයොජන මත්ථකෙ ඨානෙ පෙළිවාපි ගාමස්ස වාපියා ඔතිණ්ණ කණ්දරෙ පුලින පුට්ඨෙ නිසදපොතප්පමාණ දීසතො විදත්ථිචතුරඞ්ගුලා උම්මාපුප්ඵවණ්ණා චත්තාරො මහාමණී උප්පජ්ජිංසු. අථෙකො මත්තො නාම සුනබලුද්දො සුනබෙ ගහෙත්වා තත්ථ විචරන්තො තං ඨානං පත්වා දිස්වා රාජාරහං වත භණ්ඩන්ති වාලිකාහි පටිච්ඡාදෙත්වා ආගන්ත්වා රඤ්ඤො නිවෙදෙසි. රාජා තස්සාපි යථාරහං සක්කාරං කාරෙසි. එවං රාජා ථූපත්ථාය උප්පන්නානි ඉට්ඨකාදීනි තදහෙව අස්සොසි ඉට්ඨක රජතානං උප්පන්නට්ඨානං තෙනෙව නාමං ලභි.

ථූපසාධන ලාභකථා

20. අථ රාජා ථූපත්ථාය උප්පන්නානි සුවණ්ණාදීනි ආහරාපෙත්වා භණ්ඩාගාරෙසු රාසිං කාරෙසි තතො සබ්බසම්භාරෙ සමත්තෙ විසාඛ පුණ්ණමුපොසථදිවසෙ පත්ත විසාඛ නක්ඛත්තෙ මහාථූපකරණත්ථාය භූමිපරිකම්මං ආරභි. රාජා ථූපට්ඨානෙ පතිට්ඨාපිතං සිලාථූපං හරාපෙත්වා ථිරභාවත්ථාය සමන්තතො හත්ථිපාකාර පරියන්තං ගම්භීරතො සතරතනප්පමාණං භූමිං ඛනාපෙත්වා පංසුං අපනෙත්වා යොධෙහි ගුළපාසාණෙ අත්ථරාපෙත්වා කම්මාරකූටෙහි ආහනාපෙත්වා චුණ්ණවිචුණ්ණෙ කාරෙසි.

තතො චම්මවිනද්ධෙහි පාදෙහි මහා හත්ථීහි මද්දාපෙත්වා පාසාණකොට්ටිමස්සුපරි නවනීත මත්තිකං අත්ථරාපෙසි. ආකාස ගඞ්ගායහි තිපතිතට්ඨානෙ උදකබින්දූනි උග්ගන්ත්වා සමන්තා තිංස යොජනප්පමාණපදෙසෙ පතන්ති යත්ථ සයඤ්ජාතසාලී උප්පජ්ජන්ති තං ඨානං නිච්චමෙව තින්තත්තා තින්තසීසකොළං නාම ජාතං. තත්ථ මත්තිකා සුඛුමුත්තා නවනීත මත්තිකාති වුච්චති.

තං තතො ඛීණාසවා සාමණෙරා ආහරන්ති තාය සබ්බත්ථ මත්තිකාකිච්චන්ති ඤාතබ්බං. මත්තිකොපරි ඉට්ඨකා අත්ථරාපෙසි. ඉට්ඨකොපරි ඛරසුකම්මං, තස්සොපරිකුරුවින්දපාසාණං, තස්සොපරිඅයොජාලං, තස්සොපරි ඛීණාසව සාමණෙරෙහි හිමවන්තතො ආහටං සුගන්ධමරුම්බං, තස්සොපරි ඛීරපාසාණං, තස්සොපරි ඵලිකපාසාණං, තස්සොපරි සිලං අත්ථරාපෙසි. සබ්බමත්තිකාකිච්චෙ නවනීතමත්තිකා එව අහොසි.

සිලාසන්ථාරොපරි රසොදක සන්තින්තෙන කපිත්ථ නියාසෙන අට්ඨඞ්ගුලබහලතම්බලොහපට්ටං, තස්සොපරි තිලතෙලයන්තින්තාය මනොසිලාය සත්තඞ්ගුල බහලං රජතපට්ටං අත්ථරාපෙසි එවං රාජා සබ්බාකාරෙන භූමිපරිකම්මං කාරාපෙත්වා ආසාළ්හි සුක්කපක්ඛස්ස චාතුද්දස දිවසෙ භික්ඛුසඞ්ඝා සන්නිපාතෙත්වා එවමාහ. ස්වෙ පුණ්ණමුපොසථදිවසෙ උත්තරාසාළ්හ නක්ඛත්තෙන මහාචෙතියෙ මඞ්ගලිට්ඨකං පතිට්ඨාපෙස්සාමි ස්වෙ ථූපට්ඨානෙ සබ්බො සඞ්ඝො සන්නිපතතූති නගරෙ භෙරිං චරාපෙසි මහාජනො උපොසථිකො හුත්වා ගන්ධමාලාදීනි ගහෙත්වා ථූපට්ඨානෙ සන්නිපතතූති.

තතො විසාඛසිරි දෙවනාමකෙ ද්වෙ අමච්චෙ ආණාපෙසි. තුම්හෙ ගන්ත්වා මහා චෙතියට්ඨානං අලඞ්කරොථාති. තෙ ගන්ත්වා සමන්තතො රජතපට්ටවණ්ණවාලුකං ඔකිරාපෙත්වා ලාජපඤ්චමකානි පුප්ඵානි විකිරිත්වා කදලිතොරණං උස්සාපෙත්වා පුණ්ණඝටෙ ඨපාපෙත්වා මණිවණ්ණෙ වෙළුම්හි පඤ්චපණ්ණධජං බන්ධාපෙත්වා ගන්ධසම්පන්නානි නානාවිධ කුසුමානිසණ්ථරාපෙත්වා නානාප්පකාරෙහි තං ඨානං අලඞ්කරිංසු.

අථ රාජා සකලනගරඤ්ච විහාරගාමි මග්ගඤ්ච අලඞ්කාරාපෙසි පභාතාය රත්තියා නගරෙ චතූසු ද්වාරෙසු මස්සු කම්මත්ථාය නහාපිතෙ, නහාපනත්ථායනහාපනකෙ, අලඞ්කාරත්ථාය කප්පකෙච නානාවිරාග වත්ථ ගන්ධමාලාදීනි ච සූපබ්‍යඤ්ජන සම්පන්නානි මධුරභත්තානි ච ඨපාපෙත්වා සබ්බෙ නගරා ච ජානපදා ච යථාරුචිං මස්සුකම්මං කාරෙත්වා නහාත්වා භුඤ්ජිත්වා වත්ථාභරණාදීහි අලඞ්කරිත්වා මහාචෙතියට්ඨානං ආගච්ඡන්තූති ආයුත්තකෙහි ආරොචාපෙසි.

සයම්පි සබ්බාභරණ විභූසිතො චත්තාලීස පුරිස සහස්සෙහි සද්ධිං උපොසකො හුත්වා අනෙකෙහි සුමණ්ඩිත පසාධිතෙහි අමච්චෙහි ගහිතාරක්ඛො අලඞ්කතාහි දෙවකඤ්ඤූ පමාහි නාටකිත්ථීහි පරිවුතො අමරගණ පරිවුතො දෙවරාජා විය අත්තනො සිරිසම්පත්තිහා මහාජනං තොසයන්තො අනෙකෙහි තුරිය සඞ්ඝුට්ඨෙහි වත්තමානෙහි අපරණ්හෙ මහාථූපට්ඨානං උපගඤ්ඡි. මහා චෙතියට්ඨාන මඞ්ගලත්ථාය පුටබද්ධානි වත්ථානි අට්ඨුත්තර සහස්සං ඨපාපෙසි. චතූසු පස්සෙසු වත්ථරාසිං කාරෙසි තෙල-මධු-සක්කර-ඵාණිතාදීනි ච ඨපාපෙසි.

අථ නානාදෙසතො බහූ භික්ඛූ ආගමිංසු රාජගහා සමන්තා ඉන්දගුත්තත්ථෙරො නාම අසීති භික්ඛුසහස්සානි ගහෙත්වා ආකාසෙනාගඤ්ඡි තථා බාරාණසියං ඉසිපතනෙ මහා විහාරතො ධම්මසෙනත්ථෙරො නාම ද්වාදස භික්ඛුසහස්සානි. සාවත්ථියං ජෙතවන විහාරතො පියදස්සි නාම ථෙරො සට්ඨි භික්ඛු සහස්සානි වෙසාලියං මහා වනතො බුද්ධරක්ඛිතත්ථෙරො අට්ඨාරස භික්ඛු සහස්සානි, කොසම්බියං ඝොසිතාරාමතො මහාධම්මරක්ඛිතත්ථෙරො තිංස භික්ඛුසහස්සානි. උජ්ජෙනියං දක්ඛිණගිරි මහා විහාරතො ධම්මරක්ඛිතත්ථෙරො චත්තාලීස භික්ඛුසහස්සානි- පාටලිපුත්තෙ අසොකාරාමතො මිත්තිණ්ණත්ථෙරො භික්ඛූනං සතසහස්සානි සට්ඨිඤ්ච සහස්සානි ගන්ධාර රට්ඨතො අත්තින්න ථෙරො නාම භික්ඛූනං ද්වෙ සතසහස්සානි අසීතිඤ්ච සහස්සානි. මහාපල්ලව භොගතො මහාදෙවත්ථෙරො භික්ඛූනං චත්තාරි සතසහස්සානි සට්ඨිඤ්ච සහස්සානි යොනකරට්ඨෙ අලසන්දා නගරතො යොනක ධම්මරක්ඛිතත්ථෙරො තිංස භික්ඛු සහස්සානි. වින්ධාටවිවත්තනිය සෙනාසනතො උත්තරත්ථෙරො අසීති භික්ඛුසහස්සානි. මහාබොධිමණ්ඩ විහාරතො චිත්තගුත්තත්ථෙරො තිංස භික්ඛුසහස්සානි වනවාසිභොගතො චන්දගුත්තත්ථෙරො අසීති භික්ඛුසහස්සානි. කෙලාස මහාවිහාරතො සූරියගුත්තත්ථෙරො ඡන්නවුති සහස්සානි ගහෙත්වා ආකාසෙනාගඤ්ඡි.

“භික්ඛූනං දීපවාසීනං-ආගතානඤ්ච සබ්බසො,
ගණනාය පරිච්ඡෙදො-පොරාණෙහි න භාසිතො;

සමාගතානං භික්ඛූනං-සබ්බෙසං තං සමාගමෙ,
වුත්තා ඛීණාසවායෙව-තෙ ඡන්නවුති කොටියො;’’

අථ සඞ්ඝො පරික්ඛිත්ත පවාළවෙදිකා විය මජ්ඣෙ රඤ්ඤො ඔකාසෙ ඨපෙත්වා අඤ්ඤමඤ්ඤං අසට්ටෙත්වා අට්ඨාසි. පාචීනපස්සෙ බුද්ධරක්ඛිතනාමකො ඛීණාසාවත්ථෙරො අත්තනාසදිසනාමකෙ පඤ්චසතඛීණාසවෙ ගහෙත්වා අට්ඨාසි. තථා දක්ඛිණපස්සෙ පච්ඡිමපස්සෙ උත්තරපස්සෙ ච ධම්මරක්ඛිත - සඞ්ඝරක්ඛිත - ආනන්‍ද නාමකා ඛීණාසවත්ථෙරා අත්තනා සදිසනාමකෙ පඤ්චපඤ්චසත ඛීණාසවෙ ගහෙත්වා අට්ඨංසු පියදස්සි නාම ඛීණාසවත්ථෙරො මහාභික්ඛුසඞ්ඝං ගහෙත්වා පුබ්බුත්තර කණ්ණෙ අට්ඨාසි.

රාජා කිර සඞ්ඝමජ්ඣං පවිසන්තොයෙව සචෙ මයා කයිරමානං චෙතියකම්මං අනන්තරායෙන නිට්ඨං ගච්ඡති පාචීන-දක්ඛිණ-පච්ඡිම-උත්තරපස්සෙසු බුද්ධරක්ඛිත-ධම්මරක්ඛිත-සඞ්ඝරක්ඛිත-ආනන්‍ද නාමකා ථෙරා අත්තනාසදිසනාමකෙ පඤ්චපඤ්චසතභික්ඛූ ගහෙත්වා තිට්ඨන්තු පියදස්සි නාම ථෙරො පුබ්බුත්තරකණ්ණෙ භික්ඛුසඞ්ඝං ගහෙත්වා තිට්ඨතූති චින්තෙසි. ථෙරාපි රඤ්ඤො අධිප්පායං ඤත්වා තථා ඨිතාති වදන්තී සිද්ධත්ථෙරො පන මඞ්ගලො-සුමනො-පදුමො-සීවලි-චණ්දගුත්තො-සූරියගුත්තො-ඉණ්දගු- ත්තො-සාගරො-චිත්තසෙනො -ජයසෙනො-අචලොති ඉමෙහි එකාදසහි ථෙරෙහි පරිවුතො පුණ්ණඝටෙ පූරතො කත්වා පුරත්ථාභිමුඛො අට්ඨාසි.

අථ රාජා තථා ඨිතං භික්ඛුසඞ්ඝං දිස්වා පසන්නචිත්තො ගණ්ධමාලාදීහි පූජෙත්වා පදක්ඛිණං කත්වා චතූසු ඨානෙසු වන්දිත්වා පුණ්ණඝටට්ඨානං පවිසිත්වා සුවණ්ණඛීලෙ පටිමුක්කංරජතමයං පරිබ්භමන දණ්ඩං විජ්ජමානමාතාපිතූනං උභතො සුජාතෙන සුමණ්ඩිත පසාධිතෙන අභිමඞ්ගල සම්මතෙන අමච්චපුත්තෙන ගාහාපෙත්වා මහන්තං චෙතියාවට්ටං කාරෙතුං ආරභි. තථා කාරෙන්තං පන සිද්ධත්ථත්ථෙරො නිවාරෙසි. එවං කිරස්ස අහොසි - යදි මහාරාජා මහන්තං චෙතියං කරොති, අනිට්ඨිතෙයෙව මරිස්සති අනාගතෙ දුප්පරිහරියඤ්ච භවිස්සතීති. තස්මිං ඛණෙ භික්ඛුසඞ්ඝො මහා රාජ ථෙරො පාණ්ඩිතො, ථෙරස්ස වචනං කාතුං වට්ටතීති ආහ.

රාජා භික්ඛුසඞ්ඝස්ස අධිප්පායං ඤත්වා ථෙරො කරොතීති මඤ්ඤමානො කීදිසං භන්තෙ පමාණං කරොමීති ආහ. ථෙරො මම ගතගතට්ඨානතො චෙතියාවට්ටං කරොහීති වත්වා උපදිසන්තො ආවිජ්ඣිත්වා අගමාසි. රාජා ථෙරස්ස වුත්තනයෙන චෙතියාවට්ටං කාරෙත්වා ථෙරං උපසඞ්කමිත්වා නාමං පුච්ඡිත්වා ගණ්ධමාලාදීහි පූජෙත්වා චම්බත්වා පරිවාරෙත්වා ඨිතෙ සෙස එකාදස ථෙරෙ ච උපසඞ්කමිත්වා පූජෙත්වා වණ්දිත්වා තෙසං නාමානි ච පුච්ඡිත්වා පරිබ්භමන දණ්ඩගාහකස්ස අමච්ච පුත්තස්ස නාම පුච්ඡි.

අහං දෙව සුප්පතිට්ඨිත බ්‍රහ්මා නාමාති වුත්තෙ තව පිතා කිං නාමොති පුච්ඡිත්වාන නණ්දිසෙනො නාමාති වුත්තෙ මාතුනාමං පුච්ඡි. සුමනාදෙවී නාමාති වුත්තෙ සබ්බෙසං නාමානි අභිමඞ්ගලසම්මතානි, මයා කයරමානං චෙතියකම්මං අවස්සං නිට්ඨානං ගච්ඡතීති හට්ඨො අහොසි, තතො රාජා මජ්ඣෙ අට්ඨ සුවණ්ණඝටෙ රජතඝටෙ ච ඨපාපෙත්වා තෙ පරිවාරෙත්වා අට්ඨුත්තරසයස්ස පුණ්ණඝටෙ ඨපාපෙසි.

අථ අට්ඨ සුවණ්ණිට්ඨකා ඨපාපෙසි. තාසු එකෙකං පරිවාරෙත්වා අට්ඨුත්තරසත අට්ඨුත්තරසත රජතිට්ඨකායො. අට්ඨුත්තරසත අට්ඨුත්තරසත වත්ථානි ච ඨපාපෙසි. අථ සුප්පතිට්ඨිත බ්‍රහ්මනාමෙන අමච්චපුත්තෙන එකං සුවණ්ණිට්ඨකං ගාහාපෙත්වා තෙන සදිස නාමෙහි ච ජීවමානක මාතාපිතූහි සත්තහි අමච්චපුත්තෙහි සෙස සත්තිට්ඨකායො ගාහාපෙසි.

තස්මිං ඛණෙ මිත්තත්ථෙරො නාම පුරත්ථිම දිසාභාගෙ පරිබ්භමිත ලෙඛාය භූමියං ගණ්ධපිණ්ඩං ඨපෙසි. ජයසෙනත්ථෙරො නාම උදකං ආසිඤ්චිත්වා සන්තින්තෙත්වා සමං අකාසි. සුප්පතිට්ඨිතබ්‍රහ්මා භද්ද නක්ඛත්තෙන එවං නානාවිධ මඞ්ගලානිසඞ්ඛතට්ඨානෙ පඨමං මඞ්ගලිකට්ඨකං පතිට්ඨාපෙසි. සුමනත්ථෙරොනාම ජාතිසුමනපුප්ඵෙහි තං පූජෙසි. තස්මිං ඛණෙ උදකපරියන්තං කත්වා මහාපථවි කම්පො අහොසි. එතෙනෙව නයෙන සෙස සත්තිට්ඨකායොපි පතිට්ඨාපෙසුං.

තතො රාජා රජතිට්ඨකායොපි පතිට්ඨාපෙත්වා ගණ්ධමාලාදීහි පූජෙත්වා මඞ්ගලවිධානං නිට්ඨාපෙත්වා සුවණ්ණපෙලායපුප්ඵානි ගාහාපෙත්වා පාචීනපස්සෙ භික්ඛුසඞ්ඝස්ස පුරතො ඨිතං මහා බුද්ධරක්ඛිතත්ථෙරං උපසඞ්කමිත්වා ගණ්ධමාලාදීහි පූජෙත්වා වණ්දිත්වා ථෙරස්ස පරිවාරෙත්වා ඨිත භික්ඛූනඤ්ච නාමානි පුච්ඡිත්වා තතො දක්ඛිණපස්සෙ ඨිතං මහාධම්මරක්ඛිතත්ථෙරං පච්ඡිමපස්සෙ ඨිතං මහාසඞ්ඝරක්ඛිතත්ථෙරං උත්තරපස්සෙ ඨිතං ආනණ්දත්ථෙරඤ්ච උපසඞ්කමිත්වා ගණ්ධමාලාදීහි පූජෙත්වා පඤ්චපතිට්ඨිතෙන වණ්දිත්වා තථෙව නාමානි පුච්ඡිත්වා පුබ්බුත්තර කණ්ණං ගන්ත්වා තත්ථ ඨිතං පියදස්සි මහාථෙරං වණ්දිත්වා පූජෙත්වා නාමානි පුච්ඡිත්වා සන්තිකෙ අට්ඨාසි.

ථෙරො මඞ්ගලං වඩ්ඪෙන්තො රඤ්ඤො ධම්මං දෙසෙසි. මඞ්ගලපරියොසානෙ සම්පත්ත ගිහිපරිසාසු චත්තාලීස සහස්සානි අරහන්තො පතිට්ඨහිංසු. චත්තාලීස සහස්සානි සොතාපත්තිඵලො සහස්සං සකදාගාමිඵලෙ, සහස්සං අනාගාමිඵලෙ, භික්ඛූනං පන අට්ඨාරසසහස්සානි අරහත්තං පාපුණිංසු. භික්ඛුනීනං චතුද්දස සහස්සානීති.

ථූපාරම්භ කථා

21. තතො රාජා භික්ඛුසඞ්ඝං වන්දිත්වා යාව මහාචෙතියං නිට්ඨාතිනාව මෙ භික්ඛුසඞ්ඝො භික්ඛං ගණ්හාතූති ආහ. භික්ඛූ නාධිවාසෙසු, අනුපුබ්බෙන යාචන්තො උපල්ලභික්ඛූනං සත්තාහං අධිවාසනං ලභිත්වා ථූපට්ඨානස්ස සමන්තතො අට්ඨාරසසු ඨානෙසු මණ්ඩපෙ කාරයිත්වා භික්ඛුසඞ්ඝං නිසීදාපෙත්වා සත්තාහං මහාදානං දත්වා සබ්බෙසංයෙව තෙල-මධු-පාණිතාදි භෙසජ්ජං දත්වා භික්ඛුසඞ්ඝං විස්සජ්ජෙසි තතො නගරෙ භෙරිංචාරාපෙත්වා සබ්බෙ ඉට්ඨක වඩ්ඪකි සන්නිපාතෙසි. තෙ පඤ්චසතමත්තා අහෙසුං.

තෙසු එකො අහං රඤ්ඤො චිත්තං ආරාධෙත්වා මහාචෙතියං කාතුං සක්කොමීති රාජානං පස්සි රාජා කථං කරොසීති පුච්ඡි. අහං දෙව පෙසිකානං සතං ගහෙත්වා එකාහං එකං පංසුසකටං ඛෙපෙත්වා කම්මං කරොමීති ආහ. රාජා එවං සති පංසුරාසිකං භවිස්සති. තිණරුක්ඛාදීනි උප්පජ්ජිස්සන්ති අද්ධානං නප්පවත්තතීති තං පටිබාහි.

අඤ්ඤො අහං පුරිසසතං ගහෙත්වා එකාහං එකං පංසුගුම්බං ඛෙපෙත්වා කම්මං කරොමීති ආහ.

අඤ්ඤො පංසූනං පඤ්චම්මණානි ඛෙපෙත්වා කම්මං කරොමීති ආහ.

අඤ්ඤො ද්වෙ අම්මණානි ඛෙපෙත්වා කම්මං කරොමීති ආහ. තෙපි රාජා පටිබාහියෙව.

අථ අඤ්ඤො පණ්ඩිතො ඉට්ඨක වඩ්ඪකී අහං දෙව උදුක්ඛලෙ කොට්ටෙත්වා සුප්පෙහි වට්ටෙත්වා නිසදෙපිංසිත්වා පංසූනං එකම්මණං එකාහෙනෙව ඛෙපෙත්වා පෙසිකානං සතං ගහෙත්වා කම්මං කරොමීති ආහ.

රාජා එවං සති මහාචෙතියෙ තිණාදීනි න භවිස්සන්ති චිරට්ඨීතිකඤ්ච භවිස්සතීති සම්පටිච්ඡිත්වා පුන පුච්ඡි-කිං සණ්ඨානං පන කරිස්සසීති.

තස්මිං ඛණෙ විස්සකම්ම දෙවපුත්තො වඩ්ඪකිස්ස සරීරෙ අධිමුච්චි. වඩ්ඪකී සුවණ්ණපාතිං පූරෙත්වා උදකමාහරාපෙත්වා පාණිනා උදකං ගහෙත්වා උදකපිට්ඨීයං ආහනි. ඵලිකසට සදිසං මහන්තං උදකබුබ්බුලං උය්ඨාසි. දෙව ඊදිසං කරොමීති ආහ.

රාජා සාධූති සම්පටිච්ඡිත්වා තස්ස සහස්සග්ඝනකං සාටක යුගලං, සහස්සග්ඝනකංයෙව පුණ්ණකං නාම සුවණ්ණාලඞ්කාරං සහස්සග්ඝනකා පාදුකා, ද්වාදස කහාපන සහස්සානි ච දත්වා අනුරූපට්ඨානෙ ගෙහඤ්ච ඛෙත්තඤ්ච දාපෙසි.

තතො රාජාරත්තිභාගෙ චින්තෙසි කථං නාම මනුස්සෙ අපීලෙත්වා ඉට්ඨකා ආහරාපෙය්‍යන්ති දෙවතා රඤ්ඤො චිත්තං ඤත්වා චෙතියස්ස චතුසු ද්වාරෙසු එකෙකදිවසප්පහොණකං කත්වා තස්සායෙව රත්තියා ඉට්ඨකාරාසිං අකංසු විභාතාය රත්තියා මනුස්සා දිස්වා රඤ්ඤො ආරොචෙසුං. රාජා තුස්සිත්වා වඩ්ඪකිං කම්මෙ පට්ඨපෙසි. දෙවතා එතෙනෙව නයෙන යාව මහාචෙතියස්ස නිට්ඨානං තාව එකෙකස්ස දිවසස්ස පහොණකං කත්වා ඉට්ඨකා ආහරිංසු. සකලදිවසභාගෙ කම්මං කතට්ඨානෙ මත්තිකා ඉට්ඨක චුණ්ණං වාපි න පඤ්ඤායති. රත්තියං දෙවතා අන්තරධාපෙන්ති.

අථ රාජා මහාචෙතියෙකම්මකාරායචතුපරිසායහත්ථ කම්මමූලත්ථංචතුසු ද්වාරෙසු එකෙකස්මිං ද්වාරෙ සොළස කහාපන සහස්සානි වත්ථාලඞ්කාර-ගණ්ධ-මාල-තෙල-මධු-පාණිත-පඤ්චකටුක භෙසජ්ජානි නානාවිධ සූපව්‍යඤ්ජන සංයුත්තං භත්තං යාගුඛජ්ජකාදීනි අට්ඨවිධ කප්පියය පානකානි පඤ්චවිධ මුඛවාස සහිත තාම්බූලානි ච ඨපාපෙත්වා මහාචෙතියෙ කම්මං කරොන්තාගහට්ඨා වා පබ්බජිතා වා යථාජ්ඣාසයං ගණ්හන්තු මූලං අගහෙත්වා කම්මං කරොන්තානං කාතුං න දෙථාති ආණාපෙසි.

අථෙකො ථෙරො චෙතියකම්මෙ සහාය භාවං ඉච්ඡන්තො කම්මකරණට්ඨානෙ මත්තිකා සදිසං කත්වා අත්තානං අභිසඞ්ඛතං මත්තිකා පිණ්ඩං එකෙන හත්ථෙන ගහෙත්වා අඤ්ඤෙන මාලා ගහෙත්වා මහාචෙතියඞ්ගණං ආරුය්හ රාජකම්මිකෙ වඤ්චෙත්වා වඩ්ඪකිස්ස අදාසි. සො ගණ්හන්තොව පකතිමත්ති කා නා භවතීති ඤත්වා ථෙරස්ස මුඛං ඔලොකෙසි තස්සාකාරං ඤත්වා තත්ථ කොලාහල මහොසි අනුක්කමෙන රාජා සුත්වා ආගන්ත්වා වඩ්ඪකිං පුච්ඡි- තුය්හං කිර භණෙ එකො භික්ඛු අමූලක මත්තිකාපිණ්ඩං අදාසීති.

සො එවමාහ-යෙභුය්‍යෙන අය්‍යා එකෙන හත්ථෙන පුප්ඵං එකෙන මත්තිකාපිණ්ඩෙ ගහෙත්වා ආහරිත්වා දෙන්ති තෙනාහං අජානිත්වා කම්මෙ උපනෙසිං ‘‘අයං පන ආගන්තුකො, අයං නෙවාසිකොති එත්තකං ජානාමීති.‘‘තෙන හි තං ථෙරං ඉමස්ස දස්සෙහීති එකං මහල්ලක බලත්ථං වඩ්ඪකිස්ස සන්තිකෙ ඨපෙසි වඩ්ඪකී පුන ආගතකාලෙ තං ථෙරං බලත්ථස්ස දස්සෙසි සො තං සඤ්ජානිත්වා රඤ්ඤො ආරොචෙසි.

රාජා තස්ස සඤ්ඤං අදාසි. තො ත්වං තයො ජාතිසුමන මකුලකුම්භෙ මහාබොධි අඞ්ගණෙ රාසිං කත්වා ගණ්ඨඤ්ච ඨපෙත්වා මහාබොධි අඞ්ගණං ගත කාලෙ ආගන්තුකස්ස ථෙරස්ස පූජනත්ථාය රඤ්ඤො දාපිතං ගණ්ධමාලාන්ති වත්වා දෙහීති. බලත්ථො රඤ්ඤො වුත්තනයෙනෙව තස්ස බොධි අඞ්ගණං ගත කාලෙ තං ගණ්ධමාලං අදාසි.

සොපි සොමනස්සප්පත්තො හුත්වා සෙලසණ්ථරං ධොවිත්වා ගණ්ධෙන පරිභණ්ඩං කත්වා සිලාසණ්ථරං කත්වා පුප්ඵං පූජෙත්වා චතුසු ඨානෙසු වණ්දිත්වා පාචීනද්වාරෙ අඤ්ජලිං පග්ගය්හ පීතිං උප්පාදෙත්වා පුප්ඵ පූජං ඔලොකෙන්තො අට්ඨාසි.

බලත්ථො තස්මිං කාලෙ තං ථෙරං උපසඞ්කමිත්වා වණ්දිත්වා එවමාහ. භන්තෙ තුම්හාකං චෙතියකම්මෙ සහායභාවත්ථාය දින්නස්ස අමූලක මත්තිකාපිණ්ඩස්ස මූලං දින්නභාවං රාජා ජානාපෙති අත්තනො වණ්දනෙන වණ්දාපෙතීති. තං සුත්වා ථෙරො අනත්තමනො අහොසි. බලත්ථො තිට්ඨන්තු භන්තෙ තයො සුමන මකුල කුම්භාතත්තකානෙව සුවණ්ණපුප්ඵානිපි එතං මත්තිකපිණ්ඩං නාග්ඝන්ති. චිත්තං පසාදෙථ භන්තෙති පක්කාමි.

තදා කොට්ඨිවාලජනපදෙ පියඞ්ගල්ල විහාරවාසී එකො ථෙරො ඉට්ඨකවඩ්ඪකිස්ස ඤාතකො අහොසි. සො ආගන්ත්වා වඩ්ඪකිනා සද්ධිං මන්තෙත්වා දීඝ බහල කිරියතො ඉට්ඨකප්පමාණං ජානිත්වා ගන්ත්වා සහත්ථෙනෙව සක්කච්චං මත්තිකං මද්දිත්වා ඉට්ඨකං කත්වා පචිත්වා පත්තත්ථවිකාය පක්ඛිපිත්වා පච්චාගන්ත්වා එකෙන හත්ථෙන රඤ්ඤො ඉට්ඨකං එකෙන පුප්ඵං ගහෙත්වා අත්තනො ඉට්ඨකාස සද්ධිං රඤ්ඤො ඉට්ඨකං අදාසි. වඩ්ඪකී ගහෙත්වා කම්මෙ උපනෙසි.

ථෙරො සඤ්ජාත පීති සොමනස්සො මහාචෙතියෙ කම්මං කරොන්තො ඉට්ඨ කසාලපරිවෙණෙ වසති තස්ස තං කම්මං පාකටං අහොසි. රාජා වඩ්ඪකිං පුච්ඡි-භණෙ එකෙන කිර අයොයන අමූලික ඉට්ඨකා දින්නාති. සච්චං දෙව, එකෙන අයොයන දින්න ඉට්ඨකා අම්හාකං ඉට්ඨකාය සදිසාති කම්මෙ උපනෙසින්ති ආහ. පුන තං ඉට්ඨකං සඤ්ජානාසීති රඤ්ඤා වුත්තෙ ඤාතකානුග්ගහෙන න ජානාමීති ආහ.

රාජා යදි එවං තං ඉමස්ස දන්නෙහීති බලත්ථං ඨපෙසි සො තං පුබ්බෙ විය බලත්ථස්ස දස්සෙසි. බලත්ථො පරිවෙණං ගන්ත්වා සන්තිකෙ නිසීදිත්වා පටිසණ්ථාරං කත්වා භන්තෙ තුම්හෙ ආගන්තුකා නෙවාසිකාති පුච්ඡි. ආගන්තුකොම්හි උපාසකාති. කතර රට්ඨවාසිකො භන්තෙති කොට්ඨිවාලජනපදෙ පියඞ්ගල්ල විහාරවාසිම්හි උපාසකාති ඉධෙව වසථ ගච්ඡථාති. ඉධ න වසාම අසුකදිවසෙ ගච්ඡාමාති ආහ. බලත්ථොපි අහම්පි තුම්හෙහි සද්ධිං ආගමිස්සාමි. මය්හම්පි ගාමො එතස්මිංයෙව ජනපදෙ අසුක ගාමො නාමාති ආහ. ථෙරො සාධූති සම්පටිච්ඡි. බලත්ථො තං පවත්තිං රඤ්ඤො නිවෙදෙසි.

රාජා බලත්ථස්ස සහස්සග්ඝනකං වත්ථයුගලං මහග්ඝං රත්තකම්බලං උපාහනයුගං සුගණ්ධතෙලනාළිං අඤ්ඤඤ්ච බහුං සමණපරික්ඛාරං ථෙරස්ස දෙහීති දාපෙසි සොපි පරික්ඛාරං ගහෙත්වා පරිවෙණං ගන්ත්වා ථෙරෙන සද්ධිං රත්තිං වසිත්වා පාතො සද්ධිංයෙව නික්ඛමිත්වා අනුපුබ්බෙන ගන්ත්වා පියඞ්ගල්ල විහාරස්ස දිස්සමානෙ ඨානෙ සීතච්ඡායාය ථෙරං නිසීදාපෙත්වා පාදෙ ධොවිත්වා ගණ්ධතෙලෙන මක්ඛෙත්වා ගුළොදකං පායෙත්වා උපාහනං පටිමුඤ්චිත්වා ඉදං මෙ පරික්ඛාරං කුලූපගථෙරස්සත්ථාය ගහිතං, ඉදානි තුම්හාකං දම්මි, ඉදං පන සාටකයුගං මම පුත්තස්ස මඞ්ගලත්ථාය ගහිතං, තුම්හෙ චීවරං කත්වා පාරුපථාති වත්වා ථෙරස්ස පාදමූලෙ ඨපෙසි.

ථෙරො සාටකයුගං පත්තත්ථවිකාය පක්ඛිපිත්වා සෙසපරික්ඛාරං භණ්ඩිකං කත්වා උපාහනං ආරුය්හං කත්තරයට්ඨිං ගහෙත්වා මග්ගං පටිපජ්ජි. බලත්ථො තෙන සද්ධිං ථොකං ගන්ත්වා ''තිට්ඨථ භන්තෙ, මය්හං අයං මග්ගො''ති වත්වා පුබ්බෙ වුත්තනයෙනෙව රඤ්ඤො සාසනං ථෙරස්ස ආරොචෙසි

ථෙරො තං සුත්වා මහන්තෙන පරක්කමෙන කතකම්මං අකතං විය ජාතන්ති දොමනස්සප්පත්තො හුත්වා අස්සුධාරං පවත්තෙත්වා'උපාසක තව පරික්ඛාරං ත්වමෙව ගණ්හාහී''ති ඨිතකොව සබ්බාපරික්ඛාරං ඡඩ්ඩෙසි බලත්ථො කිං නාම භන්තෙ වදථ එස රාජා තුය්හං භවග්ගප්පමාණං කත්වා පච්චයං දෙන්තොපි තව ඉට්ඨකානුරූපං කාතුං න සක්කොති. කෙවලං පන මහාචෙතියෙ කම්මං අඤ්ඤෙසං අපත්තකං කත්වා කරොමීති අධිප්පායෙන එවං කාරෙති තුම්හෙ පන භන්තෙ අත්තනා ලද්ධපරික්ඛාරං ගහෙත්වා චිත්තං පසාදෙථාති වත්වා ථෙරං සඤ්ඤාපෙත්වා පක්කාමි. ඉමස්මිං පන චෙතියෙ භතියා කම්මං කත්වා චිත්තං පසාදෙත්වා සග්ගෙ නිබ්බත්ත සත්තානං පමාණං නත්ථි.

තාවතිංස භවනෙ කිර නිබ්බත්ත දෙවධීතරො අත්තනො සම්පත්තිං ඔලොකෙත්වා කෙන නු කො කම්මෙන ඉමං සම්පත්තිං ලභිම්හාති ආවජ්ජමානා මහාචෙතියෙ භතියා කම්මං කත්වා ලද්ධභාවං ඤත්වා භතියා කතකම්මස්සාපි ඵලං ඊදිසං, අත්තනො සන්තකෙන කම්මඵලං සද්දහිත්වා කතකම්මස්ස ඵලං කීදිසං භවිස්සතීති චින්තෙත්වා දිබ්බගණ්ධමාලං ආදාය රත්තිභාගෙ ආගන්ත්වා පූජෙත්වා චෙතියං වණ්දන්ති.

තස්මිං ඛණෙ භාතිවඞ්කවාසී මහාසීවත්ථෙරො නාම චෙතියං වණ්දනත්ථාය ගතො, තා වණ්දන්තියො දිස්වා මහාසත්තපණ්ණිරුක්ඛසමීපෙ ඨිතො තාසං යථාරුචිං වණ්දිත්වා ගමනකාලෙ පුච්ඡි? තුම්හාකං සරීරාලොකෙන

සකලතම්බපණ්ණිදීපො එකාලොකො, කිං කම්මං කරිත්ථාති භන්තෙ අම්හාකං සන්තකෙ කතකම්මං නාම නත්ථී ඉමස්මිං චෙතියෙ මනං පසාදෙත්වා හතියා කම්මං කරිම්හාති ආහංසු එවං බුද්ධසාසනෙ පසන්නචිත්තෙන හතියා කතකම්මම්පි මහප්ඵලං හොති. තස්මා-

‘‘චිත්තප්පසාදමත්තෙන-සුගතෙ ගති උත්තමා,
ලබ්භතීති විදිත්වාන-ථූපපූජං කරෙ බුද්ධො’’ති;

එවං රාජා චෙතියකම්මං කාරාපෙන්තො පුප්ඵධානත්තයං නිට්ඨාපෙසි. තං ඛීණාසව ථිරභාවත්ථාය භූමිසමං කත්වා ඔසීදාපෙසුං, එවං නවවාරෙ චිතං චිතං ඔසීදාපෙසුං. රාජා කාරණං අජානන්තො අනත්තමනො හුත්වා භික්ඛුසඞ්ඝං සන්නිපාතෙසි. අසීති භික්ඛුසහස්සානි සන්නිපතිංසු රාජා භික්ඛුසඞ්ඝං ගන්ධමාලාදීහි පූජෙත්වා වන්දිත්වා පුච්ඡි’භන්තෙ මහාචෙතියෙ පුප්ඵධානත්තයං නවවාරෙ න ජානාමී’ති භික්ඛුසඞ්ඝො ආහ මහාරාජ තුය්හං කම්මස්ස වා ජීවිතස්ස වා අන්තරායො නත්ථී. අනාගතෙ ථිරභාවත්ථාය ඉද්ධිමන්තෙහි ඔසීදාපිතං, ඉතො පට්ඨාය න ඔසීදාපෙස්සන්ති. ත්වං අඤ්ඤථත්තං අකත්වා මහාථූපං සමාපෙහීති. තං සුත්වා හට්ඨො රාජා ථූපකම්මං කාරෙසි.

දසපුප්ඵධානානි දසහි ඉට්ඨකාකොටීහි නිට්ඨානං ගමිංසු පුන පුප්ඵධානත්තයෙ නිට්ඨිතෙ භික්ඛුසඞ්ඝො උත්තර-සුමන නාමකෙ ද්වෙ ඛීණාසව සාමණෙරෙ ආණාපෙසි. තුම්හෙ සමචතුරස්සං අට්ඨරතන බහලං එකෙක පස්සතො අසීති අසීති හත්ථප්පමාණං ඡමෙදක වණ්ණපාසාණෙ ආහරථාති. තෙ සාධූති සම්පටිච්ඡිත්වා උත්තරකුරුං ගන්ත්වා වුත්තප්පකාරප්පමාණෙ භණ්ඩිපුප්ඵනිභෙ මෙදවණ්ණපාසාණෙ ආහරිත්වා එකං පාසාණං ධාතුගබ්භස්ස භූමියං අත්ථරිත්වා චත්තාරො පාසාණෙ චතුසු පස්සෙසු සංවිධාය අපරං ධාතුගබ්භං පිදහනත්ථාය පාචීන දිසාභාගෙ වාලුක පාකාර සමීපෙ අදිස්සමානං කත්වා ඨපෙසුං.

22. තතො රාජා ධාතුගබ්භස්ස මජ්ඣෙ සබ්බරතනමයං සබ්බාකාරසම්පන්නං මනොහරං බොධිරුක්ඛං කාරෙසි සො හි ඉන්දනීලමණිභූමියං පතිට්ඨිතො, තස්සමූලානි පවාළමයානි, ඛන්ධො සිරිවච්ඡාදීහි අට්ඨමඞ්ගලිකෙහි පුප්ඵපන්ති ලතාපන්ති චතුප්පද හංසපන්තිහි ච විචිත්තො අට්ඨාරස හත්ථුබ්බෙධො රජතමයො අහොසි.

පඤ්චමහාසාඛාපි අට්ඨාරසහත්ථාච, පත්තාපි මණිමයානි, පණ්ඩුපත්තානි, හෙමමයානි, ඵලා පවාළමයානි. තථා අඞ්කුරොපරි චෙලවිතානං බන්ධාපෙසි. තස්ස අන්තෙ සමන්නතො මුත්තමය කිඞ්කිණිකජාලං ඔලම්බති. ස්වණ්ණඝණ්ටාපන්ති ච සුවණ්ණදාමානි ච තහිං තහිං ඔලම්බන්ති විතානස්ස චතුසු කණ්ණෙසු නවසතසහස්සග්ඝනකො එකෙකො මුත්තාකලාපො ඔලම්බති. තත්ථ යථානුරූපං නානාරතන කතානෙව චන්ද-සූරිය-තාරකාරූපානි පදුමානි ච අප්පිතානි අහෙසුං. මහග්ඝානි අනෙකවණ්ණානි අට්ඨුත්තර සහස්සානි වත්ථානි ඔලම්බිංසු.

තතො බොධිරුක්ඛස්ස සමන්තතො සත්ත රතනමය වෙදිකා කාරෙත්වා මහාමලක මුත්තා අත්ථරාපෙසි මුත්තා වෙදිකානං අන්තරෙ ගන්ධොදක පුණ්ණ සත්තරතනමය පුණ්ණඝට පන්තියො ඨපාපෙසි. තාසු සුවණ්ණඝටෙ පවාළමයානි පුප්ඵානි අහෙසුං. පවාළඝටෙ සුවණ්ණමයානි පුප්ඵානි. මණිඝටෙ රජතමයානි පුප්ඵානි රජතඝටෙ මණිමයානිපුප්ඵාති. සත්තරතනඝටෙ සත්තරතනමයානි පුප්ඵානි අහෙසුං.

බොධිරුක්ඛස්ස පාචීන දිසාභාගෙ රතනමයෙ කොටිඅග්ඝනකෙ පල්ලඞ්කෙ ඝනකොට්ටිම සුවණ්ණමයං බුද්ධපටිමං නිසීදාපෙසි. තස්සා පටිමාය වීසති නඛා අක්ඛිනං සෙතට්ඨානානි ච ඵළිකමයානි. හත්ථතල පාදතල දන්තාවරණානි අක්ඛීනං රත්තට්ඨානානි ච පවාළමයානි කෙස භමුකානි අක්ඛිනං කාළකට්ඨානානි ච ඉන්දනීල මණිමයානි උණ්ණාලොමං පනං රජතමයං අහොසි. තතො සහම්පති මහා බ්‍රහ්මානං රජතච්ඡත්තං ධාරෙත්වා ඨිතං කාරෙසි. තතා ද්වීසු දෙවලොකෙසු දෙවතාහි සද්ධිං විජයුත්තරසඞ්ඛං ගහෙත්වා අභිසෙකං දදමානං සක්කං දෙවරාජානං පඤ්චසිඛ දෙවපුත්තං බෙළුව පණ්ඩු වීණමාදාය ගන්ධබ්බං කුරුමානං. මහාකාළ නාගරාජානං නාගකඤ්ඤාපරිවුතං නානාවිධෙනථුතිසොසෙන තථාගතං වණ්ණෙන්තං කාරෙසි.

වසවත්තිමාරම්පන බාහුසහස්සං මාපෙත්වා තිසූල මුග්ගරාදි නානාවුධානි ගහෙත්වා සහස්සකුම්භං ගිරිමෙඛල හත්ථික්ඛන්ධ මාරුය්හ මාරබලං පරිවාරෙත්වා බොධිමණ්ඩං ආගන්ත්වා අනෙක භිංසනකං කුරුමානං කාරෙසි. සෙසාසු දිසාසු පාචීන දිසාභාගෙ පල්ලඞ්කසදිසෙ කොටි කොටි අග්ඝනකෙ තයො පල්ලඞ්කෙ අත්ථරාපෙත්වා දන්තමයං දණ්ඩං පවාළචීජනිං ඨපාපෙසි. බොධික්ඛන්ධං උස්සීසකෙ කත්වා නානාරතනං මණ්ඩිතං කොටිඅග්ඝනකං රජත සයනං අත්ථරාපෙසි.

දසබලස්ස අභිසම්බොධිම්පත්වා අනිමිසෙන චක්ඛුනා බොධිපල්ලඞ්කං ඔලොකිතට්ඨානං සත්තාහමෙව රතනචඞ්කමෙ චඞ්කමිතට්ඨානං ඔලොකිතට්ඨානං සත්තාහමෙව රතනචඞ්කමෙ චඞ්කමිතට්ඨානං රතනඝරං පවිසිත්වා ධම්මසම්මසිතට්ඨානං මුචලින්දමූලං ගන්ත්වා නිසින්නස්ස මුචලින්දෙන නාගෙන සත්තක්ඛත්තුං භොගෙහි පරික්ඛිපිත්වා උපරි ඵණං කත්වා ඨිතට්ඨානං, තතො අජපාල නිග්‍රොධ මූලං ගන්ත්වා නිසින්නට්ඨානං, තතො රාජායතනං භොජනෙ උපනීතෙ චතුමහාරාජෙහි උපනීත පත්තපටිග්ගහණං කාරෙසි.

තතො බ්‍රහ්මායාචනං ධම්මචක්කප්පවත්තනං සසපබ්බජ්ජං, භද්දවග්ගිය පබ්බජ්ජං, තෙභාතික ජටිල දමනං, ලට්ඨිවනුයානෙ බිම්බිසාරොපගමණං, රාජගහප්පවෙසනං, වෙළුවන පටිග්ගහණං අසීති මහාසාවකෙ ච කාරෙසි තතො කපිලවත්ථුගමනං රතනචඞ්කමෙ ඨිතට්ඨානං, රාහුලපබ්බජ්ජං, නණ්ද්‍රපබ්බජ්ජං ජෙතවනපටිග්ගහණං, ගණ්ඩම්බමූලෙ යමක පාටිහාරිකං දෙවලොකෙ.

''නිසින්නෙ''ති කත්ථචි.

අභිධම්ම දෙසනා දෙවොරොහණ පාටිහීරං ථෙරපඤ්හ සමාගමඤ්ච කාරෙසි.

තථා මහාසමයසුත්ත-රාහුලොවාද සුත්ත-මඞ්ගසුත්තපාරායන සුත්ත සමාගමං ධනපාල-ආළවක-අඞ්ගුලිමාල-අපලාල දමනං ආයුසඞ්ඛාර වොස්සජ්ජනං සූකරමද්දව පරිග්ගහණං සිඞ්ගිවණ්ණ වත්ථයුග පටිග්ගහණං පසන්නොදකපානං පරිනිබ්බානං දෙවමනුස්ස පරිදෙවනං මහාකස්සපත්ථෙරස්සභගවතොපාදවණ්දනං සරීර ඣහනං අග්ගිනිබ්බානං ආළාහනසක්කාරං දෙණෙන බ්‍රාහ්මණෙන කතධාතු විභාගඤ්ච කාරෙසි.

තථා අද්ධච්ඡට්ඨානි ජාතකසතානි කාරෙසි. වෙස්සන්තරජාතකං පන කාරෙන්තො සඤ්ජය මහාරාජං ඵුසතීදෙවිං මද්දිදෙවිං ජාලිය කුමාරං කණ්හාජිනඤ්ච කාරෙසි. තතො පණ්ඩව හත්ථිදානං සත්ත සතක මහාදානං නගර විලොකනං සිණ්ධවදානං දෙවතාහි රොහිතථ වණ්ණෙන රථස්ස වහනං රථදානං සයමෙවොණත දුමතො ඵලං ගහෙත්වා දාරකානං මධුමංස දින්න නෙසාදස්ස සුවණ්ණ සූචිදානං වඞ්කපබ්බතකුච්ඡිම්හි පබ්බජ්ජාවෙසෙන වසිතට්ඨානං පූජකස්ස දාරකදානං සක්කබ්‍රාහ්මණස්ස හරියංදානං පූජකස්ස දෙවතානුභාවෙක දාරකෙ ගහෙත්වා ගන්ත්වා සඤ්ජය නරිණ්දස්ස පුරතො ගතට්ඨානං තතො වඞ්කපබ්බතකුච්ඡියං ඡන්නං ඛත්තියානං සමාගමං වෙස්සන්තරස්ස මද්දියා ච අභිසෙකං පත්තට්ඨානං නකරම්පවිට්ඨෙ සත්තරතනවස්සං වස්සිතට්ඨානං තතො චවිත්වා තුසිතපුරෙ නිබ්බත්තට්ඨානඤ්ච සබ්බං විත්ථාරෙන කාරෙසි.

තතො දස සහස්ස චක්කවාළදෙවතාහි බුද්ධ භාවාය ආයාචිතට්ඨානං අපුනරාවත්තනං මාතුකුච්ඡිඔක්කමනං මහාමායාදෙවිං සුද්ධොදන මහාරාජං ලුම්බිනීවනෙ ජාතට්ඨානං අන්තලික්ඛතො ද්වින්නං උදකධාරානං පතනං උත්තරාභිමුඛං සත්තපදවීතිහාර ගමනං කාළදෙවළස්ස ජටාමත්ථකෙ මහාපුරිසස්ස පාදපතිට්ඨාන අනතිවත්තමානාය ජම්බුච්ඡායාය ධාතීනං පමාදං දිස්වා සිරිසයනෙ පල්ලඞ්කෙ නිසීදිත්වා ඣානසමාපන්නට්ඨානඤ්ච කාරෙසි.

තතො රාහුල මාතරං රාහුල භද්දකඤ්ච කාරෙසි තතො එකූන තිංසවස්සකාලෙ උය්‍යානෙ කීළනත්ථාය ගමන සමයෙ ජිණ්ණ ව්‍යාධිත මත සඞ්ඛාතෙ තයො දෙවදූතෙ දිස්වා නිවත්තනට්ඨානං චතුත්ථවාරෙ පබ්බජිතරූපං දිස්වා සාධුපබ්බජ්ජාති චිත්තං උප්පාදෙත්වා උය්‍යානං ගන්ත්වා උය්‍යානසිරිං අනුභවිත්වා සායණ්හ සමයෙ නහාත්වා මඞ්ගල සිලාපට්ටෙ නිසින්නමත්ත විස්සකට්ඨානා අලඞ්කරණට්ඨාණං තතො මජ්ඣිමරත්තියං නාටකානං විප්පකාරං දිස්වා කණ්ථක හය වරමාරුය්හ) මහාභිනික්ඛමණං නික්ඛමිතට්ඨානං දස සහස්ස) චක්කවාළ දෙවතාහි කත පූජාවිධිං කණ්ථකනිවත්තන චෙතියට්ඨානං අනොමා නදීතීරෙ පබ්බජ්ජං රාජගහප්පවෙසනං පණ්ඩව පබ්බතච්ඡ යාය රඤ්ඤො බිම්බිසාරම්ම රජ්ජකරණත්ථාය ආයාචනං සුජාතාය දින්න ඛීරපායාස පටිග්ගහණං නෙරඤ්ජරාය නදියා තීරෙ පායාස පරිභොගං නදියා පාතිවිස්සට්ඨං පාටිහාරියං සාලවනෙ දිවාවිහාර ගතට්ඨානං සොත්ථියෙන දින්න කුසතිණපටිග්ගහණං බොධිමණ්ඩං ආරුය්හ නිසින්නට්ඨානඤ්ච සබ්බං විත්ථාරෙන කාරෙසි.

තතො මහිණ්දත්ථෙර පමුඛෙ සත්ත සහ ආගතෙ ච කාරාපෙසි. චතුසු දිසාසු ඛග්ගහත්ථෙ චත්තාරො මහාරාජානො කාරෙසි තතො ද්වත්තිංස දෙවපුත්තෙ තතො සුවණ්ණ දණ්ඩ දීපකධාරා ද්වත්තිංස දෙවකුමාරියො තතො අට්ඨවීසති යක්ඛසෙනාපතිනො තතො අඤ්ජලිං පග්ගය්හ ඨිත දෙවතායො තතො රතනමය පුප්පකලාපෙ ගහෙත්වා ඨිත දෙවතායො තතො සුවණ්ණසටෙ ගහෙත්වා ඨිති දෙවතායො තතො නච්චනක දෙවතායො තතො තුරියවාදක දෙවතායො තතො පච්චෙක සතසහස්සග්ඝනකෙ දසහත්ථප්පමාණෙ ආදාසෙ ගහෙත්වා ඨිත දෙවතායො තතො තථෙව සතසහස්සග්ඝනක පුප්ඵ සාඛායො ගහෙත්වා ඨිතදෙවතායො තතො චණ්දමණ්ඩලෙ ගහෙත්වා ඨිතදෙවතායො සූරියමණ්ඩලෙ ගහෙත්වා ඨිතදෙවතායො තතො පදුමානි ගහෙත්වා ඨිත දෙවතායො තතො ඡත්තානි ගහෙත්වා ඨිතදෙවතායො තතො විචිත්තවෙසධරෙ මල්ලදෙවපුත්තෙ තතො දුස්සපොථන දෙවතායො තතො රතනග්සිකෙ ගහෙත්වා ඨිතදෙවතායො තතො ධම්මචක්කාකි ගහෙත්වා ඨිතදෙවතායො තතො ඛග්ගධරා දෙවතායො තතො පඤ්චහත්ථප්පමාණ ගණ්ධිතෙලපූරිතා දුකූලවට්ටියං පජ්ජලිත දීපකඤ්චනන පාතියො සීසෙහි ධාරෙත්වා ඨිතදෙවතායො ච කාරාපෙසි.

තතො චතුසුකණ්ණෙසුඵලිකමයඅග්ඝිය මත්ථකෙ චත්තාරොමහාමණ ඨපාපෙසි චතුසු කණ්ණෙසු සුවණ්ණ-මණි-මුත්ත-වජිරානං චත්තාරො රාසියො කාරෙසි තතො මෙඝවණ්ණ පාසාණභිත්තියං විජ්ජුල්ලතා කාරෙසි තතො රතන ලතායො තතො වාළවිජනියො තතො නිලුප්පලෙ ගහෙත්වා ඨිත නාගමණවිකායො කාරෙසි.

රාජා එක්තිකානි රූපකානි ඝනකොට්ටිම සුවණ්ණෙහෙව කාරෙසි. අවසෙසම්පි පූජාවිධිං සත්තරතනෙහෙව කාරෙසීති. එත්ථ ච වුත්තප්පකාරම්පන පූජනීයභණ්ඩං අනන්තමපරිමාණං හොති තථා හි අම්බපාසානවාසී චිත්තගුත්තත්ථෙරොනාම හෙට්ඨා ලොහපාසාදෙ සන්නිපතිතානං ද්වාදසන්නං භික්ඛුසහස්සානං ධම්මං කථෙන්තො

රථවිනීතසුත්තං ආරභිත්වා මහා ධාතුනිධානං වණ්ණෙන්තො එකච්චෙ න සද්දහිස්සන්තීති මඤ්ඤමානො ඔසක්කිත්වා කථෙසි. තස්මිං ඛණෙ කොටපබ්බතවාසී මහාතිස්සත්ථෙරො නාම ඛීණාසවො අවිදූරෙ නිසීදිත්වා ධම්මං සුණන්තො ආවුසො ධම්මකථික තව කථාතො පරිහීනම්පි අත්ථි. අපච්චො සකකිත්වා විත්ථාරෙන කථෙහීති ආහ. අථ ඉමස්මිංයෙව දීපෙ භාතිය මහාරාජා නාම සද්දො පසන්නො අහොසි සො සායං පාතං මහචෙතියං වන්දිත්වාව භුඤ්ජති. එකදිවසං විනිච්ඡයෙ නිසීදිත්ව දුබ්බිනිච්ඡිතං අට්ටං විනිච්ඡිනන්තො අතිසායං වුට්ඨිතො ථූපවන්දනං විස්සරිත්වා භොජනෙ උපනීතෙ හත්ථං ඔතාරෙත්වා මනුස්සෙ පුච්ඡිඅජ්ජ මයා අයයකො වන්දිතො න වන්දිතොති. පොරාණක රාජානො හි සත්ථාරං අයයකොති වදන්ති. මනුස්සා න වන්දිතො දෙවාති ආහංසු.

තස්මිං ඛණෙ රාජා හත්ථෙන ගහිත භත්තපිණ්ඩං පාතියං පාතෙත්වා උට්ඨාය දක්ඛිණද්වාරං විවරාපෙත්වා ආගන්ත්වා පාචීන ද්වාරෙන මහාචෙතියඞ්ගණං ආරුය්හ වන්දන්තො අන්තො ධාතුගබ්භෙ ඛීණාසවානං ධම්මං ඔසාරණසද්දං සුත්වා දක්ඛිණද්වාරෙති මඤ්ඤමානො තත්ථ ගන්ත්වා අදිස්වා එතෙනෙව නයෙන ඉතරානිපි ද්වාරානි ගන්ත්වා තත්ථාපි අදිස්වා අයයා ධම්මං ඔසාරෙන්තො විවරන්තීති මඤ්ඤමානො ඔලොකනත්ථාය චතුසු ද්වාරෙසු මනුස්සෙ ඨපෙත්වා සයං පුන විචරිත්වා අපස්සන්තො මනුස්සෙ පුච්ඡිත්වා බහිද්ධා නත්ථි භාවං ඤත්වා අන්තො ධාතුගබ්භෙ භවිස්සතීති සන්නිට්ඨානං කත්වා පාචීනද්වාරෙ ආසන්නතරෙ මහා චෙතියාභිමුඛො හත්ථපාදෙ පසාරෙත්වා ජීවිතං පරිච්චජිත්වා දළ්හසමාදානං කත්වා නිපජ්ජි. සචෙ මා අයයා ධාතුගබ්භං න ඔලොකාපෙන්ති-සත්තාහං නිරාහාරො හුත්වා සුස්සමානො භූසමුට්ඨි විය විප්පකිරියමානොපි න උට්ඨහිස්සාමීති. තස්ස ගුණානුභාවෙන සක්කස්ස භවනං උණ්හාකාරං දස්සෙසි.

සක්කො ආවජ්ජන්තො තං කාරණං ඤත්වා අගන්ත්වා ධම්මං ඔසාරෙන්තානං ථෙරානං එවමාහ. අයං භන්තෙ රාජා ධම්මිකො බුද්ධසාසනෙ පසන්නො ඉමස්මිං ඨානෙ සජ්ඣායන සද්දං සුත්වා ධාතුගබ්භං අපස්සිත්වා න උට්ඨහිස්සාමීති දළ්හසමාදානං කත්වා නිපන්නො සචෙ ධාතුගබ්භං න පස්සති තත්ථෙව මරිස්සති. තං පවෙසෙත්වා ධාතු ගබ්භං ඔලොකාපෙථාති. ථෙරාපි තස්ස අනුකම්පාය ධාතුගබ්භං දස්සෙතුං එකං ථෙරං ආණාපෙසුං රාජානං ආනෙත්වා ධාතුගබ්භා ඔලොකාපෙත්වා පෙසෙහීති. සො රඤ්ඤො හත්ථෙ ගහෙත්වා ධාතුගබ්භං පවෙසෙත්වා යථාරුචිං වන්දාපෙත්වා සබ්බං සල්ලක්ඛිතකාලෙ පෙසෙසි රාජා නගරං ගන්ත්වා අපරෙන සමයෙන ධාතුගබ්භෙ අත්තනා දිට්ඨරූපකෙසු එකදෙසානි සුවණ්ණඛචිතානි කාරෙත්වා රාජඞ්ගණෙ මහන්තං මණ්ඩපං කාරෙත්වා තස්මිං මණ්ඩපෙ තානි රූපකානි සංවිදහාපෙත්වා නගරෙ සන්නිපාතෙත්වා ධාතුගබ්භෙ මයා දිට්ඨානි සුවණ්ණරූපකානි ඊදිසානි ආහ. තෙසං රූපකානං නියාමෙන කතත්තා නියාමක රූපකානි නාම ජාතානි.

රාජා සංවච්ඡරෙ සංවච්ඡරෙ තානි රූපකානි නීහරාපෙත්වා නාගරානං දස්සෙසි පඨමං දස්සිතකාලෙ නාගරා පසීදිත්වා එකෙක කුලතො එකෙකං දාරකං නීහරිත්වා පබ්බාජෙසුං. පුන රාජා අයයා එතං පකාරං අජානනකා බහූ තෙසම්පි ආරොචෙස්සාමීති විහාරං ගන්ත්වා හෙට්ඨා ලොහපාසාදෙ භික්ඛුසඞ්ඝං සන්නිපාතෙත්වා සයං ධම්මාසනගතො තියාම රත්තිං ධාතුගබ්භෙ අධිකාරං කථෙත්වා පරියොසාපෙතුමසක්කොන්තොසෙව උට්ඨාසි. තත්ථෙකො භික්ඛු රාජානං පුච්ඡි-මහාරාජ ත්වං පාතරාසභත්තං භූත්වා ආගතොසි. තියාම රත්තිං වණ්ණෙන්තො ධාතුගබ්භෙ පූජාවිධිම්පි පරියොසාපෙතුං නාසක්ඛි අඤ්ඤම්පි බහුං අත්ථීති.

රාජා කිං කථෙථ භන්තෙ, තුම්හාකං මයා කථිතං දසභාගෙසු එකභාගම්පි නප්පහොති. අහම්පන මයා සල්ලක්ඛිත මත්තමෙව කථෙසිං. අනන්තං භන්තෙ ධාතුගබ්භෙ පූජාවිධානන්ති ආහ එවං අනන්තං පූජනීයභණ්ඩං සමචතුරස්සෙ එකෙක පස්සතො අසීති අසීති හත්ථප්පමාණෙ ධාතුගබ්භෙ නිරන්තරං කත්වා පූරෙතුම්පි න සුකරං, පගෙව යථාරහං සංවිධාතු තිට්ඨතු තාව ධාතුගබ්භො යාව මහාචෙතියෙ වාලුක පාකාර පරිච්ඡෙදා නිරන්තරං පූරෙතුම්පි න සක්කා. තස්මා තං සබ්බං පූජනීයභණ්ඩං තත්ථ කථං ගණ්හීති යදෙත්ථ වත්තබ්බං පොරාණෙහි වුත්තමෙව.

නිග්‍රොධපිට්ඨි තෙපිටක මහාසීවත්ථෙරො කිර රාජගෙහෙ නිසිදිත්වා රඤ්ඤො දසබල සීහනාදසුතතං කථෙන්තො ධාතුනිධානං වණ්ණෙත්වා සුත්තන්තං විනිවට්ටෙසි. රාජා ථෙරස්ස එවමාහ-අයං භන්තෙ ධාතුගබ්භා සමචතුරස්සො, එකෙකපස්සතො අසීති අසීති හත්ථප්පමාණෙ එත්තකානි පූජනීය භණ්ඩානි එත්ථ ඨිතානීති කො සද්දහෙස්සතීති. ථෙරො ආහ. ඉන්දසාලගුහාකිත්තකප්පමාණාති තයා සුතපුබ්බාති. රාජා බුද්දක මඤ්චකප්පමාණා භන්තෙති ආහ. තතො ථෙරො ආහ, මහාරාජ අම්හාකං සත්ථාරා සක්කසස සක්ක පඤ්හසුත්තන්තං කථනදිවසෙ ගුහාය කිත්තකා පරිසා ඔසටාති සුතපුබ්බාති. රාජා ද්වීසු භන්තෙ දෙවලොකෙසු දෙවතාති ආහ. එවං සන්තෙ තම්පි අසද්දහෙයයං නු මහාරාජාති ථෙරෙන වුත්තෙ රාජා තං පන දෙවානං දෙවිද්ධියා අහොසි දෙවිද්ධි නාම අචින්තෙයයා භන්තෙති ආහ.

තතො ථෙරො මහාරාජ තං එකායයෙව දෙවිද්ධියා අහොසි. ඉදං පන රඤ්ඤො රාජිද්ධියා දෙවානං දෙවිද්ධියා අරියානං අරියිද්ධියාති ඉමාහි තීහි ඉද්ධීහි ජාතන්ති අවොච. රාජා ථෙරස්ස වචනං සාධූති සම්පටිච්ඡිත්වා ථෙරං සෙතච්ඡත්තෙන පූජෙත්වා මත්ථකෙ ඡත්තං ධාරෙන්තො මහා විහාරං ආනෙත්වා පුන මහාචෙතියස්ස සත්තාහං ඡත්තං දත්වා ජාති සුමනපුප්ඵ පූජං අකාසීති. එතස්සත්ථස්ස සාධනත්ථමෙව අඤ්ඤානිපි බහූනි වත්ථූනි දස්සිතානි තානි කින්තෙහීති අම්හෙ උපෙක්ඛිතානි එත්ථ ච රාජා මහෙසක්ඛො මහානුභාවො පූරිතපාරමී කතාභිනීහාරොති තස්සවසෙන රාජිද්ධිවෙදිතබ්බා සක්කෙන ආණත්තෙන විස්සකම්මුනා දෙවපුත්තෙන ආදිතො පට්ඨාය ආවිසිත්වා කතත්තා තස්ස වසෙන දෙවිදධි වෙදිතබ්බා, කම්මාධිට්ඨායක ඉන්දගුත්තත්ථෙරො බුද්ධානුබුද්ධකං කම්මං

අනුවිධායන්තො කාරෙසි න කෙවලංථෙරොයෙව, සබ්බෙපි අරියා අත්තනා අත්තනා කත්තබ්බ කිච්චෙසු උස්සුක්කමාපන්නායෙව අහෙසුන්ති ඉමාහි තීහි ඉද්ධීහි කතන්ති වෙදිතබ්බං.

වුත්තඤ්හෙතං මහාවංසො.

ඉණ්දගුත්ත මහාථෙරො-ඡළභිඤ්ඤො මහාමති,
කම්මාධිට්ඨායකො එත්ථ-සබ්බං සංවිදහි ඉමං;
සබ්බං රාජිද්ධියා එතං දෙවතානඤ්ච ඉද්ධියා;
ඉද්ධියා අරියානඤ්ච-අසම්බාධා පතිට්ඨිත''න්ති;

ධාතුගබ්භ රූපවණ්ණනාකථා

23. එවං රාජා ධාතුගබ්භෙ කත්තබ්බ කම්මං නිට්ඨාපෙත්වා චාතුද්දසි දිවසෙ විහාරං ගන්ත්වා භික්ඛුසඞ්ඝං සන්නිපාතෙසි, සන්නිපතිත්ති භික්ඛූ තිංස සහස්සානි අහෙසුං රාජා භික්ඛුසඞ්ඝං වන්දිත්වා එවමාහ. ධාතුගබ්භෙ මයා කත්තබ්බකම්මං නිට්ඨාපිතං, ස්වෙ ආසාළ්හිමුපොසථ දිවසෙ උත්තරසාළ්හ නක්ඛත්තෙන ධාතුනිධානං භවිස්සති ධාතුයො ජනාථ භන්තෙති භික්ඛුසඞ්ඝස්ස භාරං කත්වා නගරමෙවාගඤ්ඡි.

අථ භික්ඛුසඞ්ඝො ධාතු ආහරණකං භික්ඛුං ගවෙසන්තො පූජා පරිවෙණ වාසිකං සොළස වස්සුද්දෙසිකං ඡළභිඤ්ඤං සොණුත්තරං නාම සාමණෙරං දිස්වා තං පක්කොසාපෙත්වා ආවුසො සොණුත්තර රාජා ධාතුගබ්භං නිට්ඨාපෙත්වා ධාතු ආහරණං භික්ඛුසඞ්ඝස්ස භාරමකාසි. තස්මා තයා ධාතුයො ආහරිතබ්බාති ආහරාමි භන්තෙ ධාතුයො කුතො ලච්ඡාමීති පුච්ඡි තස්ස භික්ඛුසඞ්ඝො එවමාහ. ආවුසො සොණුත්තර තථාගතො මරණමඤ්චෙ නිපන්නො සක්කං දෙවරාජානං ආමන්තෙත්වා මය්හං අට්ඨදොණප්පමාණෙසු සාරීරික ධාතුසු එකං දොණං කොළියරාජූහි සක්කතං, අනාගතෙ තම්බපණ්ණි දීපෙ මහාචෙතියෙ පතිට්ඨහිස්සතීති ආහ.

අථ භගවති පරිනිබ්බුතෙ දොණ බ්‍රාහ්මණො ධාතුයො අට්ඨ කොට්ඨාසෙ කත්වා අට්ඨන්නං නගරවාසීනං අදාසි තෙ අත්තනො අත්තනො නගරෙ චෙතියං කාරෙත්වා පරිහරිංසු තෙසු රාමගාමෙ කොළියෙහි කතචෙතියෙ මහොඝෙන භින්නෙ ධාතුකරණ්ඩකො සමුද්දං පවිසිත්වා රතනවාලුකා පිට්ඨෙ ඡබ්බණ්ණරංසි සමාකිණ්ණො අට්ඨාසි.

නාගා දිස්වා මඤ්ජෙරික නාග භවනං ගන්ත්වා මහාකාළ නාග රඤ්ඤො ආරොචෙසුං සො දසකොටි නාග සහස්ස පරිවුතො ආගන්ත්වා ගන්ධමාලාදීහි පූජෙත්වා සුවණ්ණ-පවාළ-මිණි-රජතධජෙ උස්සාපෙත්වා පඤ්චඞ්ගික තුරිය පග්ගහීත නානාවිධ නාග නාටකානං මජ්ඣගතො ධාතුකරණ්ඩං මණිචඞ්ගොටකෙ ඨපෙත්වා සීසෙනාදාය මහාසක්කාර සම්මානං කරොන්තො නාගභවනං නෙත්වා ඡන්නවුති කොටිධනෙ පූජෙත්වා සබ්බරතනෙහි චෙතියඤ්ච චෙතියඝරඤ්ච මාපෙත්වා ධාතුයො පරිහරති. මහාකස්සපත්ථෙරො අජාතසත්තුනො ධාතුනිධානං කරොන්තො රාමගාමෙ ධාතුයො ඨපෙත්වා සෙස ධාතුයො ආහරිත්වා අදාසි රාජා රාමගාමෙ ධාතුයො කස්මා නාහටාති පුච්ඡි.

ථෙරො මහාරාජ තාසං අන්තරායො නත්ථි අනාගතෙ තම්බපණ්ණිදීපෙ මහාචෙතියෙ පතිට්ඨහිස්සන්තීති ආහ. අසොකො ධම්මරාජාපි ධාතුනිධානං උග්ඝාටෙත්වා ඔලොකෙන්තො අට්ඨමං ධාතුදොණං අදිස්වා අපරං ධාතුං දොණං කත්ථ භන්තෙති පුච්ඡි මහාරාජ තං කොළියෙහි ගඞ්ගාතීරෙ කත චෙතියෙ පතිට්ඨිතං, මහොඝෙන චෙතියෙ භින්නෙ මහාසමුද්දං පාවිසි.

තං නාගා දිස්වා අත්තනො නාගභවනං නෙත්වා පරිහරන්තීති ඛීණාසවා ආහංසු රාජා නාගභවනං නාම මම ආණාපවත්තනට්ඨානං, තම්පි ආහරාමි භන්තෙති ආහ. මහාරාජ තා ධාතුයො අනාගතෙ තම්බපණ්ණිදීපෙ මහාචෙතියෙ පතිට්ඨහිස්සන්තීති නිවාරෙසුං. තස්මා ත්වං මඤ්ජෙරික නාග භවනං ගන්ත්වා තං පවත්තිං නාග රඤ්ඤො නිවෙදෙත්වා ධාතුයො ආහර, ස්වෙ ධාතු නිධානං භවිස්සතීති. සොණුත්තරො සාධූති සම්පටිච්ඡිත්වා අත්තනො පරිවෙණං අගමාසි.

රාජාපි නගරං අන්ත්වා නගරෙ භෙරිං චරාපෙසි- ස්වෙ ධාතුනිධානං භවිස්සති නාගරා අත්තනො අත්තනො විභවානුරූපෙන අලඞ්කරිත්වා ගන්ධමාලාදීනි ගහෙත්වා මහාචෙතියඞ්ගණං ඔතරන්තූති. සක්කොපි විස්සකම්මං ආණාපෙසි-ස්වෙ මහාචෙතියෙ ධාතුනිධානං භවිස්සති. සකල තම්පපණ්ණිදීපං අලඞ්කරොහීති. සො පුනදිවසෙ එකූනයොජනසතිකං තම්බපණ්ණිදීපං කසිණමණ්ඩලං විය සමං කත්වා රජතපට්ටසදිසං වාලුකාකිණ්ණංපඤ්චවණ්ණපුප්ඵසමාකූලං කත්වා සමන්තතො පුණ්ණඝටපන්තියො ඨපාපෙත්වා සාණිහි පරික්ඛිපිත්වා උපරි චෙලවිතානං බන්ධිත්වා පථවිතලෙ ථලපදුමානි ආකාසෙ ඔලම්බක පදුමානි දස්සෙත්වා අලඞ්කත දෙවසභං විය සජ්ජෙසි. මහාසමුද්දඤ්ච සන්නිසින්නං පඤ්චවිධ පදුමසඤ්ඡන්නං අකාසි.

ධාතු ආනුභාවෙන සකල චක්කවාළං ගබ්භොක්කමනාභිසම්බොධිකාලාදිසු විය සජ්ජිතං අහොසි නාගරාප නගර වීථියො සම්මජ්ජිත්වා මුත්තාඵල සදිසං වාලුකං ඔකිරිත්වා ලාජපඤ්චමක පුප්ඵානි සමොකිරිත්වා නානාවිරාග ධජපටාකායො උස්සාපෙත්වා සුවණ්ණඝට කදලිතොරණ මාලගඝිකාදීහි අලඞ්කරිත්වා නගරං සජ්ජෙසු. රාජා නගරස්ස චතුසු ද්වාරෙසු අනාථානං මනුස්සානං පරිභොත්ථාය නානාප්පකාර ඛාදනීය භොජනීය ගන්ධමාල වත්ථාභරණ පඤ්චවිධි මුඛවාස සහිත තාම්බූලානි ච ඨපාපෙසි.

අථ රාජා සබ්බාභරණ විභූසිතො කුමුද පත්තවණ්ණ චතුසින්ධවයුත්ත රථවරමාරුය්හ අලඞ්කතං කණ්ඩුලං හත්ථිං පුරතො කත්වා සුවණ්ණචඞ්ගොටකං සීසෙ කත්වා සෙතච්ඡත්තස්ස හෙට්ඨා අට්ඨාසි. තස්මිං ඛණෙ සක්කං දෙවරාජානං දෙවච්ඡරා විය නානාභරණවිභූසිතා දෙවකඤ්ඤූපමා අනෙක සහස්ස නාටකිත්ථියො චෙව දසමහායොධා ච චතුරඞ්ගිනී සෙනා ච රාජානං පරිවාරෙසුං.

තථා අට්ඨුත්තර සහස්ස ඉත්ථියො ච පුණ්ණඝටෙ ගහෙත්වා පරිවාරෙසුං. අට්ඨුත්තර සහස්ස අට්ඨුත්තර සරස්සප්පමාණෙයෙව පුරිසා චෙව ඉත්ථියො ච පුප්ඵසමුග්ගානි දණ්ඩදීපිකා නානාවණ්ණ ධජෙ ච ගහෙත්වා

පරිවාරෙසුං. එවං රාජා මහන්තෙන රාජානුභාවෙන නන්‍දනවනං නික්ඛන්ත දෙවරාජා විය නික්ඛමි. තදා නානාවිධ තුරිය ඝොසෙහි චෙව හත්ථස්ස රථ සද්දෙහි ච මහාපථවිභිජ්ජනාකාරප්පත්තා විය අහොසි.

තස්මිං ඛණෙ සොණුත්තරො අත්තනො පරිවෙණෙයෙව නිසින්නො තුරිය ඝොසෙන රඤ්ඤො නික්ඛන්තභාවං ඤත්වා අභිඤ්ඤාපාදකං චතුත්ථජ්ඣානං සමාපජ්ජිත්වා අධිට්ඨායා පථවියං නිමුජ්ජිත්වා මඤ්ජෙරික නාගභවනෙ මහාකාලානාගරඤ්ඤො පුරතො පාතුරහොසි. නාගරාජා සොණුත්තරං දිස්වා උට්ඨායාසනා අභිවාදෙත්වා ගණ්ධොදකෙන පාදෙ ධොවිත්වා වණ්ණ ගණ්ධ සම්පන්න කුසුමෙහි පූජෙත්වා එකාමන්තං නිසීදිත්වා කුතො ආගතත්ථ භන්තෙති පුච්ඡි තම්බපණ්ණි දීපතො ආගතම්හාහි වුත්තෙ කිමත්ථායාති පුච්ඡි.

මහාරාජ තම්බපණ්ණිදීපෙ දුට්ඨගාමණී අභය මහාරාජා මහා චෙතියං කාරෙන්තො ධාතුයො භික්ඛුසඞ්ඝස්ස භාරමකාසි. මහාවිහාරෙ තිංසමත්තානි භික්ඛුසහස්සානි සන්නිපතිත්වා මහාථූපත්ථාය ඨපිතධාතුයො මහාකාළ නාග රඤ්ඤො සන්තිකෙ ඨිතා, තස්ස තං පවත්තිං කථෙත්වා ධාතුයො ආහරාති මං පෙසෙසුං, තස්මා ඉධාගතොම්හීති ආහ.

තං සුත්වා නාගරාජා පබ්බතෙන විය අජ්ඣොත්ථටො මහන්තෙන මදාමනස්සෙන අභිභූතො එවං චින්තෙසි මයං පන ඉමා ධාතුයො පූජෙත්වා අපායතො මුඤ්චිත්වා සග්ගෙ නිබ්බත්තිස්සමාති අමඤ්ඤිම්හ. අයං පන භික්ඛු මහිද්ධිකො මහානුභාවො, සචෙ ඉමා ධාතුයො ඉමස්මිං ඨානෙ ඨිතො භවෙය්‍යුං, අම්හෙ අභිභවිත්වාපි ගණ්හිතුං සක්කුණෙය්‍ය. ධාතුයො අපනෙතුං වට්ටතීති චින්තෙත්වා පරිසං ඔලොකෙන්තො පරිස පරියන්තෙ ඨිතං වාසුලදත්තං නාම අත්තනො භාගිනෙය්‍යං දිස්වා තස්ස සඤ්ඤමදාසි සො මාතුලස්ස අධිප්පායං ඤත්වා චෙතියඝරං ගන්ත්වා ධාතුකරණ්ඩකං ආදාය ගිලිත්වා සිනෙරුපබ්බත පාදමූලං ගන්ත්වා-

යොජනසතාමාවට්ටං දීඝං තිසත යොජනං,
එණානෙකසහස්සානි-මාපිසිත්වා මහිද්ධිකො,
සිනෙරු පාදමූලම්හි-ධූමායන්තො ච පජ්ජලං,
ආභුජිත්වාන සො භොගෙ-නිපජ්ජි වාලුකාතලෙ;

''අනෙකානි සහස්සානි-අත්තනා සදිසෙ අහි,
මාපයිත්වා සයාපෙසි-සමන්තා පරිවාරිතෙ,
බහූ දෙවා ච නාගා ච-ඔසරිංසු තහිං තදා,
යුද්ධං උභින්නං නාගානං-සස්සිස්සාම මයං ඉති;''

තතො නාගරාජා භාගිනෙය්‍යෙන ධාතුයො අපනීතභාවං ඤත්වා එවමාහ- මම සන්තිකෙ ධාතුයො නත්ථි, තුම්හෙ ඉධ පපඤ්ච අකත්වා සීඝං ගන්ත්වා භික්ඛුසඞ්ඝස්ස තං පවත්තිං ආරොචෙථ භික්ඛුසඞ්ඝො අඤ්ඤතො ධාතුං පරියෙසිස්සතීති සාමණෙරො ආදිතෙ පට්ඨාය ධාතු ආගමනං වත්වා ධාතුයො තව සන්තිකෙයෙව, පපඤ්චං අකත්වා දෙහීති චොදෙසි.

තතො නාගරාජා සාමණෙරෙන මූලම්හි ගහිතභාවං ඤත්වා යෙන කෙනචි පරියායෙන ධාතුයො අදත්වාව පෙසිතුං වට්ටතීති චින්තෙත්වා සාමණෙරං ධාතුඝරං නෙත්වා චෙතියඤ්ච චෙතියඝරඤ්ච දස්සෙසි. තං පන චෙතියඤ්ච චෙතියඝරඤ්ච සබ්බරතනමයමෙව අහොසි.

වුත්තඤ්හෙතං මහාවංසෙ

''අනෙකධා අනෙකෙහි රතනෙහි සුසඞ්ඛතං,
චෙතියං චෙතියඝරං-පස්ස භික්ඛු සුනිම්මිත''න්ති;

දස්සෙත්වා ච පන චෙතියඝරතො ඔරුය්හ අද්ධවණ්දකපාසාණෙ පවාළපදුමම්හි ඨත්වා ඉමස්ස චෙතියස්ස චෙතියඝරස්ස ච අග්ඝං කරොහි භන්තෙති ආහ සාමණෙරො න සක්කොම මහාරාජ අග්ඝං කාතුං, සකලෙපි තම්භපණ්ණිදීපෙ රතනානි ඉමං අද්ධවණ්දක පාසාණං නාග්ඝන්තීති ආහ.

නාගරාජා එවං සන්තෙ මහාසක්කාරට්ඨානතො අප්පසක්කාරට්ඨානං ධාතූනං නයනං අයුත්තං නනු භික්ඛූති ආහ. සාමණෙරො එවමාහමහාරාජ බුද්ධා නාම ධම්මගරුකා, න ආමිස ගරුකං, තුම්හෙසු චක්කවාළප්පමාණං රතනඝරං මාපෙත්වා සබ්බරතනස්ස පූරෙත්වා ධාතුයො පරිහරන්තෙසුපි එකනාගොපි ධම්මාභිසමයං කාතුං සමත්ථො නාම නත්ථි යස්මා-

''සච්චාභිසමයො නාග-තුම්භාකම්පි න විජ්ජති. සච්චාභිසමයට්ඨානං-නෙතුං යුත්තඤ්හි ධාතුයො. සංසාරදුක්ඛමොක්ඛාය-උප්පජ්ජන්ත තථාගතා, බුද්ධස්ස චෙත්ථාධිප්පායො-තෙන නෙස්සාමි ධාතුයො. ධාතුනිධානං අජ්ජෙව-සො හි රාජා කරිස්සති.

තස්මා පපඤ්චමකරිත්වා-ලහුං මෙ දෙහි ධාතුයෙ''ති-ආහ. එවං වුත්තෙ නාගරාජා අප්පටිභානො යුත්වා අත්තනො භාගිනෙය්‍යොන ධාතුයො ගොපිතොති මඤ්ඤමානො එවමාහ. තුම්හෙ භන්තෙ චෙතියෙ ධාතූනං අත්ථිභාවං වා නත්ථිභාවං වා අජානන්තා දෙහි දෙහීති වදථ. අහං නත්ථීති වදාමි. සචෙ පස්සථ ගහෙත්වා ගච්ඡථාති. ගණ්හාමි මහාරාජාති, ගණ්හ භික්ඛූති. ගණ්හාමි මහාරාජාති, ගණ්හ භික්ඛූති තික්ඛත්තුං පටිඤ්ඤං ගහෙත්වා.

''සුඛුමං කරං මාපයිත්වා-භික්ඛූ තත්‍ර ඨිතොව සො,
භාගිනෙය්‍යස්ස වදනෙ-හත්ථම්පක්ඛිප්ප තාවදෙ,
ධාතුකරණ්ඩමදාය-තිට්ඨ නාගාති භාසිහ,
නිමුජ්ජිත්වා පථවියං-පරිවෙණම්හි උට්ඨහි;''

තදා සාමණෙරස්ස නාගෙන සද්ධිං යුද්ධං පස්සිස්සාමාති සමාගතා දෙව-නාග පරිසාප භික්ඛුනාගස්ස විජයං දිස්වා හට්ඨා පමොදිතො ධාතුයො පූජයන්තාව තෙනෙව සහ ආගමුං, නාගරාජා සාමණෙරස්ස ගත කාලෙ භික්ඛුං වඤ්චෙත්වා පෙසිතොම්හීති හට්ඨතුට්ඨො ධාතුයො ගහෙත්වා ආගමත්ථාය භාගිනෙය්‍යස්ස සාසනං පෙසෙසි.

''භාගිනෙය්‍යො'ථ කුච්ඡිම්හි-අපස්සිත්වා කරණ්ඩකං,
පරිදෙවමානො ආගන්ත්වා-මාතුලස්ස නිවෙදයි;
තදා සො නාගරාජාපි-වඤ්චිතම්හ මයං ඉති,
පරිදෙවි නාගා සබ්බෙපි-පරිදෙවිංසු පිණ්ඩිතා;''

තතො නාගභවනෙ සබ්බෙ නාගා සමාගන්ත්වා කෙසෙ මුඤ්චිත්වා උභොහි හත්ථෙහි හදයෙ ගහෙත්වා නීලුප්පල සදිසෙහි නෙත්තෙහි විලීන සොකමිව අස්සුධාරං පවත්තයමානා-

''පරිදෙවමානා ආගන්ත්වා-නාගා සඞ්ඝස්ස සන්තිකෙ,
බහුධා පරිදෙවිංස-ධාතාහරණ දුක්ඛිතා''ති;

පරිදෙවිත්වා ච භික්ඛුසඞ්ඝස්ස එවමාහංසු- භන්තෙ කස්සචි පීළං අකත්වා අම්හාකං පුඤ්ඤානුභාවෙන ලභිත්වා චිරපරිහට ධාතුයො කස්මා අනවසෙසං කත්වා අහරාපෙථ අම්හාකං සග්ගමොක්ඛන්තරායං කරොථාති.

'තෙසං සඞ්ඝො'නුකම්පාය-ථොකං ධාතුමදාපයි,
තෙ තෙන තුට්ඨා ගන්ත්වාන-පූජාභණ්ඩානි ආහරුං;

තතො සක්කො දෙවානමින්දො විස්සකම්මං ආමන්තෙත්වා සාමණෙරස්ස උට්ඨිතට්ඨානෙ සත්තරතනමයං මණ්ඩපං මාපෙහීති ආහ. සො තස්මිංයෙව ඛණෙ මණ්ඩපං මාපෙසි අථ සක්කො ද්වීසු දෙවලොකෙසු දෙවපරිසාය පරිවුතො සුවණ්ණචඞ්ගොටකෙන සද්ධිං රතන පල්ලඞ්කමාදාය ආගන්ත්වා තස්මිං මණ්ඩපෙ පතිට්ඨාපෙත්වා සාමණෙරස්ස හත්ථතො ධාතුකරණ්ඩකං ගහෙත්වා තස්මිං පල්ලඞ්කෙ පතිට්ඨාපෙසි. තදා-

'බ්‍රහ්මා ඡත්තමධාරෙසි-සන්තුසිතො වාලවිජනිං,
මණිතාලවණ්ටං සුයාමො-සක්කො සඞ්ඛන්තු සොදකං;

චත්තාරො තු මහාරාජ-අට්ඨංසු ඛග්ගපාණිනො,
සමුග්ගහත්ථා ද්වත්තිංසා-දෙවපුත්තා මහිද්ධිකා;

පාරිච්ඡත්තක පුප්ඵෙහි පූජයන්තා තහිං ඨිතා,
කුමාරියොපි ද්වත්තිංසා-දණ්ඩදීපධරා ඨිතා;

පලාපෙත්වා දුට්ඨයක්ඛෙ-යක්ඛසෙනාපති පන
අට්ඨවීසති අට්ඨංසු-ආරක්ඛං කුරුමානකා;

වීණං වාදයමානොව-අට්ඨා පඤ්චසිඛො තහිං,
රඞ්ගභූමිං මාපයිත්වා-තිම්බරූ තුරියසොසවා;

අනෙකා දෙවපුත්තා ච-සාධුගීතප්පයොජකා,
මහාකාලො නාගරාජා-ථූයමානො අනෙකධා;

දිබ්බතුරියානි වජ්ජන්ති-දිබ්බසඞ්ගිති වත්තති,
දිබ්බගණ්ධා ච වස්සානි-වස්සාපෙන්ති ච දෙවතා;

තදා ඉන්‍දගුත්තත්ථෙරො මාරස්ස පටිබාහනත්ථාය චක්කවාළපරියන්තං කත්වා ආකාසෙ ලොහඡත්තං මාපෙසි. පඤ්චනිකායික ථෙරා ධාතුයො පරිවාරෙත්වා පඤ්චසු ඨානෙසු නිසීදිත්වා ගණසජ්ඣායමකංසු. තස්මිං කාලෙ රාජා තං ඨානං ආගන්ත්වා සිසතො සුවණ්ණ චඞ්ගොටකං ඔතාරෙත්වා ධාතු චඞ්ගොටකං අත්තනො චඞ්ගොටකෙ ඨපෙත්වා පල්ලඞ්කෙ පතිට්ඨාපෙත්වා ගන්‍ධමාලාදීහි පූජෙත්වා පඤ්චපතිට්ඨිතෙන වන්‍දිත්වා සිරසි අඤ්ජලිං පග්ගය්හ අක්ඛීනි උම්මීලෙත්වා ඔලොකෙන්තො අට්ඨාසි. තස්මිං ඛණෙ ධාතුමත්ථකෙ සෙතච්ඡත්තං දිස්සති ඡත්තගාහක බ්‍රහ්මා න දිස්සති. තථා තාලවණ්ට විජනි ආදයො දිස්සන්ති ගාහකා න දිස්සන්ති දිබ්බතුරියඝොස සඞ්ගිතියො සූයාන්ති ගන්‍ධබ්බ දෙවතා න දිස්සන්ති. රාජා එතං අච්ඡරියං දිස්වා ඉන්‍දගුත්තත්ථෙරං එවමාහ-දෙවතා දිබ්බඡත්තෙන පූජෙසුං අහං මානුස කච්ඡත්තෙන පූජෙමි භන්තෙති. ථෙරො යුත්තං මහාරාජාති ආහ. රාජා අත්තනො සුවණ්ණපිණ්ඩිකෙ සෙතච්ඡත්තෙන පූජෙත්වා සුවණ්ණභිංකාරං ගහෙත්වා අභිසෙකොදකං දත්වා තං දිවසං සකලතම්බපණ්ණි දීපෙ රජ්ජං අදාසි.

තතො සබ්බතුරියානි පග්ගණ්හිංසු, ගන්‍ධමාලාදීහි පූජෙත්ව මහන්තං සක්කාරමකංසු පුන රාජා ථෙරං පුච්ඡි - අම්භාකං සත්ථා දිබ්බමානුසකානි ද්වෙ ඡත්තානි ධාරෙසි භන්තෙ. න ද්වෙ ඡත්තානි තීණි ඡත්තානි මහාරාජාති. අඤ්ඤං ඡත්තං නපස්සාමි භන්තෙති. සීලපතිට්ඨං සමාධිදණ්ඩකං ඉන්‍ද්‍රියසලාකං බලමාලං මග්ගඵලපත්ත සඤ්ඡන්නං විමුත්තිවරසෙතච්ඡත්තං උස්සාපෙත්වා ඤාණාභිසෙකම්පත්තො ධම්මරතන චක්කං පවත්තෙත්වා දසසහස්ස චක්කවාළෙසු බුද්ධරජ්ජං හත්ථගතං කත්වා රජ්ජං කාරෙසීති රාජා තීණිච්ඡත්ත ධාරකස්ස සත්ථුනො තික්ඛත්තුං රජ්ජං දම්මීති තික්ඛත්තුං ධාතුයො රජ්ජෙන පූජෙසි.

තතො රාජා දෙවමනුස්සෙසු දිබ්බගන්‍ධමාලාදීහි පූජෙන්තෙසු අනෙකෙසු තුරියඝොස සඞ්ගිතෙසු වත්තමානෙසු ධාතුකරණ්ඩකං සීසෙනාදාය රතනමණ්ඩපතො නික්ඛමිත්වා භික්ඛුසඞ්ඝ පරිවුතො මහාචෙතියං පදක්ඛිණං කත්වා පාචීනද්වාරෙනාරුය්හ ධාතුගබ්භං ඔතරි. තතො මහාචෙතියං පරිවාරෙත්වා ඡන්නවුති කොටිප්පමාණ අරහන්තො අට්ඨංසු.

රාජා සීසතො ධාතුකරණ්ඩකං ඔතාරෙත්වා මහාරහෙ සයනපිට්ඨෙ ඨපෙස්සාමීති චින්තෙසි තස්මිං ඛණෙ ධාතුකරණ්ඩකො රඤ්ඤො සීසතො සත්ත තාලප්පමාණෙ ඨානෙ ගන්ත්වා සයමෙව විවරි ධාතුයො ආකාසමුග්ගන්ත්වා ද්වත්තිංස මහා පුරිසලක්ඛණ අසීති අනුබ්‍යඤ්ජනා බ්‍යාමප්පභා පතිමණ්ඩිතං කෙතුමාලොප සොභිතං නිල-පීත-ලොහිතාදි භෙද විචිත්‍ර රංසිජාලා සමුජ්ජලං බුද්ධවෙසං ගහෙත්වා ගණ්ඩම්බමූලෙ යමක පාටිහාරියං සදිස යමක පාටිහාරියං අකංසු. තං ධාතුපාටිහාරියං දිස්වා පසීදිත්වා අරහත්තම්පත්තා දෙවමනුස්සා ද්වාදසකොටියො අහෙසුං. සෙසඵලත්තයං පත්තා ගණනපථමතීතා අහෙසුං. එවං ධාතුයො අනෙකධා පාටිහාරියං දස්සෙත්වා බුද්ධවෙසං විස්සජ්ජෙත්වා කරණ්ඩකං පවිසිත්වා තෙන සද්ධිං ඔතරිත්වා රඤ්ඤො සීසෙ පතිට්ඨහිංසු.

රාජා අමතෙන විය අභිසිත්තො සඵලං මනුස්සත්ත පටිලාභං මඤ්ඤමානො උභොහි හත්ථෙහි ධාතුකරණ්ඩකං ගහෙත්වා නාටක පරිවුතො අලඞ්කත සයන සමීපං ගන්ත්වා ධාතුචඞ්ගොටකං රතනපල්ලඞ්කෙ ඨපෙත්වා ගන්‍ධවාසිතොදකෙන හත්ථෙ ධොවිත්වා චතුජාතිය ගන්‍ධෙන උබ්බට්ටෙත්වා රතනකරණ්ඩකං විවරිත්වා ධාතුයො ගහෙත්වා එවං චින්තෙසි.

''අනාකුලා කෙහිච්පි යදි හෙස්සස්ති ධාතුයො,
ජනස්ස සරණං හුත්වා යදි ඨස්සන්ති ධාතුයො;

සත්ථුනිපන්නා කාරෙන පරිනිබ්බාන මඤ්චකෙ,
නිපජ්ජන්තු සුපඤ්ඤත්තෙ-සයනම්හි මහාරහෙ''ති;

එවං චින්තෙත්වා පන වරසයනපිට්ඨෙ ධාතුයො ඨපෙසි තස්මිං ඛණෙ ධාතුයො රඤ්ඤා චින්තිත නියාමෙනෙව මහාරහෙ සයනෙ බුද්ධවෙසෙන සයිංසු.

''ආසාළ්හි සුක්කපක්ඛස්ස පන්නරස උපොසථෙ,
උත්තරාසාළ්හ නක්ඛත්තෙ එවං ධාතු පතිට්ඨිතා;

සහ ධාතු පතිට්ඨානා අකම්පිත්ථ මහාමහී, පාටිහීරානි නෙකානි පවත්තිංසු අනෙකධා.''

තදහි උදකපරියන්තං කත්වා අයං මහාපථවී සඞ්කම්පි සම්පකම්පි සම්පවෙධි, මහාසමුද්දො සඞ්ඛුභි, ආකාසෙ විජ්ජුල්ලතා නිච්ඡරිංසු. ඛණිකවස්සං වස්සි, ඡ දෙවලොකා එකකොලාහල මහොසි රාජා එතං අච්ඡරියං දිස්වා පසන්නො අත්තනො කඤ්චන මාලික සෙතච්ඡත්තෙන ධාතුයො පූජෙත්වා තම්බපණ්ණිදීපෙ රජ්ජං සත්තාහං දත්වා තිංස සතසහස්සග්ඝනකං අලඞ්කාර භණ්ඩං ඔමුඤ්චිත්වා පූජෙසි. තථා සබ්බාපි නාටකිත්ථියො අමච්චා සෙස මහාජනො දෙවා ච සබ්බාභරණානි පූජෙසුං තස්මා-

තිට්ඨන්තං සුගතං තිලොකමහිතං යො පූජයෙ සාදරං,

යො වා සාසප බීජමත්තම්පි තං ධාතුං නරො පූජයෙ;

තෙසං පුඤ්ඤඵලං සමානමීති තං චිත්තප්පසාදෙ සමෙ,
ඤත්වා තං පරිනිබ්බුතෙපි සුගතෙ ධාතුං බුධො පූජයෙ'ති;

තතො රාජා චීවරවත්ථානි චෙව ගුළ-සප්පි ආදි භෙසජ්ජානි ච සඞ්ඝස්ස දත්වා සබ්බරත්තිං ගණසජ්ඣායං කාරෙසි පුන දිවසෙ නගරෙ භෙරිං චරාපෙසි මහාජනො ඉමං සත්තාහං ගන්ධමාලාදීනි ආදිය ගන්ත්වා ධාතුයො වන්දතූති ඉන්දගුත්තත්ථෙරොපි සකල තම්බපණ්ණි දීපෙ මනුස්සා ධාතුයො වන්දිතුකාමා, තං ඛණංයෙව ආගන්ත්වා වන්දිත්වා යථාට්ඨානං ගච්ඡන්තූති අධිට්ඨාසි.

තෙ තථෙව ධාතුයො වන්දිත්වා ගමිංසු රාජා සත්තාහං සඞ්ඝස්ස මහාදානං පවත්තෙත්වා සත්තාහස්ස අච්චයෙන ධාතුගබ්භෙ මයා කත්තබ්බකිච්චං නිට්ඨාපිතං, ධාතුගබ්භං පිදහථ භන්තෙති සඞ්ඝස්ස ආරොචෙසි. සඞ්ඝො උත්තරසුමන සාමණෙරෙ ආමන්තෙත්වා තුම්හෙහි පුබ්බෙ ආහට මෙදවණ්ණ පාසාණෙන ධාතු ගබ්භං පිදහථාති ආහ. තෙ සාධූති සම්පටිච්ඡිත්වා ධාතුගබ්භං පිදහිංසු.

තතො ඛීණාසවා ධාතුගබ්භෙ ගන්ධා මා සුසන්තු මාලා මා මිලායන්තු. දීපා මා නිබ්බායන්තු රතනානි මා විවණ්ණානි හොන්තු පූජනීයභණ්ඩානි මා නස්සන්තු. මෙදවණ්ණ පාසාණා සන්ධියන්තු, පච්චත්ථිකානං ඔකාසො මා හොතූති අධිට්ඨහිංසු.

එවං රාජා ධාතු නිධාපෙත්වා පුන නගරෙ භෙරිං චරාපෙසි මහා චෙතියෙ ධාතුං නිධාපෙත්වා ධාතුං ආහරිත්වා නිධානං කරොන්තූති. මහාජනො අත්තනො අත්තනො බලානුරූපෙන සුවණ්ණ රජතාදි කරණ්ඩෙ කාරාපෙත්වා තත්ථ ධාතුයො පතිට්ඨාපෙත්වා ධාතුනිධානස්සුපරි මෙදවණ්ණ පාසාණ පිට්ඨියං නිදහිංසු. සබ්බෙහි සන්නිහිත ධාතුයො සහස්සමත්තා අහෙසුන්ති.

ඉති සාධුජන මනොපසාදනත්ථාය කතෙ ථූපවංසෙ ධාතුනිධාන කථා නිට්ඨිතා.

24. තතො රාජා තං සබ්බං පිදහෙත්වා චෙතියං කරොන්තො උදරෙන සද්ධිං චතුරස්ස කොට්ඨකං නිට්ඨාපෙසි අථ ඡත්තකම්මෙ සුධාකම්මෙ ච අනිට්ඨිතෙයෙව මාරණන්තික රොගෙන ගිලානො හුත්වා දීඝවාපිතො කනිට්ඨභාතරං පක්කොසාපෙත්වා චෙතියෙ අනිට්ඨිතං ඡත්තකම්මං සුධාකම්මඤ්ච සීඝං නිට්ඨාපෙත්වා මං තොසෙහි තාතාති ආහ. සො රඤ්ඤො දුබ්බලභාවං ඤත්වා අන්තරෙ අනිට්ඨිතකම්මං කාතුං න සක්කාති සුද්ධවත්ථෙහි කඤ්චුකං කාරෙත්වා චෙතියෙ පටිමුඤ්චාපෙත්වා චිත්තකාරෙහි කඤ්චුක මත්ථකෙ වෙදිකා ච පුණ්ණඝට පඤ්චඞ්ගුලි පන්තියො ච කාරාපෙසි.

නළකාරෙහි වෙළුමය ඡත්තං කාරෙත්වා ඛරපත්තමයෙ චන්දසූරියමණ්ඩලෙ මුද්ධනි වෙදිකා කාරෙත්වා ලාඛාකුකුට්ඨකෙහි තං විචිත්තං කත්වා ථූපකම්මං නිට්ඨිතන්ති රඤ්ඤො අරොචෙසි රාජා තෙන හි මං මහාචෙතියං දස්සෙහීති වත්වා සිවිකාය නිපජ්ජිත්වා චෙතියා පදක්ඛිණං කත්වා දක්ඛිණද්වාරෙ භූමිසයනං පඤ්ඤාපෙත්වා තත්ථ නිපන්නො දක්ඛිණෙන පස්සෙන සයිත්වා මහාථූපං වාමපස්සෙන සයිත්වා ලොහපාසාදං ඔලොකෙන්තො පසන්න චිත්තො අහොසි. තදා රඤ්ඤො සාසනස්ස බහූපකාරභාවං සල්ලක්ඛෙත්වා ගිලාන පුච්ඡනත්ථාය තතො තතො ආගතා භික්ඛූ ඡන්නවුති කොටියො රාජානං පරිවාරෙත්වා අට්ඨංසු. තතො සඞ්ඝො වග්ග වග්ගා හුත්වා ගණසජ්ඣායං අකාසි.

රාජා තස්මිං සමාගමෙ ථෙරපුත්තාභයත්ථෙරං අදිස්වා එවං චින්තෙසි. සො මයි දමිළෙහි සද්ධිං අට්ඨවීසති මහායුද්ධෙ කයිරමාසෙ අපච්චොසක්කිත්වා ඉදානි මරණයුද්ධෙ වත්තමාණෙ මය්හං පරාජයං දිස්වා මඤ්ඤෙ නාගච්ඡතීති. තදා ථෙරො කරින්ද නදී සීසෙ පජ්ජලිත පබ්බතෙ වසන්තො රඤ්ඤො පරිවිතක්කං ඤත්වා පඤ්චසත ඛීණාසව පරිවුසෙතා ආකාසෙනාගන්ත්වා රඤ්ඤො පුරතො පාතුරහොසි.

රාජා ථෙරං දිස්වා අත්තනො පුරතො නිසීදාපෙත්වා එවමාහ භන්තෙ තුම්හෙහි සද්ධිං දසමහා යොධෙ ගහෙත්වා දමිළෙහි සද්ධි යුජ්ධිං. ඉදානි එකකොව මච්චුනා සද්ධිං යුජ්ඣිතුං ආරභිං. මච්චු සත්තුම්පන පරාජෙතුං න සක්කොමීති. තතො-

ථෙරපුත්තාභයත්ථෙරො මා භායි මනුජාධිප,
කිලෙස සත්තුං අජිනිත්වා අජෙය්‍යො මච්චුසත්තුකො;

ඉති වත්වා එවං අනුසාසි. මහාරාජ සබ්බොයෙව ලොක සන්නිවාසෙ ජාතියා අනුගතො, ජරාය අනුසටො, ව්‍යාධිනා අභිභූතො, මරණෙන අබ්භාහතො. තෙනාහ-

''යථාපි සෙලා විපුලා-නභං ආහච්ච පබ්බතා,
සමන්තා අනුපරියෙය්‍යුං-නිප්පොථෙන්තා චතුද්දිසං;

එවං ජරා ච මච්චු ච-අධිවත්තන්ති පාණිනො,
ඛත්තියෙ බ්‍රාහ්මණෙ වෙස්සෙ සුද්දෙ චණ්ඩාල පුක්කුසෙ,
න කිඤ්චි පරිවජ්ජෙති-සබ්බමෙවාභිමද්දති;

න තත්ථ හත්ථීනං භූමි-න රථානං න පත්තියා,
න චාපි මන්තයුද්ධෙන-සක්කා ජෙතුං ධනෙන වා''ති;

තස්මා ඉදං මරණං නාම මහායසානං මහාසම්මතාදීනං මහා පුඤ්ඤානං ජොතියාදීනං මහාථාමානං බලදෙවාදීනං ඉද්ධිමන්තානං මහාමොග්ගල්ලානාදීනං පඤ්ඤාවන්තානං සාරිපුත්තාදීනං සයම්භූඤාණෙන අධිගත සච්චානං, පච්චෙකබුද්ධානං සබ්බගුණසමන්නාගතානං සම්මාසම්බුද්ධානම්පි උපරි නිරාසඞ්කමෙව පතති කිමඞ්ගපනඤ්ඤෙසු සත්තෙසු.

තස්මා-

මහායසා රාජවරා ගතා තෙ සබ්බෙ මහාසම්මත ආදයොපි,
අනිච්චභාවං බලදෙව ආදි මහාබලා චෙව තථා ගමිංසු;

යෙ පුඤ්ඤවන්තානි ගතා පසිද්ධිං මහද්ධනං ජොතියමෙණ්ඩකාදී,
උපාවිසිං මච්චුමුඛං සභොගා සබ්බෙපි තෙ රාහුමුඛං සසීව;

යො ඉද්ධිමන්තෙසු තථාගතස්ස පුත්තෙසුසෙට්ඨො ඉති විස්සුතොපි,
ථෙරො මහාරාජසහෙව ඉද්ධිබලෙන සො මච්චුමුඛං පවිට්ඨො;

සබ්බෙසු සත්තෙසු ජිනං ඨපෙත්වා නෙවත්ථි පඤ්ඤාය සමොපි යෙන,
සො ධම්මසෙනාපති සාවකොපි ගතො මහාරාජ අනිච්චතං'ව;

සයම්භූඤාණස්ස බලෙන සන්තිං ගතා මහාරාජ සයම්භූනොපි,
සබ්බෙපි තෙ ඤාණබලූප පන්නා අනිච්චතං නෙව අතික්කමිංසු;

තිලොකනාථො පුරිසුත්තමො සො අනිච්චභාවං සමතික්කමිත්වා,
නාසක්ඛි ගන්තුං සුගතොපි රාජ අඤ්ඤෙසු සත්තෙසු කථාව නත්ථි;

තස්මා මහාරාජ භවෙසු සත්තා සබ්බෙපි නාසුං මරණා විමුත්තා,
සබ්බම්පි සඞ්ඛාරගතං අනිච්චං දුක්ඛං අනත්තාති විචින්තයස්සු;

''දුතියෙ අත්තභාවෙපි ධම්මච්ඡන්දො මහා හි තෙ,
උපට්ඨිතෙ දෙවලොකෙ හිත්වා දිබ්බසුඛං තුවං;

ඉධාගම්ම බහුං පුඤ්ඤං අකාසි ච අනෙකධා,
කරණම්පෙක රජ්ජස්ස සාසනජ්ජොතනාය තෙ;

මහා රාජ කතං පුඤ්ඤං යාවජ්ජ දිවසා තයා,
සබ්බං අනුස්සරෙථෙව සුඛං සජ්ජු භවිස්සති;

තං සුත්වා තුට්ඨමානසො රාජා භන්තෙ තුම්හෙ මච්චුයුද්ධෙපි අපස්සයාති වත්වා ලද්ධස්සාසො පුඤ්ඤපොත්ථකං වාචෙතුං ආණාපෙසි ලෙඛකො පුඤ්ඤපොත්ථකං එවං වාචෙසි.

''එකූනසතවිහාරා මහාරාජෙන කාරිතා,
එකූනසතකොටීහි විහාරො මරිචවට්ටි ච;

උත්තමො ලොහපාසාදො තිංසකොටීහි කාරිතො,
මහාථූපෙ අනග්ඝානි කාරිතා චතුවීසති;

මහාථූපම්හි සෙසානි කරිතානි සුබුද්ධිනා,
කොටිසහස්සං අග්ඝන්ති මහාරාජ තයා පුන;

කොළම්බ නාම මලෙය අක්ඛක්ඛායික ඡාතකෙ,

කුණ්ඩලානි මහග්ඝානි දුවෙ දත්වාන ගණ්හිය;

ඛීණාසවානං පඤ්චන්නං මහාථෙරානමුත්තමො,
දින්නො පසන්නචිත්තෙන කඞ්ගු අම්බිල පිණ්ඩකො;

චූළඞ්ගණිය යුද්ධම්හි පරජ්ජිත්වා පලායතා,
කාලං ඝොසාපයිත්වාන ආගතස්ස විහායසා;

ඛීණාසවස්ස යතිනො අත්තානමනපෙක්ඛිය,
දින්නං සරක හත්තන්ති පුඤ්ඤපොත්ථං අවාචයි;

25. තං සුත්වා රාජා තුස්සිත්වා ඨපෙහි ඨපෙහි භණෙති වත්වා එවමාහ. මරිචවට්ටි විහාරමහසත්තාහෙ ථූපාරම්භසත්තාහෙ ච චාතුද්දිස උභතො සඞ්ඝස්ස මහාරහං මහාදානං පවත්තෙසිං. චතුවීසති මහාවිසාඛපූජා කාරෙසිං තම්බපණ්ණිදීපෙ මහාභික්ඛුසඞ්ඝස්ස තික්ඛත්තුං චීවරමදාසිං සත්ත සත්ත දිනානි ලඞ්කා රජ්ජං සාසනස්ස පඤ්චක්ඛත්තුං අදාසිං සප්පි සන්නිත්ත සුපරිසුද්ධ වට්ටියා ද්වාදසඨානෙසු, සත්තං දීපසහස්සං ජාලෙසිං අට්ඨාරස්සු ඨානෙසු ගිලානානං වෙජ්ජෙහි භෙසජ්ජඤ්ච භත්තඤ්ච නිච්චං දාපෙසි. චතුචත්තාලීස ඨානෙසු තෙලුල්ලොපකඤ්ච අදාසිං. තත්තකෙසුයෙව ඨානෙසු සතපක්කජාලපූවෙ භත්තෙන සද්ධිං නිච්චං දාපෙසිං.

මාසෙ මාසෙ අට්ඨසු උපොසථදිවසෙසු ලඞ්කාදීපෙ සබ්බවිහාරෙසු දීපතෙලං දාපෙසිං. ආමිස දානතො ධම්මදානං මහන්තන්ති සුත්වා හෙට්ඨං ලොහපාසාදෙ ධම්මාසනෙ නිසීදිත්වා මඞ්ගල සුත්තං ඔසාරෙතුං ආරභිත්වාපි සඞ්ඝ ගාරවෙන ඔසාරෙතුං නාසක්ඛිං. තතො පට්ඨාය ධම්මදෙසකෙ සක්කරිත්වා සබ්බවිහාරෙසු ධම්මකථං කථාපෙසිං එකෙකස්ස ධම්මකථිකස්ස නාළ නාළිප්පමාණානි සප්පිඵාණිත සක්ඛරානි චතුරඞ්ගුල මුට්ඨිප්පමාණං යට්ඨිමධුකං සාටකද්වයඤ්ච මාසස්ස අට්ඨසු උපොසථ දිසෙසු දාපෙසිං. එතං සබ්බම්පි ඉස්සරියෙ ඨත්වා දින්නත්තා මම චිත්තං ස ආරාධෙති. ජීවිතං පන අනපෙක්ඛිත්වා දුග්ගතෙන මයා දින්නදානද්වයමෙව ආරාධෙතීති.

තං සුත්වා අභයත්ථෙරො මහාරාජ පසාදනීයට්ඨානෙයෙව පසාදං අකාසි තං පන පිණ්ඩපාතද්වයං පරිස්ස පීළං අකත්වා ලද්ධ ධම්මික පච්චයත්තා අත්තානං අනවලොකෙත්වා අසජ්ජමානෙන දින්නත්තා පටිග්ගාහකානං යාවදත්ථං කත්වා දින්නත්තා පීතිපාමොජ්ජංජනයිත්වා බලව සද්ධාය දින්නත්තා දෙය්‍යධම්මස්ස නිරවසෙසං පරිභොගං ගතත්තාති ඉමෙහි පඤ්චහි කාරණෙහි මහන්තතත්ති වත්වා මහාරාජ කඞ්ගු අම්බිලි පිණ්ඩගාහකත්ථෙරෙසු මලියමහාදෙවත්ථෙරො සමන්තකූටෙ පඤ්චන්නං භික්ඛුසතානං දත්වා පරිභුඤ්ජි පථවි චාලනක ධම්මගුත්තත්ථෙරො කල්‍යාණිය විහාරෙ පඤ්චන්නං භික්ඛුසතානං දත්වා පරිභුඤ්ජි.

තලඞ්ගරවාසී ධම්මගුත්තත්ථෙරොපි පියඞ්ගුදීපෙ ද්වාදසන්නං භික්ඛුසහස්සානං දත්වා පරිභුඤ්ජි. මඞ්ගණවාසී චූළතිස්සත්ථෙරො කෙලාසකූටෙ විහාරෙ සට්ඨිසහස්සානං භික්ඛූනං දත්වා පරිභුඤ්ජි මහාභග්ගත්ථෙරොපි උක්කානගර විහාරෙ සත්තසතානං භික්ඛූනං දත්වා පරිභුඤ්ජි සරක හත්තගාහකත්ථෙරො පන පියඞ්ගුදීපෙ ද්වාදසන්නං භික්ඛුසහස්සානං දත්වා පරිභොගමකාසීති වත්වා රඤ්ඤො චිත්තං හාසෙසි.

රාජා චිත්තං පසාදෙත්වා එවමාහ-අහම්භන්තෙ චතුවීසති වස්සානි රජ්ජං කාරෙන්තො භික්ඛුසඞ්ඝස්ස පහූපකාරො අහොසිං. කායොපි මෙ සඞ්ඝස්ස උපකාරකො හොතු සඞ්ඝදාසස්ස මෙ සරීරං මහාචෙතියස්ස දස්සනට්ඨානෙ සඞ්ඝස්ස කම්මමාලකෙ ඣාපෙථාති. තතො කනිට්ඨං ආමන්තෙත්වා’තාත! තිස්ස! මහාථූපෙ අනිට්ඨිතං කම්මං සාධුකං නිට්ඨාපෙසි. සායං පාතො ච මහාථූපෙ පුප්ඵපූජං කාරෙත්වා තික්ඛත්තුං උපහාරං කාරෙහි. මයා ඨපිතං දානවට්ටං සබ්බං අපරිහාපෙත්වා සඞ්ඝස්ස කත්තබ්බකිච්චෙසු සදා අප්පමත්තො හොහී’ති අනුසායිත්වා තුණ්හී අහොසි.

තස්මිං ඛණෙ භික්ඛු ගණසජ්ඣායං ආරභිංසු දෙවතා පන ඡදෙව ලොකතො ඡ රථෙ ගහෙත්වා ආදාය පටිපාටියා ඨපෙත්වා මහාරාජ අම්හාකං දෙවලොකො රමණීයො, අම්හාකං දෙවලොකො රමණීයොති වත්වා අත්තනො අත්තනො දෙවලොකං ආගමනත්ථාය යාචිංසු රාජා තෙසං වචනං සුත්වා යාවාහං ධම්මං සුණාමි- තාව අධිවාසෙථාති තෙ හත්ථසඤ්ඤාය නිවාරෙසි සඞ්ඝො ගණසජ්ඣායං නිවාරෙසීති මඤ්ඤිත්වා සජ්ඣායං ඨපාපෙසි.

රාජා කස්මා භන්තෙ ගණසජ්ඣායං ඨපෙථාති ආහ. මහාරාජ තයා හත්ථසඤ්ඤාය නිවාරිතත්තාති. භන්තෙ තුම්හාකං සඤ්ඤං නාදාසිං. දෙවතා ඡදෙවලොකතො ඡ රථෙ ආනෙත්වා අත්තනො අත්තනො දෙවලොකං ගන්තුං යාචන්ති තස්මා තෙසං යාවාහං ධම්මං සුණාමි තාව ආගමෙථාති සඤ්ඤං අදාසින්ති තං සුත්වා කෙචි අයං රාජා මරණභයභීතො විප්පලපති, මරණතො අභායනක සත්තො නාම නත්ථීති මඤ්ඤිංසු.

තතො අභයත්ථෙරො ආහ කථං මහාරාජ සද්දහිතුං සක්කා ඡ දෙවලොකතො ඡ රථා ආනීතාති තං සුත්වා රාජා ආකාසෙ පුප්ඵදාමානි ඛිපාපෙසි. තානි ගන්ත්වා විසුං රථධුරෙ ඔලම්බිංසු මහාජනො ආකාසෙ ඔලම්බන්තානි පුප්ඵදාමානි දිස්වා නික්කඞ්ඛො අහොසි.

තතො රාජා ථෙරං පුච්ඡි-කතමො පන භන්තෙ දෙවලොකො රමණීයොති. තුසිතභවනං පන මහාරාජ රමණීයං, බුද්ධභාවාය සමයං ඔලොකෙන්තො මෙත්තෙයො බොධිසත්තොපි තස්මිංයෙව වසතීති ආහ.

තං සුත්වා රාජා තස්මිං ආලයං කත්වා මහාථූපං ඔලොකෙන්තො නිපන්නොව චවිත්වා සුත්තප්පබුද්ධො විය තුසිත භවනතො ආහට. රථෙ නිබ්බත්තිත්වා අත්තනො කතපුඤ්ඤස්ස ඵලං මහාජනස්ස පාකටං කාතුං රථෙයෙව ඨත්වා දිබ්බාභරණ විභූසිතො මහාජනස්ස පස්සන්තස්සෙව තික්ඛත්තුං මහාථූපං පදක්ඛිණං කත්වා භික්ඛුසඞ්ඝඤ්ච වණ්දිත්වා තුසිතභවනං අගමාසි.

එවං අසාරෙ නිචයෙ ධනානං අනිච්චසඞ්ඝං සත්තං සපඤ්ඤා,
කත්වන චාගං රතනත්තයම්හි ආදාය සාරං සුගතිං වජන්ති;

රඤ්ඤො නාටකත්ථියො මතභාවං ඤත්වා යත්ථ ඨිතා මකුළං මොචයිංසු තත්ථං ඨානෙ කතසාලා මකුළමුත්තසාලානාමජාතා. රඤ්ඤො සරීරස්මිං චිතකං ආරොපිතෙ යත්ථ මහාජනො හත්ථෙ පග්ගහෙත්වා විරවි. තත්ථ කතසාලා විරවිත්ථසාලා නාම ජාතා. රඤ්ඤො සරීරං යත්ථ ඣාපෙසුං - සො සීමාමාලකො රාජමාලකො නාම ජාතො. අථ රඤ්ඤො කනිට්ඨභාතා සද්ධාතිස්සමහාරාජා නාම හුත්වා චෙතියෙ අනිට්ඨිතං ඡත්තකම්මං සුධාකම්මඤ්ච නිට්ඨාපෙත්වා ථූපමකාසීති

ඉති සාධුජන මනොපසාදනත්ථාය කතෙ ථූපවංසෙ මහාචෙතියෙ කතා නිට්ඨිතා.

26. එතරහි දුට්ඨගාමණි අභය මහාරාජස්ස පිතා කාකවණ්ණතිස්ස රාජා මෙත්තෙය්‍යස්ස භගවතො පිතා භවිස්සති. විහාරමහාදෙවී මාතා භවිස්සති. දුට්ඨගාමිණි අභයො අග්ගසාවකො භවිස්සති. කනිට්ඨො දුතිය සාවකො භවිසසති. රඤ්ඤො පිතුච්ඡා අනුළාදෙවී අග්ගමහෙසී භවිස්සති. රඤ්ඤො පුත්තො සාලි රාජකුමාරො පුත්තො භවිස්සති. භණ්ඩාගාරික සඞ්ඝාමච්චො අග්ගුපට්ඨාකො භවිස්සති තස්සාමච්චස්ස ධීතා අග්ගුපට්ඨායිකා භවිස්සතීති එවං සබ්බෙපි කතාධිකාරා හෙතු සම්පන්නා තස්ස භගවතො ධම්මං සුත්වා දුක්ඛස්සන්තං කරිත්වා අනුපාදිසෙසාය නිබ්බානධාතුයා පරිනිබ්බායිස්සන්තීති.

එත්තාවතා ච

27. මහිණ්දසෙන නාමම්හි වසන්තො පරිවෙණකෙ,
පත්තචීවරපාදො? යො පිටකත්තය පාරගො;

සද්ධාසිලගුණූපෙතො සබ්බසත්තහිතෙ රතො,
තෙන සාධු සමජ්ඣිට්ඨො යමහං කාතුමාරභිං;

සොදානි නිට්ඨං සම්පත්තො ථූපවංසො අනාකුලො,
පරිපුණ්ණො සඞ්ඛථා සාධු පණ්ඩිතෙහි පසංසිතො;

යං පත්තං කුසලං කම්මං කරොන්තෙන ඉමං මයං,
තෙන එතෙන පුඤ්ඤෙන සත්තා ගච්ඡන්තු නිබ්බුතිං;

අනන්තරායෙන යථා ච සිද්ධිං
මුපාගතො ථූපවරස්ස වංසො,
තථෙව සද්ධම්මසිතා ජනානං
මනො රථා සීඝමුපෙන්තු සිද්ධිං;

පරිසම්භිදාමග්ගස්ස යෙන ලීලත්ථ දීපනි
ටීකා විරචිතා සාධු සද්ධම්මොදය කාමිනා;

තථා පකරණෙ සච්චසඞ්ඛෙපෙ අත්ථදීපනා,
ධීමතා සුකතා යෙන සුට්ඨු සීහළ භාසතො

විසුද්ධිමග්ග සඞ්ඛෙපෙ යෙන අත්ථප්පකාසනා,
යොගී නමුපකාරාය කතා සීහළභාසතො;

පරක්කම නරිණ්දස්ස සබ්බභූපාන කෙතුනො,
ධම්මාගාරෙ නියුත්තො යො පිටකත්තය පාරගො;

සාසනං සුට්ඨිතං යස්ස අන්තෙවාසික භික්ඛුසු,
තෙන වාචිස්සරත්ථෙර පාදෙන ලිඛිතො අයන්ති;

ථූපවංසො නිට්ඨිතො.